

'Van, voor en door
(ex-)loodsen'

Jaarverslag 2017

Inhoud

Bestuursverslag	7
Personalia	7
Uitbesteding	9
Voorwoord	10
Kerncijfers	11
Algemeen	15
• Activiteiten	15
• Missie, visie en strategie	15
• Eigen beheer	16
• Organisatie	17
• Pensioenregelingen	17
• Wijzigingen in pensioenstatuten	18
• Categorieën belanghebbenden	18
Bestuur	20
• Algemeen bestuur	20
• Samenstelling algemeen bestuur eind 2017	20
• Dagelijks bestuur	21
• Balansmanagementcommissie	21
• Integraal risicomanagement werkgroepen	21
• Samenwerkingsverbanden	22
• Klachten- en geschillenprocedure	22
• Uitvoering pensioenadministratie	22
• Uitvoering financiële administratie	23
• Uitvoering flexioenregeling	23
• Adviseurs	23
• Integraal vermogensbeheerder	24
• Bewaarbank	24
• Manager pensioenen	24
• Accountant	24
• Certificerend actuaris	24
Financieel Beleid	25
• Risicohouding	26
• Risicohouding kwalitatief	26
• Kwantitatieve uitgangspunten	27
• Beleggingsbeleid	27
• Toetsing ALM resultaten aan kwantitatieve uitgangspunten	28
• Risicohouding lange termijn: ondergrenzen pensioenresultaat	28
• Risicohouding korte termijn	30

• Beleggingen	31
• Terugblik	31
• Gevoerd beleid	33
• Performance totale portefeuille	33
• Performance zakelijke waarden	33
• Performance vastrentende portefeuille	35
• Vooruitzichten financiële markten	36
• Strategische assetmix en benchmarkverdeling	36
• Rebalance beleid	37
• Benchmark portefeuille onderdelen	37
• Algemene restricties	38
• Maatschappelijk verantwoord beleggen	40
• Pensioenen	41
• Premies	41
• Ontwikkeling dekkingsgraad	41
• Ontwikkeling voorziening	43
• Herstelplan	44
• Indexatie- en kortingsbeleid	44
• Indexering 1988 t/m 2017 in vergelijking met stijging Consumentenprijsindex (CPI)	44
Risicobeleid	46
• Doelstellingen en uitgangspunten	46
• Belangrijke risico's	47
• Gemanifesteerde risico's	49
• Risicomanagement proces	50
• Werkzaamheden 2017	51
• Focus 2018	51
Vooruitzichten	53
• Ontwikkeling geschatte dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad na balansdatum	53
Bestuurszaken	54
• Bestuurlijke inrichting	55
• Onderzoek toekomstbestendigheid	55
• Geschiktheid	55
• Evaluatie functioneren bestuur	56
• Toezicht en verantwoording	56
• Code pensioenfondsen	56
• Klachten- en geschillenprocedure	59
• Gedragscode	59
• Compliance	59
• Compliance officer	59
• Extern toezicht	59
• Crisisplan	60
• Btw-ontwikkelingen	61
Pensioenbeleid	62
• Kenmerken pensioenregelingen	63

Actuariële analyse	65
• Analyse van het resultaat	66
• Resultaat door wijziging rentetermijnstructuur	66
• Resultaat op beleggingen	66
• Resultaat op premies	67
• Resultaat op flexioen	67
• Resultaat op waardeoverdracht	67
• Resultaat op kosten	67
• Resultaat op sterfte	68
• Resultaat op arbeidsongeschiktheid	68
• Resultaat aanpassing actuariële grondslagen	69
• Mutaties en correcties	69
 Pension Fund Governance	 70
• Visitatiecommissie	71
• Verantwoordingsorgaan	71
• Adviezen verantwoordingsorgaan	73
• Oordeel verantwoordingsorgaan	73
• Compliance	73
• Communicatie	74
• Nevenfuncties	75
• Kostentransparantie	75
 Jaarrekening	 78
 Balans per 31 december 2017	 79
Staat van baten en lasten over 2017	80
Kasstroomoverzicht 2017	81
Analyse van het resultaat	81
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	82
Resultaat bestemming	110
Gebeurtenissen na balansdatum	110
• Herstelplan	110
 Overige gegevens	 111
Actuariële verklaring certificerend actuaris	112
Controle verklaring van de onafhankelijke accountant	114

Bijlagen		116
Bijlage 1	Rapport visitatiecommissie over Beroepspensioenfonds Loodsen 2016 (samenvatting)	117
Bijlage 2	Reactie bestuur op rapport visitatiecommissie 2016	124
Bijlage 3	Rapport visitatiecommissie over Beroepspensioenfonds Loodsen 2017 (samenvatting)	129
Bijlage 4	Reactie bestuur op rapport visitatiecommissie 2017	132
Bijlage 5	Oordeel van het verantwoordingsorgaan over het door het BPL-bestuur gevoerde beleid in 2017	133
Bijlage 6	Reactie van het bestuur op het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid in 2017	134
Bijlage 7	Financiële vooruitzichten 2017 (visie Robeco Assetmanagement)	135
Bijlage 8	Verslag compliance officer 2017 (samenvatting)	140

BESTUURSVERSLAG

Personalia

Bestuur

Achterste rij van links naar rechts: L. Thissen (actuaris), H.J.T. Ruijten, P.B. Schoe (secretaris/penningmeester), M. Louwerens, A.N.B. Eggink

Voorste rij van links naar rechts: Th.A. Wittkamp, L. Kazemier, M.A. van Kuik, R. de Jonge (voorzitter)

Bestuursleden

A.N.B. Eggink
L. Kazemier
M.A. van Kuik
M. Louwerens
H.J.T. Ruijten

Dagelijks bestuur

Voorzitter
R. de Jonge

Secretaris/penningmeester
P.B. Schoe

Frontoffice

Manager Pensioenen
Th.A. Wittkamp

Visitatiecommissie

Voorzitter
Mevr. Mr. M. Meijer-Zaalberg

Leden
Dhr. A.Th.M. van Hulst
Dhr. Drs. H.J.J. Debrauwer

Verantwoordingsorgaan

Voorzitter
G.Y.M. van Rooij

Secretaris
H.B.W. Broers

Leden
P.J.J. van den Berg
J.M. Groenendijk
R.M. Hesselink
J.N. Muntjewerff

Uitbesteding

Partijen waaraan het BPL werkzaamheden heeft uitbesteed

Accountant

H. van der Rijst
PricewaterhouseCoopers Accountants
Rotterdam

Adviserend actuaris

L. Thissen
Sprenkels & Verschuren
Amsterdam

Beleggingsadviseur

M. Euverman
Sprenkels & Verschuren
Amsterdam

Certificerend actuaris

P. Ruigrok
Ruigrok Actuariële Consultancy B.V.
Wieringerwaard

Compliance officer

A. de Jong
Nederlands Compliance Instituut
Capelle aan den IJssel

Integraal vermogensbeheerder

Robeco Institutional Asset Management B.V.
(RIAM)
Rotterdam

Bewaarbank

Northern Trust
Amsterdam

Herverzekeraar

Zwitserleven
Amstelveen

Pensioenbeheer & Financiële Administratie

PGGM
Zeist

Uitvoerder Flexioenregeling

Robeco Institutional Asset Management B.V.
Rotterdam

Facilitaire diensten

Nederlands Loodswezen B.V.
Hoek van Holland

Voorwoord

Beste lezer(es),

Ik wil beginnen met een paar woorden die ik las en ik u niet wil onthouden.

Sinds een jaar of tien, vijftien spreken we ineens van de pensioenproblematiek.

Steeds meer mensen worden ouder dan de statistici hadden berekend.

Een probleem is echter pas een probleem als het als zodanig wordt gepresenteerd en gepercipieerd. Maar is het niet verstandiger eerst te onderzoeken of er een probleem is en zo ja, hoe groot of dreigend het is.

Wat ik de afgelopen jaren heb gemerkt en geleerd, is dat goede communicatie en heldere boodschappen een groot goed zijn. Maar dat het lastig is om gemanifesteerde beeldvorming te veranderen. De media heeft ons als sector ook niet erg meegeholpen op dit punt.

De berichtgeving kent vaak een negatieve ondertoon, dezelfde boodschap zou in andere bewoording dezelfde betekenis hebben maar positief klinken. Als voorbeeld:

Omdat pensioenfondsen mijn geld onjuist beheren daalt mijn kans op een goed pensioen.

Je zou ook kunnen zeggen: Door alle expertise en de hoge rendementen van de afgelopen 30 jaar zijn pensioenfondsen heel lang in staat geweest om de negatieve effecten van de langere levensverwachting te compenseren. Bij een blijvende stijging van de levensverwachting zal het fonds moeten ingrijpen.

Dit laat onverlet dat we onze pijlen blijven richten op de toekomst. We zorgen ervoor dat een ieder binnen ons fonds de toegevoegde waarde van collectief pensioensparen blijft zien en voelen.

Dit vraagt om een behoorlijke inspanning. Niet alleen van het bestuur en zijn adviseurs maar ook zeer zeker van u als deelnemer of betrokkene. Toekomstbestendig, vertrouwen, begrip, zijn een paar van de woorden waar we samen, van de jongste actieve loods tot aan de oudste gepensioneerde loods, hard aan blijven werken.

Terugkijkend mag er wel geconcludeerd worden dat de sector/samenleving te kort geschoten is voor wat betreft communicatie, openheid en governance. Aan ons nu de schone taak om een cultuurverandering door te voeren.

Wat mij betreft, eerlijk, open, duidelijk, evenwichtig, gelijke kansen en luisteren naar kritiek en goede ideeën die breed gedragen kunnen worden, zonder direct in de verdediging te schieten.

Van, voor en door...

Graag wil ik hier nog een groot woord van dank uitspreken aan al degenen die zich in het verslagjaar hebben ingezet voor het fonds en zijn deelnemers, zowel professioneel als vrijwillig.

Veel leesplezier toegewenst.

Hoek van Holland, 14 juni 2018
Robert de Jonge, voorzitter

Kerncijfers

Consumentenprijsindex (CPI) (in procenten)

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1,30	3,10	0,40	1,60	2,70	2,30	2,45	0,88	0,60	0,07

Toeslagen (in procenten)

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
4,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,26	0,00	0,00

Per 01-01-2008 is een voorwaardelijke toeslag van 3% per 1-1-2017 onvoorwaardelijk gemaakt.

Netto rendement (in procenten)

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
0,11	8,04	17,10	11,87	14,04	0,02	23,15	1,40	8,60	6,20

Premie: verhoging/daling (in procenten)

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1,30	5,90	3,30	20,00	5,30	14,70	-16,80	-36,60	0,90	4,3

Solvabiliteit (in procenten)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vereiste dekkingsgraad	113,4	113,8	116,4	112,3	115,6	116,1	116,2	121,1	120,6	120,7
Actuele dekkingsgraad	92,8	97,5	100,6	97,5	101,6	104,6	108,3	104,3	103,5	111,2
Beleidsdekkingsgraad	-	-	-	-	-	-	108,4	105,5	100,1	108,6

Premie per jaar BPL 1988 (in Euro's)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Basisregeling	13.632	14.448	14.928	17.904	19.128	21.936	18.240	22.080	22.272	23.232
Premieregeling	3.432	3.624	3.744	4.488	4.800	5.496	4.584	5.520	5.568	5.8008
FLP-gerechtigden	6.816	7.224	7.464	8.952	9.564	10.968	9.120	11.040	11.136	11.616

Premie per jaar BPL 2004/2015 (in Euro's)

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
27.840	29.484	30.456	37.092	39.060	44.796	37.272	23.640	23.856	24.888

Premie per jaar (x 1.000 Euro)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Actieven	12.886	13.658	14.167	16.916	17.783	20.233	17.109	10.857	10.687	11.092
FLP-gerechtigden	1.525	1.489	1.314	1.140	790	397	80	12	0	40
Aspirant registerloodsen	137	109	65	84	120	200	71	50	36	n.v.t.
Totaal feitelijke premie	14.548	15.247	15.546	18.140	18.693	20.830	17.260	10.919	10.723	11.132
Actuariële kostendeekkende premie	13.366	17.682	16.615	19.348	22.189	22.729	21.286	12.335	14.020	16.317
Gedempte kostendeekkende premie	14.589	14.334	14.875	16.939	16.741	17.066	16.981	8.773	10.775	11.167
Minimale premie bij onderdekking			15.398	17.535	20.372	20.589	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Zie voor toelichting op verschillen tussen de feitelijke ontvangen premie, de actuariële kostendeekkende premie en de gedempte kostendeekkende premie op bladzijde 41

BPL 1988, Pensioengrondslag (in Euro's)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pensioen-grondslag	81.308	81.308	81.308	85.536	87.845	89.865	92.067	87.358	88.566	90.194

BPL 2004/2015, Pensioengrondslag (in Euro's)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pensioen-grondslag	113.524	113.524	113.524	119.427	122.652	125.473	128.547	87.358	88.566	90.194

Functioneel Leeftijdspensioen (FLP) (in Euro's)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
FLP 55-60, ingegaan voor 1-5-2004	69.288	71.988	73.716	74.376	75.420	76.560	77.256	78.036	79.224	80.736
FLP 60-65, ingegaan voor 1-5-2004	61.668	64.068	65.604	66.192	67.128	68.136	68.760	69.456	70.500	71.844
FLP 55-60, ingegaan tussen 1-5-2004 en 1-7-2008	62.472	64.764	66.252	65.820	66.504	66.552	69.120	68.196	69.432	70.704
FLP 60-65, ingegaan tussen 1-5-2004 en 1-7-2008	54.876	56.844	58.140	57.636	58.212	58.128	60.624	59.616	60.708	61.812

Aantallen

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Deelnemers BPL 2015	451	464	466	450	450	452	456	458	443	442
Deelnemers BPL 1988	216	191	165	104	62	14	6	4	3	3
Totaal aantal deelnemers	667	655	631	554	512	466	462	462	446	445
Gewezen deelnemers	4	4	4	5	5	5	5	8	7	8
Ouderdompensioen	379	413	455	535	598	661	675	684	681	672
Arbeidsongeschiktheids-pensioen	5	6	4	4	3	2	2	2	2	4
Partnerpensioen	71	78	82	85	85	102	110	110	128	136
Wezenpensioen	9	11	11	12	10	10	10	9	10	10
Totaal	1169	1190	1194	1212	1246	1266	1275	1275	1274	1275

Rijpingsgraad (verhouding deelnemers OP-gerechtigden) (in procenten)

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
56	63	72	97	117	142	146	148	153	151

Algemeen

Algemeen

Activiteiten

Stichting Beroepspensioenfonds Loodsen (BPL), statutair gevestigd in Rotterdam is opgericht op 1 september 1988. De Stichting is ingeschreven bij het stichtingenregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41130603. De statuten zijn laatstelijk gewijzigd op 22 februari 2017.

Het pensioenfonds is een beroepspensioenfonds. Op basis van een uitkeringsregeling, te weten pensioenstatuut 2015 en pensioenstatuut 1988 (geldend vanaf 1 januari 2015), verwerven de deelnemers een financiële aanspraak ten behoeve van de gevolgen van (vervroegde) pensionering en overlijden. Deze regelingen bieden ook een dekking in geval van arbeidsongeschiktheid. Het pensioenfonds voert ook een premie(flexioen)regeling uit, welke regeling onderdeel is van pensioenstatuut 1988. Het fonds draagt zorg voor de uitbetaling van het functioneel leeftijdspensioen. FLP-uitkeringen worden in mindering gebracht op de voorziening FLP.

Missie, visie en strategie

Missie

Het BPL voert de door de NLc vastgestelde pensioenregeling uit en streeft ernaar om alle huidige en toekomstige belanghebbenden te voorzien van de pensioenuitkeringen, zoals in de Pensioenstatuten zijn vastgelegd. Het BPL is van, voor en door (ex-)loodsen en handelt klantgericht, kostenbewust, transparant, integer en evenwichtig.

Visie

Het BPL is een pensioenfonds van, voor en door (ex-)loodsen en onderhoudt nauw contact met de beroepsgroep. Hierbij hecht het BPL veel waarde aan transparante communicatie over de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten, de toekomstige pensioenopbouw en eventuele indexatie en kortingen van deze aanspraken en -rechten en aan betrokkenheid van de belanghebbenden.

Het BPL streeft naar een goede en betaalbare pensioenvoorziening die past bij de beroepsgroep en speelt in op de ontwikkelingen binnen de pensioensector. Het bestuur heeft hierbij de ambitie om de opgebouwde pensioenen te indexeren, voor zover dit op basis van de financiële positie van het BPL en gegeven de risicohouding van de deelnemers mogelijk is.

Het bestuur handelt in het belang van de belanghebbenden en voert de regeling op evenwichtige wijze uit, in lijn met de risicohouding van de belanghebbenden en rekening houdend met de kenmerken van de beroepsgroep en de opbouw van het deelnemersbestand.

De kernwaarden

- Van, voor en door (ex-)loodsen
- Klantgericht
- Kostenbewust
- Transparant
- Betrouwbaar

Strategie

Het bestuur heeft de navolgende beleidsuitgangspunten geformuleerd om de uit de missie voortvloeiende doelstelling te kunnen verwezenlijken:

- Het bestuur ziet erop toe dat de uitvoering van de pensioenregeling op een correcte en (kosten)bewuste wijze geschiedt.
- Het bestuur waarborgt, dat ongeacht de keuze met betrekking tot (her)verzekeren en/of uitbesteden, de uitvoering van de pensioenregeling op elk moment in de tijd in overeenstemming is met de geldende wet- en regelgeving.
- Het bestuur streeft naar een evenwichtig en zorgvuldig vormgegeven beleid, waarbij risico's worden afgewogen en adequaat worden gemanaged en processen goed en adequaat worden ingericht en op beheerste wijze worden uitgevoerd en vastgelegd.
- Het bestuur legt, daar waar sprake is van een uitbestede relatie, haar eisen ten aanzien van de kwaliteit van de uitvoering en de mate van interne beheersing vast in alle uitbestedings-overeenkomsten en de bijbehorende SLA's. Het bestuur waarborgt de beschikbaarheid van informatie met betrekking tot de kwaliteit van de uitvoering van de regeling en de daarmee gepaard gaande risico's, zodat het bestuur in staat is om in de besluitvorming hiermee rekening te houden. Het bestuur maakt desgewenst gebruik van externe deskundigen om de benodigde informatie in kaart te brengen en de beschikbare informatie te beoordelen.
- Het bestuur streeft naar transparante, begrijpelijke, zorgvuldige en tijdige communicatie over het beleid en over het realistisch te verwachten pensioenresultaat.
- Het bestuur stelt een beleggingsbeleid vast dat aansluit bij het risicoprofiel van de deelnemers.
- Het bestuur bestaat uit (ex-)loodsen.

Het beleid van het bestuur is hiermee in overeenstemming.

Dit beleid is vastgelegd in beleidsdocumenten, waarvan de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) de belangrijkste is. Hierin zijn het te voeren beleid, waaronder de financiële opzet en de grondslagen waarop het beleid berust, gemotiveerd beschreven. Het beleid is erop gericht met een bij het karakter van het BPL passend risico een optimaal resultaat te behalen, mede in aanmerking genomen de voorwaardelijk geïndexeerde verplichtingen van het BPL. De ABTN is het laatst gewijzigd op 21 december 2017.

Het bestuur constateert dat in 2017 de gestelde doelen, gelet op het behaalde rendement van netto 6,2%, in voldoende mate zijn gehaald.

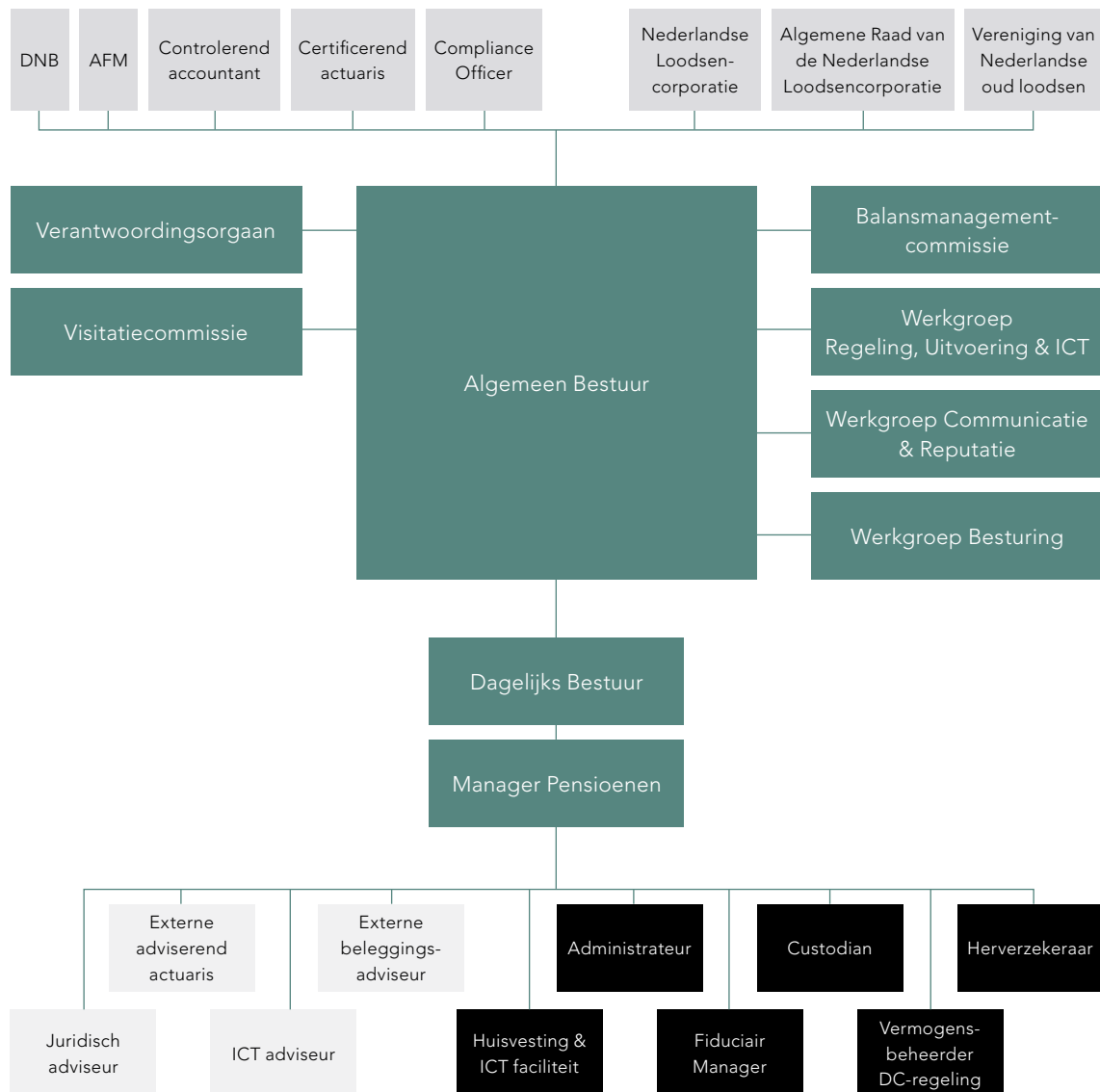
In deze paragraaf wordt onder belanghebbenden verstaan deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en hun nabestaanden, overeenkomstig de bepalingen van de Pensioenstatuten.

Eigen beheer

Alle verplichtingen die voortkomen uit de pensioenregelingen bij het BPL worden in eigen beheer gehouden. BPL loopt daarbij verschillende risico's. Deze risico's en de beheersing daarvan staan in hoofdlijnen beschreven in de ABTN en zijn uitgewerkt in een handboek risicomanagement. Op het risicobeleid wordt nader ingegaan in het betreffende hoofdstuk, beginnend op bladzijde 45. Het actuariële, pensioen- en vermogensbeheer zijn uitbesteed. Dit geldt ook voor de betalingen van de pensioenen en de financiële administratie. Het uitbestedingsbeleid is vastgelegd in een document.

Organisatie

Organigram van het BPL

Zie voor een overzicht van de partijen waaraan zaken zijn uitbesteed op bladzijde 9.

Pensioenregelingen

BPL voerde in 2017 twee pensioenregelingen uit, te weten:

- het pensioenstatuut 2015 van toepassing op registerloodsen;
- het pensioenstatuut 1988 (geldend van 1 januari 2015) voor degenen die met FLP zijn gegaan.

Wijzigingen in pensioenstatuten

- Per 1 januari 2017 zijn de ruil- en vervroegingsfactoren gewijzigd.
- Pensioenrekendatum van 67 naar 68 jaar.
Per 1 januari 2018 is de pensioenrekendatum verhoogd van 67 naar 68 jaar. Dit volgt uit de wijziging van het fiscale kader voor pensioenen per genoemde datum. De waarde van de opbouw van het ouderdomspensioen neemt daardoor af met circa 3,9%.
Het verschuiven van de pensioenrekenleeftijd leidt bij overlijden voor de pensioendatum tot een iets hoger partnerpensioen omdat één extra jaar wordt meegenomen bij de berekening van het partnerpensioen.
Het bestuur heeft besloten om het ouderdomspensioen ingaande 67 jaar, dat deelnemers hebben opgebouwd in periode 2015 t/m 2017 om te rekenen naar ouderdomspensioen ingaande 68 jaar. De betreffende deelnemers zijn hierover schriftelijk geïnformeerd.
- Verhogen eindleeftijd tijdelijk partnerpensioen (TPP) naar de AOW leeftijd.
De einddatum van het tijdelijk partnerpensioen is vanaf 1-1-2018 verhoogd naar de AOW-leeftijd van de partner (was 65 jaar). Deze verbetering geldt dus bij overlijden van de deelnemer op of na 1-1-2018. In aanvulling hierop heeft het bestuur besloten om degenen, voor wie het TPP volgens het oude Pensioenstatuut op 65 jaar is geëindigd of op 65 zou eindigen, te compenseren tot de AOW-leeftijd.
- Mogelijkheid om extra premie te vragen.
Aan het Pensioenstatuut is de mogelijkheid toegevoegd om extra premie te vragen als de premiedekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad van het fonds en het fonds in onderdekking verkeert. De reden hiervoor is dat de markrente laag staat en daardoor minder premie wordt ontvangen dan benodigd is voor de aangroei van de voorziening pensioenverplichtingen als gevolg van inkoop van pensioen. Hierdoor leidt opbouw van pensioen tot een lagere dekkingsgraad van het pensioenfonds.

Categorieën belanghebbenden

BPL kent de volgende belanghebbenden:

- (Gewezen) deelnemers
- Gepensioneerden
- (Ex-)partners van (gewezen) deelnemers/gepensioneerden
- Kinderen van deelnemers/gepensioneerden
- Arbeidsongeschikten

Bestuur

Bestuur

Algemeen bestuur

Het Algemeen Bestuur bestaat uit zeven bestuursleden, waarvan twee ex-registerloods zijn. Deze bestuursleden worden benoemd, treden af of worden ontslagen volgens de in de Pensioenverordening registerloodsen en statuten van BPL vastgelegde regels.

Er wordt gewerkt met een aparte profielschets voor voorzitter en een algemene profielschets voor bestuurslid.

Samenstelling algemeen bestuur eind 2017

Naam	Functie	Bestuurslid vanaf	Bestuurslid tot	Nevenfunctie		
					Betaald	Niet betaald
R. de Jonge (man, 30-5-1968) IJmond	• Voorzitter • Lid BMC	Mei 2008	Juni 2020	Registerloods	X	
P. B. Schoe (man, 27-9-1970) Scheldemonden	• Secretaris/ Penningmeester • Voorzitter BMC	Juli 2012	Juli 2020	Registerloods	X	
A.N.B. Eggink (man, 08-9-1972) Noord	• Bestuurslid • Aspirant-lid BMC	Juli 2016	Juli 2020	• Registerloods • Bestuurslid Loodsen Sociëteit Noord	X	X
L. Kazemier (man, 2-5-1944)	• Bestuurslid • Lid IRM-groep RU&ICT en werkgroep toekomst	Juli 2012	Juli 2020	• Bestuurslid Ned. Ver. Kapiteins ter Koopvaardij		X X
M.A. van Kuik (man, 29-4-1972) Rijnmond	• Bestuurslid • Lid IRM-groep C&R en werk- groep toekomst	Juni 2010	Juni 2018	Registerloods	X	
M. Louwerens (man, 07-7-1973) Rijnmond	• Bestuurslid • Lid IRM-groep C&R	Januari 2016	Januari 2020	• Registerloods • Penningmeester Stichting Running Rotterdam Pilots	X	X
H.J.T. Ruijten (man, 11-5-1948)	• Bestuurslid • Lid IRM-groep RU&ICT	Juni 2011	Juni 2019	Lid ledenraad van de VNoL		X

IRM: Integraal risicomanagement.
BMC: Balansmanagementcommissie.
RU&ICT: Regeling, uitvoering & ICT.
C&R: Communicatie & reputatie.

Het bestuur streeft er naar om bij de bezetting van de zetels door actieve loodsen zoveel mogelijk rekening te houden met een verdeling over de regio's en bij de samenstelling van het bestuur als geheel er voor te zorgen dat verschillende leeftijdscategorieën vertegenwoordigd zijn. Alle regio's en leeftijdscategorieën zijn in het bestuur vertegenwoordigd.

Het bestuur meent dat deze samenstelling, gelet op samenstelling van fonds, voldoende divers is.

Het bestuur vergadert circa 18 maal per jaar. De in deze vergaderingen genomen besluiten zijn vastgelegd in verslagen. Het bestuur wordt uitvoerig geïnformeerd en beleidsstukken, veelal opgesteld door de Manager Pensioenen en/of de adviserend actuaire, worden uitgebreid tijdens bestuursvergaderingen besproken.

Vergaderingen 2017

X = aanwezig

- = afwezig

Vergaderdata	De Jonge	Schoe	Eggink	Louwerens	Kazemier	Van Kuik	Ruijten
12-01-2017	X	X	X	X	X	X	-
08-02-2017	X	X	X	X	X	X	X
08-03-2017	X	-	X	X	X	X	X
23-03-2017	X	X	X	X	X	X	X
06-04-2017	X	X	X	X	X	X	X
20-04-2017	X	X	X	X	-	X	X
18-05-2017	X	-	X	X	X	X	X
15-06-2017	X	X	X	X	X	X	X
29-06-2017	X	X	X	X	-	X	X
06-07-2017	X	X	X	X	X	X	X
07-09-2017	X	X	X	X	X	X	-
21-09-2017	X	X	X	X	X	X	X
28-09-2017	X	X	X	X	X	X	X
12-10-2017	X	X	X	X	X	X	X
09-11-2017	X	X	X	X	X	X	X
23-11-2017	X	X	X	X	X	X	X
07-12-2017	X	X	X	-	-	X	X
21-12-2017	X	X	X	X	X	X	X

Dagelijks bestuur (DB)

Het Dagelijks Bestuur, bestaande uit de voorzitter en secretaris/penningmeester, is 16 keer bijeen geweest.

Het Dagelijks Bestuur ontleent zijn bevoegdheden aan de statuten, het bestuursreglement, de ABTN, de pensioenstatuten en de vastgelegde taakverdeling tussen DB en AB.

Balansmanagementcommissie (BMC)

De balansmanagementcommissie bestaat uit twee bestuursleden, de relatiemanager van de fiduciair manager en een onafhankelijke externe beleggingsadviseur. De BMC is 9 keer bijeen geweest.

Integraal management werkgroepen

Het BPL heeft 3 integraal management werkgroepen ingericht namelijk:

- de werkgroep Regeling, Uitvoering & ICT (RU&ICT);
- de werkgroep Communicatie & Reputatie (C&R);
- de werkgroep Besturing.

De werkgroepen bestaan ieder uit twee bestuursleden. De werkgroep RU&ICT is 4 maal bijeen gekomen en de werkgroep C&R 6 maal. De samenstelling van de werkgroep Besturing is gelijk aan de samenstelling van het DB. Derhalve zijn de onderwerpen van de werkgroep Besturing behandeld in de overleggen van het DB.

De manager pensioenen woont vanuit zijn regiefunctie alle vergaderingen van het bestuur, Dagelijks Bestuur, BMC en werkgroepen bij.

Samenwerkingsverbanden

BPL is aangesloten bij de vereniging Pensioenfederatie. Deze vereniging stelt zich ten doel goede pensioenen te realiseren voor de bij hun aangesloten deelnemers. De vereniging behartigt de belangen van de leden met lobby, communicatie en verbetervoorstellen voor beleid en uitvoering.

Alle pensioenfondsen in Nederland kunnen zich bij de Pensioenfederatie aansluiten. De financiële risico's van het lidmaatschap beperken zich tot de jaarlijks te betalen contributie. Zie www.pensioenfederatie.nl

BPL werkt daarnaast samen met negen andere beroepspensioenfondsen. Vanaf 1 januari 2014 overleggen deze beroepspensioenfondsen in de kring van beroepspensioenfondsen. Dit overleg heeft tot doel te komen tot afstemming over algemene bij de Pensioenfederatie aan de orde zijnde onderwerpen en specifieke onderwerpen die het werkterrein van de beroepspensioenfondsen raken. De kring wordt gefaciliteerd door PGGM.

Het bestuur heeft de overeenkomst Stichting Dienstverlening Beroepspensioenfondsen (SDB) eind 2016 opgezegd. SDB heeft nog wel de visitatie over boekjaar 2016 in 2017 uitgevoerd. De rapportage van de visitatiecommissie is in bijlage 1 opgenomen. Met ingang van boekjaar 2017 heeft het bestuur Visitatie Commissie Pensioenfondsen aangesteld. Door een iets andere aanpak van deze partij is de visitatie over boekjaar 2017 begin 2018 uitgevoerd. Derhalve treft u in bijlage 3 ook de rapportage van de nieuw aangestelde visitatiecommissie aan.

Klachten- en geschillenprocedure

Indien een geschil ontstaat tussen het pensioenfonds en een belanghebbende bij het pensioenfonds is de klachten- en geschillenprocedure van toepassing. Deze staat vermeld op de website. Volgens deze procedure wordt op klachten in eerste instantie gereageerd door PGGM. Indien de klager zich niet kan vinden in de uitleg van PGGM, dan dient de belanghebbende zich te wenden tot het bestuur van BPL.

Indien het bestuur en de belanghebbende niet tot een oplossing van het geschil komen, kan de belanghebbende zich wenden tot de burgerrechter. Vanaf 19 september 2012 kunnen (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en andere belanghebbenden voor een klacht of geschil over de uitvoering van het pensioenstatuut/pensioenreglement voor advies (niet bindend) terecht bij de Ombudsman Pensioenen. BPL zal zich aan het advies van de Ombudsman Pensioenen conformeren, tenzij er zwaarwegende motieven zijn dit advies niet op te volgen.

Een klacht of geschil wordt niet eerder door de Ombudsman Pensioenen in behandeling genomen nadat de klachten- en geschillenprocedure bij BPL volledig is doorlopen, dus na het besluit van het bestuur ten aanzien van een klacht of geschil. Gegevens over de Ombudsman Pensioenen zijn te vinden op: www.ombudsmanpensioenen.nl. Zie voor de in 2017 door het bestuur behandelde klachten op bladzijde 59.

Uitvoering pensioenadministratie

Vanaf 1 juli 2015 is het Pensioenbeheer, inclusief de standaard communicatie, ondergebracht bij PGGM. Van PGGM wordt op kwartaalbasis een SLA rapportage ontvangen alsmede jaarlijks een ISAE 3402 type II rapportage. Deze rapportages zijn besproken in de werkgroep RU&ICT. Vervolgens heeft de werkgroep RU&ICT zich over de kwaliteit van dienstverlening van PGGM verantwoording afgelegd aan het bestuur.

In 2017 heeft zich bij de uitvoering door PGGM een aantal fouten voorgedaan, o.a. in het Uniform pensioenoverzicht (UPO). Alle fouten zijn door PGGM hersteld en de betreffende deelnemers en gepensioneerden zijn daarover geïnformeerd.

Om zeker te stellen dat alle gecorrigeerde UPO's juist zijn en om te borgen dat deze omissies in de toekomst niet meer zullen voorkomen zijn alle UPO's van actieve deelnemers nagerekend onder supervisie van Internal Audit PGGM en KPMG. Daarover is door deze partijen gerapporteerd aan het bestuur. Dit heeft tot een aantal aanvullende correcties geleid.

Teneinde fouten in de UPO's in de toekomst te voorkomen is door PGGM een verbeterplan opgesteld. Het verbeterplan is beoordeeld door Internal Audit PGGM en KPMG. Het verbeterplan loopt tot eind april 2018. Onderdeel van de afspraken is dat Internal Audit PGGM aan de voorkant de UPO's 2018 controleert.

Als gevolg van de incidenten is het Frontoffice van BPL extra belast. PGGM heeft op verzoek van het bestuur deze extra tijd financieel gecompenseerd.

Het bestuur heeft de Autoriteit Financiële Markten en De Nederlandsche Bank geïnformeerd over het incident en de maatregelen die het heeft genomen richting PGGM. De Autoriteit Financiële Markten heeft aansluitend aangegeven daaraan geen gevolg te zullen geven.

Uitvoering financiële administratie

Vanaf 1 januari 2017 is de financiële administratie ondergebracht bij PGGM. PGGM rapporteert op kwartaalbasis over de kostenontwikkeling in relatie tot de raming.

Uitvoering flexioenregeling

De uitvoering van de flexioenregeling is uitbesteed aan Robeco Institutional Asset Management. De resultaten van Robeco Institutional Asset Management worden periodiek geëvalueerd. Van de vermogensbeheerder is een ISAE 3402 type II rapportage ontvangen. Van Robeco Institutional Asset Management wordt vier keer per jaar een SLA rapportage ontvangen.

Deze rapportages zijn besproken in de werkgroep RU&ICT. Vervolgens heeft de werkgroep RU&ICT zich over de kwaliteit van dienstverlening verantwoording afgelegd aan het bestuur. Op basis van deze rapportages kan gezegd worden dat de relevante aspecten van interne controle adequaat zijn en naar redelijkheid waarborgen dat de gestelde procedures worden nageleefd.

Adviseurs

Het pensioenfonds wordt voor actuariaat en risicobeheersing op lange termijn ondersteund door de externe adviserende actuaris en een ALM-adviseur. Met ingang van 1 januari 2013 is de adviserend actuaris L. Thissen van Sprenkels & Verschuren.

De adviserend actuaris stelt onder andere het actuariael jaarrapport op dat wordt besproken in het bestuur. Dit rapport en de acties die naar aanleiding hiervan worden genomen door het bestuur, worden door het bestuur besproken met het verantwoordingsorgaan.

Het bestuur heeft per 1 juli 2012 M. Euverman van Sprenkels & Verschuren aangesteld als beleggingsadviseur ter versterking van onze countervailing power op het terrein van beleggingen en risicomanagement, in bijzonder voor het beoordelen van voorstellen of adviezen van de integraal vermogensbeheerder.

Integraal vermogensbeheerder

De integraal vermogensbeheerder is Robeco Institutional Asset Management (RIAM). RIAM is verantwoordelijk voor de uitvoering van het contractueel vastgelegde mandaat. De beleggingsresultaten worden gemonitord en beoordeeld door de balansmanagementcommissie. De beleggingsresultaten worden één keer per kwartaal besproken in het bestuur.

Van de integraal vermogensbeheerder is een ISAE 3402 type II rapportage ontvangen. Tevens wordt één keer per jaar van RIAM een SLA-rapportage ontvangen. Deze rapportages zijn besproken in het bestuur. Op basis van deze rapportages kan gezegd worden dat de relevante aspecten van interne controle adequaat zijn en naar redelijkheid waarborgen dat de gestelde procedures worden nageleefd.

Bewaarbank

De bewaarbank is Northern Trust (NT). NT is verantwoordelijk voor de beleggingsadministratie en daarmee verband houdend werkzaamheden. Van NT wordt een ISAE 3402 type II rapportage ontvangen. Tevens wordt vier keer per jaar een SLA rapportage ontvangen. Deze rapportages zijn besproken in de balansmanagementcommissie. Op basis van deze rapportage kan gezegd worden dat de relevante aspecten van interne controle adequaat zijn en naar redelijkheid waarborgen dat de gestelde procedures worden nageleefd.

Het bestuur heeft in april 2017 een bedrijfsbezoek afgelegd bij Northern Trust en daarover een evaluatierapport opgesteld. Daarbij is Northern Trust als goed beoordeeld met een gemiddelde score van 7.8 (op een schaal van 10).

Manager pensioenen

Om alle taken goed te verrichten wordt het bestuur bijgestaan door een manager pensioenen. De manager pensioenen wordt bijgestaan door een externe bestuursondersteuner (parttime). De manager pensioenen coördineert de bestuurlijke en administratieve werkzaamheden, ziet toe op de naleving van de uitbestede werkzaamheden en draagt zorg voor de algemene voorlichting aan de deelnemers en gepensioneerden en andere belanghebbenden. De taken en verantwoordelijkheden van de manager pensioenen zijn vastgelegd in een functiebeschrijving.

Accountant

De accountant is H. van der Rijst van PricewaterhouseCoopers Accountants. De accountant brengt over zijn werkzaamheden jaarlijks verslag uit aan het bestuur. Dit verslag en de acties die naar aanleiding hiervan worden genomen door het bestuur, worden door het bestuur besproken met het verantwoordingsorgaan.

Certificerend actuaris

De certificerend actuaris is P. Ruigrok van Ruigrok Actuariële Consultancy B.V.. De accountant brengt over zijn werkzaamheden verslag uit aan het bestuur. Dit verslag en de acties die naar aanleiding hiervan worden genomen door het bestuur, worden indien nodig besproken met het verantwoordingsorgaan.

De werkzaamheden van alle uitbestedingspartijen worden tenminste één keer per jaar door het bestuur geëvalueerd, waarbij een rapport wordt opgesteld over de kwaliteit van de dienstverlening.

Financieel beleid

Financieel beleid

Risicohouding

Het bestuur heeft in 2015 in overleg met het verantwoordingsorgaan en de beroepspensioenvereniging de risicohouding van het BPL vastgesteld. De verkregen informatie is gebruikt om het beleggingsbeleid van het BPL nader te onderzoeken. Dit heeft in 2015 geleid tot een aanpassing van het beleggingsbeleid op het gebied van de renteafdekking.

De beleidskeuzes zijn nader uitgewerkt in de ABTN.

In 2017 zijn de beleidskeuzes getoetst in de jaarlijkse haalbaarheidstoets.

Risicohouding kwalitatief

Het bestuur van het BPL heeft een risicobewuste houding. Het BPL streeft ernaar nominale aanspraken waardevast na te komen. Inflatie holt de waarde van de nominale uitkeringen uit en gezien het lange termijn karakter van pensioenen is het belangrijk dat de koopkracht van het pensioen via indexatie behouden blijft. Beleggingsrisico kan acceptabel zijn in het streven naar koopkrachtbehoud, zelfs indien dit betekent dat de nominale aanspraken tijdelijk niet na kunnen worden gekomen.

De mate van risicoacceptatie van het bestuur is o.a. gebaseerd op de volgende kwalitatieve overwegingen:

Het BPL streeft naar een waardevast pensioen

- Het BPL hanteert daarom een dekkingsgraadafhankelijke indexatiestaffel als leidraad voor toeslagverlening. De toeslagverlening die volgt uit deze staffel komt overeen met de wettelijk maximale toegestane toeslagverlening, gegeven de dekkingsgraad.
- Een afgewogen balans tussen te nemen risico's en het naar verwachting te realiseren beleggingsrendement is noodzakelijk om op langere termijn invulling te kunnen geven aan de pensioenambitie. Voor het nastreven van de pensioenambitie dient het bestuur bereid te zijn om beleggingsrisico te nemen en een beleggingsrendement na te streven dat hoger is dan de risicovrije marktrente.
- Bij slechte economische omstandigheden acht het bestuur het uitlegbaar dat indexatie wordt gekort. Kortingen op de pensioenaanspraken en –uitkeringen dienen zoveel mogelijk voorkomen te worden en gespreid te worden over een zo lang mogelijke termijn.

De premie staat niet vast

- De uit het Pensioenstatuut voortvloeiende premieomvang is klein in relatie tot de pensioenverplichtingen, waardoor de sturingskracht van premie-aanpassingen beperkt is.
- Er bestaan geen bijstortverplichtingen bij lage dekkingsgraden.
- Bij een daling van verwacht rendement of stijging van de levensverwachting zijn partijen bereid extra premie te betalen om de huidige pensioenopbouw te financieren.

De risicobereidheid is gerelateerd aan de volgende uitgangspunten:

- Het BPL kent relatief meer gepensioneerden en een kortere duration dan het gemiddeld pensioenfonds in Nederland.
- De deelnemers van het BPL zijn meer risicotolerant dan gemiddeld.
- Als de financiële positie van het BPL verbetert, wordt bij voorkeur minder risico genomen indien de ambitie van het BPL in evenveel of meer gevallen haalbaar is met minder risico.

De risicobereidheid van het bestuur kan worden beïnvloed door de actuele financiële positie van het BPL. Periodiek wordt beoordeeld of de ambitie van het BPL nog haalbaar is. Het vasthouden aan een onmogelijke ambitie is immers niet zinvol. Bij de keuze voor een bepaald beleid wordt niet alleen een verwachte ontwikkeling beoordeeld maar ook scenario's die gunstiger of minder gunstig zijn dan de verwachte ontwikkeling. De ambitie dient in de meeste scenario's te kunnen worden behaald.

De risicobereidheid is geconcretiseerd door de vaststelling van kwantitatieve risicogrenzen (het Vereist Eigen Vermogen en de grenzen van de haalbaarheidstoets).

Kwantitatieve uitgangspunten

Het bestuur heeft de volgende kwantitatieve uitgangspunten vastgesteld, uitgaande van een 15-jaars horizon:

Dekkingsgraad

- Onder extreem slechte marktomstandigheden wil het fonds bij voorkeur niet onder een nominale dekkingsgraad van 85% terechtkomen.
- Het pensioenfonds wil niet sturen op 'buitengewoon' hoge dekkingsgraden. Alle dekkingsgraden binnen 5 jaar boven 140% worden als gelijk beoordeeld.
- De kans op onderdekking uitgaande van een dekkingsgraad gelijk aan het Vereist Eigen Vermogen mag bij voorkeur maximaal 10% zijn.

Pensioenresultaat

- Het pensioenresultaat uitgaande van een dekkingsgraad gelijk aan het Vereist Eigen Vermogen dient bij voorkeur minimaal 85% te zijn.
- Het pensioenresultaat uitgaande van de huidige dekkingsgraad dient bij voorkeur minimaal 80% te zijn. Het pensioenfonds vindt een koopkrachtverlies van meer dan 20% na 15 jaar in beginsel onwenselijk.

Indexatieresultaat

- De indexatie, uitgaande van een dekkingsgraad gelijk aan het Vereist Eigen Vermogen, dient bij voorkeur minimaal 50% van de CPI-stijging te zijn.
- De indexatie uitgaande van de huidige dekkingsgraad dient bij voorkeur minimaal 25% van de CPI-stijging te zijn.

Korting

- Het pensioenfonds streeft naar een beleid waarbij rechtenkorting zo mogelijk wordt beperkt tot maximaal 1%.

Beleggingsbeleid

Het bestuur heeft het beleggingsbeleid van het BPL nader onderzocht, rekening houdend met de eerder genoemde set uitgangspunten.

- De toekomst is onzeker, maar het bestuur verwacht een (gematigd) stijgende rente en een (gematigd) positief rendement op zakelijke waarden.
- Het pensioenfonds wil het strategisch risicoprofiel (vertaald in het vereist eigen vermogen) indien mogelijk (enigszins) vergroten.
- Bij gelijke beoordeling van risico versus rendement van een strategie heeft de meest eenvoudige strategie de voorkeur.

Het beleggingsbeleid is in 2015 onderzocht. Na discussie heeft het bestuur de voorkeur uitgesproken om het percentage zakelijke waarden (42,5%) gelijk te houden en nader in te zoomen op de mate van renteafdekking. Het bestuur heeft uiteindelijk gekozen voor een dynamische rentestaffel, waarbij de mate van renteafdekking afhankelijk is van de rentestand en de dekkingsgraad.

Het bestuur heeft de volgende staffel vastgesteld met betrekking tot de renteafdekking.

Staffel dynamische renteafdekking

20 jaarsrente / actuele UFR	Actuele dekkingsgraad			
	100%	105%	110%	115%
1,0%	40%	30%	20%	10%
1,5%	50%	40%	30%	20%
2,0%	60%	50%	40%	30%
2,5%	70%	60%	50%	40%
3,0%	80%	70%	60%	50%
3,5%	90%	80%	70%	60%
4,0%	100%	90%	80%	70%

De staffel dient als signaleringsniveau voor het vaststellen van de normafdekking.

Toetsing resultaten aan kwantitatieve uitgangspunten

Het bestuur realiseert zich dat de gekozen beleggingsstrategie in combinatie met de huidige dekkingsgraad niet in alle scenario's voldoet aan alle vooraf gestelde beoordelingscriteria. Zo is volgens de ALM-prognose de kans op een dekkingsgraad lager dan 85% in enig jaar maximaal 5% en is de kans op een pensioenresultaat lager dan 80% in jaar 15 circa 25%. Het bestuur is van mening dat dit acceptabel is. Geconcludeerd kan worden dat de kans op indexatie en de mate van indexatie in de komende jaren beperkt zal zijn.

Met betrekking tot de bovenstaande resultaten merkt het bestuur op dat de dekkingsgraad tussen 31 december 2015 en 31 december 2017 is toegenomen, waardoor de bovengenoemde kansen kleiner zijn geworden.

Risicohouding lange termijn: ondergrenzen pensioenresultaat

Op grond van artikel 109a van de Wet verplichte beroepspensioenregeling dient een pensioenfonds periodiek een haalbaarheidstoets uit te voeren. De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. In artikel 22 van het Besluit FTK wordt beschreven hoe de haalbaarheidstoets wordt uitgevoerd. De artikelen 30, 30a, 30b en 30c van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling bevatten nadere voorschriften. Daar wordt de berekeningswijze van het centrale begrip pensioenresultaat bepaald evenals de wijze waarop de uitvoering plaatsvindt en de te hanteren normen, die binnen de haalbaarheidstoets worden toegepast.

Het BPL heeft in 2017 een nieuwe haalbaarheidstoets uitgevoerd. Onderstaande tabel geeft de resultaten van de haalbaarheidstoets 2017, 2016 en de resultaten van de aanvangshaalbaarheidstoets 2015. Tussen haakjes zijn de vastgestelde ondergrenzen weergegeven, die onder de tabel worden toegelicht.

Resultaten haalbaarheidstoets op fondsniveau

Vanuit feitelijke dekkingsgraad	Jaarlijkse haalbaarheidstoets 2017	Jaarlijkse haalbaarheidstoets 2016	Aanvangshaalbaarheidstoets 2015	Vastgestelde grenzen
Mediaan	98,4%	97,8%	99,6%	Min. 85%
5 ^e percentiel	67,6%	69,0%	69,3%	-
Relatieve afwijking	30,6%	29,6%	30,3%	Max. 35%

De resultaten van de haalbaarheidstoetsen overschrijden de vastgestelde grenzen niet.

De ondergrenzen van het pensioenresultaat zijn gebaseerd op de uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets. Het mediane pensioenresultaat vanuit de huidige dekkingsgraad is afhankelijk van de startpositie van het BPL. Bijvoorbeeld, indien de actuele dekkingsgraad bij aanvang 85% (minimale dekkingsgraad conform kwantitatieve uitgangspunten) is, dan bedraagt het mediaan pensioenresultaat 87%. Voorts is het pensioenresultaat afhankelijk van de scenarioset die door DNB wordt voorgeschreven en jaarlijks wijzigt.

Het bestuur heeft besloten om de ondergrens niet te hoog vast te stellen omdat het bestuur wil voorkomen dat onnodig de discussie over de risicobereidheid opnieuw gevoerd moet worden, terwijl er niets significant is veranderd aan het beleid van het BPL. Anderzijds wil het bestuur de ondergrens niet te laag vaststellen omdat het gebruik wil maken van de signaalfunctie.

Bij de vaststelling van deze ondergrenzen is onderstaande argumentatie gehanteerd. Omdat bij het vaststellen van ondergrens 1 gebruik wordt gemaakt van ondergrens 2, wordt ondergrens 1 als laatste behandeld.

Ondergrens 2, met betrekking tot de mediaan, beredeneert vanuit huidige dekkingsgraad:

Wanneer het fonds geen toeslagbeleid zou kennen zou het mediane pensioenresultaat 72% bedragen. Dit ziet het bestuur als het absolute minimum. De voorgestelde ondergrens is hoger omdat het bestuur toeslagverlening en de signaalfunctie van het pensioenresultaat belangrijk acht en gelijktijdig constateert dat het pensioenresultaat bij een dekkingsgraad van 85% (minimale dekkingsgraad conform kwantitatieve uitgangspunten) en de huidige voorgeschreven scenarioset nog net aan die ondergrens voldoet.

Ondergrens 3, betreft de afwijking van de mediaan ten opzichte van het slecht weer scenario:

Het verschil tussen het mediane pensioenresultaat (vanuit de huidige dekkingsgraad) en het 5%-percentiel bedraagt 30,3%. Dit verschil is afhankelijk van de strategische beleggingsmix: hoe meer risico hoe groter het verschil. Daarnaast kan het verschil jaarlijks wijzigen omdat de scenarioset jaarlijks wijzigt.

De bovengrens voor het verschil wordt daarom vastgesteld op 35%. Dit past in de argumentatie van het bestuur dat men de grenzen niet onnodig strak wil definiëren maar wel gebruik wil maken van de signaleringsfunctie bij gewijzigd beleid.

Ondergrens 1, met betrekking tot de mediaan, beredeneert vanuit het vereiste eigen vermogen: De voorgestelde grenzen moeten voldoen aan de specifieke eis uit de Wet verplichte beroepspensioenregeling:

“Bij de aanvangshaalbaarheidstoets mag het verschil in procentpunten tussen het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau vanuit de financiële positie dat precies aan de vereisten van het vereist eigen vermogen wordt voldaan (106%) en de daarbij door het fonds gekozen ondergrens niet kleiner zijn dan het verschil in procentpunten tussen het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau vanuit de feitelijke financiële positie (99,6%) en de daarbij door het fonds gekozen ondergrens (85%).”

Het mediaan pensioenresultaat vanuit het vereist eigen vermogen is stabiel omdat dit niet afhankelijk is van de startdekkingsgraad. Het kan ook hoger worden vastgesteld omdat er in de berekening vanuit wordt gegaan dat het fonds volledig is hersteld. Het bestuur van BPL wil uitgaan van afgeronde grenzen en heeft daarom initieel een ondergrens van 95% vastgesteld. Deze grens voldoet niet aan de bovenstaande eis van de Wet verplichte beroepspensioenregeling. Om deze reden wordt ondergrens 1 vastgesteld op 90%.

Bij een overschrijding van de ondergrenzen vindt er een beleidsdiscussie plaats. Risicogrenzen maken het mogelijk om op een vooraf vastgelegde en objectieve manier te beoordelen of het risico hoger of lager is dan vooraf is toegestaan. Echter, bij overschrijding van risicogrenzen zal geen automatische aanpassing van beleid plaatsvinden, maar een kwalitatieve discussie, rekening houdend met de situatie en inzichten van dat moment.

Bij de vaststelling van de ondergrenzen is rekening gehouden met de indexatieachterstand van 10,5% per 31 december 2014 en de voorgeschreven scenario'set zoals door DNB gepubliceerd is voor Q1-2015. Indien er op enig moment in de tijd sprake is van een lagere indexatieachterstand of een significante andere voorgeschreven scenario'set dienen de ondergrenzen herijkt te worden.

Risicohouding korte termijn

Het beleggingsbeleid bepaalt in belangrijke mate het vereist eigen vermogen. In de ALM studie is het beleggingsbeleid onderzocht en is geconcludeerd dat het huidige beleggingsbeleid goed past bij het fonds. Er wordt wel een wijziging doorgevoerd in het renteafdeckingsbeleid. De renteafdekking wordt niet langer statisch vormgegeven maar door middel van een dynamische staffel, waarbij de mate van renteafdekking afhankelijk is van de rentestand.

Het bovengenoemde strategisch beleid leidt tot een vereist eigen vermogen (VEV) van 20%-21%. De (tactische) bandbreedtes die binnen het beleggingsbeleid gehanteerd worden komen overeen met een VEV-range van 18%-23%. Het bestuur wil de bandbreedte niet te smal definiëren omdat het fonds wil voorkomen dat het onnodig de discussie over de risicobereidheid opnieuw voert terwijl er niets significant is veranderd aan het beleid of de financiële positie van het BPL. Anderzijds wil het fonds de bandbreedte niet te ruim definiëren omdat het vereist eigen vermogen een maat is voor het risicoprofiel en het fonds bewust heeft gekozen voor een bepaald risicoprofiel. Het bestuur van BPL heeft besloten de range vast te stellen op 18%-25%.

Bij een overschrijding vindt er een beleidsdiscussie plaats. Risicogrenzen maken het mogelijk om op een vooraf vastgelegde en objectieve manier te beoordelen of het risico hoger of lager is dan vooraf is toegestaan. Echter, bij overschrijding van risicogrenzen zal geen automatische aanpassing van beleid plaatsvinden, maar een kwalitatieve discussie, rekening houdend met de situatie en inzichten van dat moment.

Eind 2017 bedroeg het vereist eigen vermogen 20,7% en ligt daarmee binnen de vastgestelde bandbreedte van het bestuur.

In de onderstaande peergroep vergelijking is het vereist eigen vermogen van het BPL vergeleken met het vereist eigen vermogen van andere fondsen per 31-12-2017. De fondsen waarvoor de beleidsdekkingsgraad zich boven de vereiste dekkingsgraad bevindt, zijn groen gekleurd. Indien de beleidsdekkingsgraad zich tussen de vereiste dekkingsgraad en 100% bevindt, zijn de fondsen geel gekleurd. De fondsen met een beleidsdekkingsgraad lager dan de vereiste dekkingsgraad en 100% zijn oranje gekleurd.

Vermogenspositie per Q4 2017

Het BPL is een vergrijsd fonds. Over het algemeen heeft een vergrijsd fonds (met een gemiddeld risicoprofiel) een lager risicoprofiel dan het gemiddelde fonds vanwege de kortere duration van de pensioenverplichtingen.

Beleggingen

Terugblik

Het jaar 2017 bleek het jaar waarin de globale economie een duidelijke wending nam richting sterke, gesynchroniseerde groei. Na een lange episode van negatieve groeiverrassingen, vielen de realisaties in het algemeen positief uit in de eerste helft van 2017. Veel vertrouwensindicatoren bereikten nieuwe records in de tweede helft van 2017. De vrees voor langdurige stagnatie smolt weg tegen de achtergrond van een reële groei van de wereldeconomie van 3,6% in 2017.

De opleving in producenten- en consumentenvertrouwen in combinatie met de aantrekkende wereldhandel en investeringen ondersteunde wereldwijd de economische groei. Ondanks oplopende bezettingsgraden bleef inflatie opvallend gematigd en onder de centrale bank doelstellingen. Terwijl bedrijfswinsten een stevige opmars maakten, bleven loonstijgingen bovendien duidelijk achter bij het herstel in de arbeidsmarkt. Dit kan deels worden verklaard door het bestaan van 'verborgen werkloosheid', de toename van deeltijdarbeid en verdergaande automatisering. In combinatie met dalende olieprijsen gedurende de eerste helft van 2017 bleef de algehele inflatie gematigd, wat een gunstig effect had op de reële koopkracht van de consument.

De economie groeide in de Eurozone met 2,1% in 2017 en de werkloosheid daalde naar 8,7%, het laagste niveau sinds 2009. In de Verenigde Staten leverde vooral de consument een positieve bijdrage aan de toename van het bruto binnenlands product (+2,2%). Een gezonde banengroei droeg bij aan een daling van de werkloosheid tot 4,1%.

In China werd beleid geïmplementeerd gericht op reductie van overcapaciteit in o.a. onroerend goed en de industrie. Desondanks bleef de economische groei hoog (6,8%), waarmee China op koers blijft om de beoogde verdubbeling van het bruto binnenlands product rond 2020 te realiseren. Elders in opkomende markten was sprake van voortgaand herstel, hoewel in een lager tempo dan in de ontwikkelde markten.

De beslissing van het Verenigd Koninkrijk om de EU te verlaten in 2016 boekte formele voortgang met het invoeren van Artikel 50 van het Verdrag van Lissabon. Het VK zal de EU in maart 2019 verlaten, maar het zal nog lang onduidelijk blijven hoe een definitieve akkoord over de toekomstige betrekkingen met de EU er uit gaat zien. De kans op een zogeheten "harde Brexit" lijkt marginaal gezien de omvangrijke economische repercussies daarvan voor het VK.

De afwezigheid van inflatiedruk gaf centrale banken speelruimte om de ruimhartige geldpolitiek te continueren. Er is nog geen sprake van een zichzelf versterkende loon-prijsspiraal. In de Verenigde Staten bleef de kerninflatie op 1,5% steken. Desondanks verhoogde de Federal Reserve (Fed) de beleidsrente driemaal met verwijzing naar de voortgaande verkrapting op de arbeidsmarkt. Tevens werd een begin gemaakt met het inkrimpen van de eigen balans door gedeeltelijk aflossingen op in portefeuille gehouden obligaties niet te herinvesteren. Op haar beurt verminderde de Europese Centrale Bank (ECB), de maandelijkse aankopen van obligaties in de loop van 2017 van EUR 60 miljard per maand naar EUR 30 miljard per maand. ECB-bestuursleden deelden een toegenomen vertrouwen dat inflatie in staat is om terug te keren naar niveaus die consistent zijn met de inflatie doelstelling van "dichtbij, maar onder 2%". Tegelijkertijd verklaarde de ECB de beleidsrentes ongewijzigd te houden tot geruime tijd na het beëindigen van het opkoopprogramma.

Vanuit het perspectief van financiële markten bezien zal 2017 de geschiedenisboeken ingaan als een jaar van uitzonderlijke rust. De volatiliteit van de S&P 500 index was zeer laag; dagelijkse koersbewegingen bleven beperkt, maar de opeenstapeling van kleine dagwinsten leidde tot dubbelcijferige rendementen voor veel beurzen. Het was daarmee een uitstekend jaar voor aandelenmarkten, met een lokaal rendement voor de index voor ontwikkelde markten van 18,5%. Aandelen uit opkomende landen noteerden een lokaal rendement van 30,6%.

Obligatiekoersen bewogen matig in de loop van 2017, de 10-jaars staatsobligatierente in de Verenigde Staten bleef binnen een bandbreedte van 2,0% en 2,6%. Ondanks de voortzetting van het ruime geldbeleid door de Europese Centrale Bank steeg de Duitse 10-jaarsrente met circa 0,20%-punt naar bijna 0,4% eind 2017. De aanhoudende economische groei in combinatie met een voorsnog gematigde inflatie pakte in 2017 gunstig uit voor bedrijfsobligaties. Hoogrentende bedrijfsobligaties noteerden een plus van circa 7%. Meer kredietwaardige bedrijfsobligaties bleven daarbij achter, met een totaalrendement over 2017 van 2,4%. Obligaties van opkomende markten genoteerd in lokale valuta hadden gemeten in euro's een tegenvallend rendement van 1%. Dit werd veroorzaakt door een sterke euro appreciatie versus vreemde valuta.

Gevoerd beleid

In de loop van 2017 is de allocatie naar Nederlandse woninghypotheken uitgebreid naar circa 10% van de totale portefeuille, doordat eerder afgegeven commitments aan de twee geselecteerde woninghypotheekfondsen werden afgeroepen. De uitbreiding is gefinancierd door de verkoop van staats- en bedrijfsobligaties.

BPL heeft in 2017 nader vastleggen welke asset-categorieën bij voorkeur actief, passief of via een combinatie van strategieën worden ingevuld. Dit zal vervolgens als uitgangspunt worden gebruikt bij de beoordeling van portefeuille-aanpassingen. Mede naar aanleiding hiervan is in het tweede kwartaal van 2017 het actief risico in de aandelenportefeuille verlaagd. De allocaties naar Amerikaanse waarde-aandelen en naar marktwaarde-gewogen aandelen uit Ontwikkelde Markten zijn omgezet naar (semi-)passieve strategieën.

Met ingang van 1 februari 2017 worden de benchmark- en portefeuille-exposures naar HKD en AUD niet meer afgedekt. De exposures naar deze munten zijn relatief beperkt, waardoor het afdekken onvoldoende zinvol wordt geacht.

Vanaf 1 mei is de strategische normportefeuille centraal komen te staan bij het portefeuillebeheer. Er zijn nieuwe (krappere) bandbreedtes gedefinieerd voor afwijkingen van de feitelijke portefeuille versus de strategische normportefeuille. Hierdoor blijven de portefeuillengewichten dicht bij de strategische normgewichten.

Conform het dynamische renteafdeckingsbeleid is begin november de renteafdekking verlaagd van 40% naar 30%.

Performance totale portefeuille

Over heel 2017 behaalde de portefeuille een rendement van 6,3%, wat zo'n 0,2%-punt hoger was dan het benchmarkrendement. Het maatwerk LDI-fonds, gericht op het afdekken van het renterisico ten opzichte van de verplichtingen, rendeerdde circa -6,2% als gevolg van oplopende rentes. De overige beleggingen behaalden een resultaat van 5,4%. Alle categorieën behaalden positieve rendementen, met een uitschieter naar 16,2% voor Aandelen Opkomende markten.

Actief beheer in de liquide assetclasses had in 2017 een positieve bijdrage van circa 0,4%-punt (na kosten). Vooral de managers van de allocatie naar bedrijfsobligaties wisten een beter rendement te behalen dan de benchmark. Ook de managers van de wereldwijde aandelenfondsen haalden goede resultaten. Daartegenover stonden teleurstellende resultaten van de managers van de allocaties naar Aandelen Opkomende landen.

De Private Equity portefeuille rendeerdde 6,5%, maar bleef daarmee achter bij de door BPL gekozen benchmark (MSCI Small/Midcap +2%) voor deze allocatie. De hypothekenportefeuille deed het met een rendement van 3,1% beter dan de gehanteerde benchmark (-0,4%).

Performance zakelijke waarden

Aandelen Ontwikkelde Markten

De Zakelijke Waarden bestaan voor een belangrijk deel uit beursgenoteerde aandelen van ontwikkelde markten ('Wereldwijd Aandelen'), met als benchmark de marktwaarde-gewogen MSCI Wereld Index. Ook is sprake van twee aparte allocaties naar marktwaarde-gewogen aandelen Noord-Amerika en Wereld ex Noord-Amerika. Deze allocatie wordt passief belegd conform de betreffende MSCI Index voor die regio's. Daarnaast wordt belegd in aandelen met een laag-risico of 'conservative' aandelen. Deze strategie beoogt het absolute rendement per eenheid absoluut risico te maximaliseren met beleggingen in solide ondernemingen met een lagere gevoeligheid voor beursschommelingen, een conservatief kasbeleid, een aantrekkelijke koers-winstverhouding en een goed momentum. Dit gedeelte heeft als benchmark de MSCI World Minvol Index. Verder is een gedeelte van de portefeuille ingevuld met Amerikaanse waarde-aandelen. Deze is in 2017 omgezet naar een meer passieve invulling, waarbij als uitgangspunt niet langer de Russell3000 Value Index wordt gehanteerd, maar de FTSE RAFI US 1.000 Index.

Aandelen Opkomende Markten

Een gedeelte van de aandelenportefeuille wordt belegd in Opkomende Markten. Historisch gezien hebben deze een wat hoger risicoprofiel gehad dan de ontwikkelde markten. Als benchmark wordt de MSCI Emerging Markets Index gehanteerd.

De rendementen van de verschillende fondsen (na kosten) en de benchmarks zijn weergegeven in onderstaande tabellen.

Aandelen fondsen

	Wereld- wijde aandelen (jan-april)	Wereld- wijde aandelen (mei-dec)	Conser- vative Equity	US Premium Equity (jan-april)	US Value aandelen (mei-dec)	Aandelen Noord- Amerika (Passief)	Aan- delen EAFE * (Passief)	Op- komende markten
Fonds	6,6%	3,9%	4,4%	2,3%	2,1%	6,8%	9,8%	16,2%
Benchmark	5,1%	2,8%	4,7%	-0,4%	2,1%	6,2%	9,8%	20,6%
Excess return	1,5%	1,1%	-0,3%	2,7%	0,0%	0,6%	0,0%	-4,4%
In deze assetcategorie werd eind 2016 belegd (procenten van totaal belegd vermogen):								
	-	7,8%	10,6%	-	5,5%	3,5%	6,9%	5,0%

* Aandelen in ontwikkelde markten ex aandelen Noord-Amerika.

Private Equity

De waarde van de vijf beleggingen in private equity steeg van € 39 miljoen per eind 2016 naar € 38,8 miljoen per eind 2017. Er werden € 5,08 miljoen aan uitkeringen (distributions) ontvangen en er werd € 5,05 miljoen gestort (capital calls).

De beleggingen in Private Equity vinden plaats via vijf fondsen. Gezamenlijk behaalden deze fondsen in 2017 een rendement van 6,5%. De resultaten van de Private Equity worden tegen de MSCI Europe SMID (Small MidCap) Index met een opslag van 2%. Het rendement van deze index over 2017 was 19,2%.

De rendementen gemeten van de vijf fondsen, zowel sinds start als over 2017:

Private Equity Fondsen	Netto rendement (IRR) sinds start	Rendement 2017
Robeco Inst. European Private Equity Fund I	15,7%	-15,9%
Robeco Inst. European Private Equity Fund II	4,3%	24,4%
Robeco Clean Tech Private Equity II	-12,5%	-19,7%
Robeco Responsible Private Equity	7,1%	10,9%
Robeco European Midcap PE IV	N/A	-10,9%

In deze assetcategorie werd eind 2017 belegd (van totaal belegd vermogen): 3,8%

Saldo nog openstaande commitments per 31 december 2017 en oproepen/uitkeringen gedurende 2017:

PE-Fondsen (bedragen in Euro's)	Commitment		Opgeroepen (Capital Calls)	Restant Commitment	Uitgekeerd (Distributions)	Valuta	Opgeroepen in 2017	Uitgekeerd in 2017
	Aangegaan	Bedrag						
Robeco Inst. European Private Equity Fund I	29-4-2003	16.000.000	10.836.380	5.163.620	24.311.097	EUR	97.735	1.544.740
Robeco Inst. European Private Equity Fund I *		4.000.000	2.709.096	1.290.904	6.077.773	EUR	24.434	386.184
Robeco Inst. European Private Equity Fund II	25-2-2005	16.000.000	16.000.000	0	15.110.053	EUR	0	3.146.608
Robeco Clean Tech Private Equity II	22-12-2006	12.000.000	12.000.000	0	0	USD	0	0
Robeco Responsible Private Equity II	26-5-2009	20.000.000	20.000.000	0	0	EUR	3.589.492	0
Robeco SAM European Mid-Market IV	4-6-2015	20.000.000	2.464.625	17.535.375	0	EUR	1.335.000	0

* Betreft hier een secundaire positie die in 2016 is aangekocht.

Performance vastrentende waarden

De vastrentende beleggingen zijn verdeeld in een 'matching' portefeuille en 'overige vastrentende waarden'.

Matching portefeuille

De matching portefeuille bestaat uit staatsobligaties uitgegeven door Nederland, Duitsland en Frankrijk, swaps en liquiditeit. Deze beleggingen zijn niet gekozen voor het behalen van extra rendement maar in eerste aanleg bedoeld ter afdekking van het renterisico dat het fonds loopt als gevolg van de marktwaardering van haar verplichtingen. Het rendement hierop bedroeg in 2017 -6,2%.

Daarnaast wordt belegd in Nederlandse woninghypotheken, via fondsen van SyntusAchmea en NN IP. Het rendement van deze fondsen wordt afgezet tegen een mandje van renteswaps met een vergelijkbare looptijd als de hypotheken. Het rendement van deze belegging bedroeg in 2017 3,1%. Het benchmarkrendement bedroeg -0,4%.

Matching portefeuille

	In Euro's	In procenten van totaal belegd vermogen
Staatsobligaties, Interest Rate Swaps en Liquiditeiten	194.073.176	19,1
Nederlandse woninghypotheken	98.849.108	9,7

Overige Vastrentende waarden portefeuille

De overige vastrentende waarden betreft onder andere obligaties die zijn uitgegeven door bedrijven die volgens kredietbeoordelaars een goede kredietkwaliteit hebben ('Investment Grade'). Daarnaast belegt BPL in obligaties van uitgevers met een lagere kredietkwaliteit. Dit betreft zowel bedrijven ('High Yield') als opkomende landen ('Emerging Debt'). Met het oog op spreiding over debiteuren wordt een gedeelte in USD-genoteerde obligaties belegd. De Emerging Debt obligaties zijn uitgegeven in lokale valuta. De rendementen van de verschillende fondsen zijn weergegeven in onderstaande tabellen. De benchmarks zijn representatieve (marktwaarde-gewogen) indices.

Investment Grade Credit Fondsen

Rendement	Bluebay Euro Investment Grade	Robeco Euro Credit
Fonds	4,4%	3,4%
Benchmark	2,5%	2,5%
Excess Return	1,9%	0,9%
In deze assetcategorie werd eind 2017 belegd (procenten van totaal belegd vermogen):		
	8,6%	8,5%

	High Yield Fondsen		Emerging Debt Fonds
Rendement	Logan Circle Us High Yield	Robeco European High Yield	Stone Harbor
Fonds	-4,4%	6,6%	0,9%
Benchmark	-5,6%	6,0%	1,2%
Excess Return	1,2%	0,6%	-0,3%
In deze assetcategorie werd eind 2017 belegd (in procenten van totaal belegd vermogen):			
	2,6%	2,4%	4,7%

Vooruitzichten financiële markten

Voor de visie van de Robeco Asset Management (Integraal vermogensbeheerder) wordt verwezen naar bijlage 7.

Strategische assetmix en benchmarkverdeling

De strategische normportefeuille luidt eind 2017 als volgt:

	Deelportefeuille	Strategische Normportefeuille	Bandbreedte portefeuille t.o.v. uitgangsnorm
Liability Hedging Portefeuille	Vastrentende Waarden	57,5%	+ en -/- 5,0%-pnt
	'Core' Liability Hedging Portfolio	19,5%	+ en -/- 5,0%-pnt
	Liquiditeit	0,5%	+ en -/- 1,0%-pnt
	Woninghypotheken	10,0%	+ en -/- 5,0%-pnt
	Bedrijfsobligaties	17,5%	+ en -/- 1,5%-pnt
Rendementsportefeuille	Emerging Market Debt (LC)	5,0%	+ en -/- 1,0%-pnt
	High Yield obligaties	5,0%	+ en -/- 1,0%-pnt
	Zakelijke waarden	37,5%	+ en -/- 5,0%-pnt
	Aandelen Wereldwijd Market Cap	7,5%	+ en -/- 1,5%-pnt
	Aandelen Wereldwijd Low Volatility	10,0%	+ en -/- 2,0%-pnt
	Aandelen US Value	5,0%	+ en -/- 1,0%-pnt
	Aandelen Noord-Amerika Market Cap	3,0%	+ en -/- 1,0%-pnt
	Aandelen Wereld ex Noord-Amerika Market Cap	7,0%	+ en -/- 1,5%-pnt
	Aandelen Emerging Markets	5,0%	+ en -/- 1,0%-pnt
	Alternatieve beleggingen	5,0%	
	Private Equity	5,0%	+ en -/- 2,5%-pnt
	Totaal	100,0%	

Rebalance beleid

Zodra de portefeuille per maandultimo de bandbreedtes voor Zakelijke Waarden & Alternatieve Beleggingen enerzijds en Vastrentende Waarden anderzijds overschrijdt, wordt per volgende maandultimo een portefeuille rebalancing uitvoeren. Daarbij zal het gewicht van de categorie die de overschrijding betreft worden teruggebracht naar de helft van het verschil tussen het normgewicht en het minimum (bij onderschrijding) of het maximum (bij overschrijding) gewicht. De vrijkomende of benodigde gelden zullen op basis van de normweging en bandbreedtes op moment van overschrijding worden herbelegd in c.q. onttrokken aan de respectievelijke asset classes, met uitzondering van de illiquide asset classes Woninghypotheken en Private Equity.

Indien de portefeuille zich op sub-categorieniveau buiten de bandbreedtes beweegt, vinden binnen 8 werkdagen transacties plaats om de portefeuille weer binnen de bandbreedte te brengen. Daarbij wordt eerst met het fonds afgestemd of er op korte termijn kasstromen (bijvoorbeeld premiestortingen) verwacht worden die benut kunnen worden om transactiekosten te beperken. Het gewicht van de categorie die de overschrijding betreft zal worden teruggebracht naar de helft van het verschil tussen het normgewicht en het minimum (bij onderschrijding) of het maximum (bij overschrijding). Uitzondering hierop vormen de beleggingen in Private Equity en Woninghypotheken. Gegeven het minder liquide karakter van deze categorieën geldt de bandbreedte als een 'trigger'. De Fiduciair Beheerder zal een overschrijding binnen 5 werkdagen aan BPL melden en mogelijke vervolgstappen bespreken.

Benchmark portefeuille onderdelen

Voor de verschillende onderdelen van de portefeuille gelden eind 2017 de navolgende benchmarks:

	Deelportefeuille	Benchmark
Liability Hedging Portefeuille	Vastrentende Waarden	
	Core Liability Hedging Portfolio	Portefeuille = benchmark; reference benchmark is de verplichtingenstructuur
	Liquiditeiten	EONIA
	Woninghypotheken	Barclays Customized PHF Maturity Profile Swap Index
	Bedrijfsobligaties	Barclays Euro Aggregate Corporate Index
Rendementsportefeuille	Emerging Market Obligaties (LC)	JP Morgan GBI-EM Global Diversified Index
	High Yield obligaties	• 50% Barclays Pan-European HY Index, issuer cap 3%, ex Financials, hedged to Euro • 50% Barclays US HY Index, issuer cap 2%
	Zakelijke waarden	
	Aandelen Ontwikkelde Markten Market Cap	MSCI World Net Total Return Index
	Aandelen Ontwikkelde Markten laag-risico	MSCI Minimum Volatility Net Total Return Index (EUR optimized)
	Aandelen US Value	TS RAFI US 1.000 QSR Total Return Index
	Aandelen Noord-Amerika Market Cap	MSCI North America Net Total Return Index
	Aandelen Ontwikkelde Markten ex Noord-Amerika Market Cap	MSCI EAFE Net Total Return Index
	Aandelen Opkomende Markten	MSCI Emerging Markets Net Total Return Index
	Alternatieve Beleggingen	
	Private Equity	MSCI Europe Small/Mid-Cap Total Return Index (gross) + 2%

Algemene restricties

De beleggingen kunnen plaatsvinden in fondsen van de Integraal vermogensbeheerder, alsmede in fondsen van derde vermogensbeheerders en door de Fiduciair Beheerder of derde vermogensbeheerder discretionair beheerde directe beleggingen ("gesepareerd depot"). Het bestuur laat zich hierbij adviseren door de Integraal vermogensbeheerder. Het selectie- en monitoringsbeleid van de Integraal vermogensbeheerder is beschreven in de ABTN.

Het pensioenfonds heeft de portefeuille ingevuld met beleggingsfondsen. De keuze voor beleggingsfondsen is enerzijds gebaseerd op het feit dat mandaten in veel gevallen tot een kostenverhoging zouden leiden en anderzijds dat er bepaalde asset classes zijn waarbij de allocatie een zodanige (beperkte) omvang heeft dat een mandaat vanuit portefeuilleconstructie/risicobeheer niet wenselijk is.

Het pensioenfonds besteedt de keuze voor de fondsinvulling¹⁾ uit aan haar Integraal vermogensbeheerder. Deze laatste heeft van het pensioenfondsbestuur het mandaat gekregen om, binnen de risicolimieten van de totale portefeuille en gegeven de gekozen benchmarks fondsen te selecteren om voor te stellen. De Integraal vermogensbeheerder doet daartoe een voorstel aan de balansmanagementcommissie. Deze commissie adviseert vervolgens het bestuur. Aanstelling van managers kan uitsluitend na goedkeuring van het bestuur. Daarmee blijft het bestuur verantwoordelijk voor de uiteindelijke selectie. De Integraal vermogensbeheerder draagt er zorg voor dat iedere fondsmanager inzicht geeft in krediet-, valuta- en concentratierisico's waardoor ook het pensioenfonds kan beoordelen dat het totale portefeuillerisico niet wordt overschreden.

Eenzijds gaat het hierbij om een beoordeling per beleggingsfonds, maar uiteindelijk betreft het hier een integrale benadering van de hele pensioenfondsportefeuille, waarbij de risico's van de portefeuille onderdelen in samenhang met elkaar moeten worden beoordeeld. Bij voorkeur is op totaal portefeuilleniveau sprake van een evenwichtige verdeling van actief risico over de verschillende geselecteerde fondsen. De integraal vermogensbeheerder streeft naar een manager structuur die het risico evenwichtig spreidt over de managers en ook waar mogelijk over de verschillende beleggingscategorieën. Het doel dat de integraal vermogensbeheerder nastreeft is een stabiel patroon van de "excess return" te bereiken zonder grote "ups" maar met name ook zonder grote "downs". Daarvoor gebruikt de beheerder per categorie waar mogelijk een aantal complementaire managers. Dit wordt gedaan omdat managers afhankelijk van hun beleggingsstijl onder verschillende marktomstandigheden goede performance leveren. Bovendien moeten het beleggingsbeleid passen binnen het risicoprofiel van het pensioenfonds, maar tegelijkertijd voldoende ruimte overlaten voor het voeren van actief beleid.

De toegevoegde waarde van de gekozen managers wordt periodiek geëvalueerd. Indien de integraal vermogensbeheerder aanleiding ziet om een bepaalde manager te ontslaan (en een andere manager aan de portefeuille toe te voegen) zal dit aan de balansmanagementcommissie worden meegedeeld in de vorm van een onderbouwd advies. Deze commissie zal dit advies vervolgens evalueren en aan het bestuur voorleggen.

Geselecteerde vermogensbeheerders moeten bij voorkeur de PRI hebben ondertekend.

Het gebruik van derivaten, zoals swaps, swaptions, futures en valutatermijncontracten, ten behoeve van de afdekking van het renterisico en de invulling van de afdekking van de valuta's wordt toegestaan.

¹⁾ Uitzondering hierop vormt de allocatie naar Private Equity

Renteafdekking

Het BPL maakt gebruik van een dynamische renteafdekking, waarbij het beoogde renteafdekkingsniveau afhankelijk is van de 20-jaars rente en de actuele stand van de UFR dekkingsgraad. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de onderstaande staffel.

Staffel dynamische renteafdekking

20 jaarsrente / actuele UFR	Actuele dekkingsgraad			
	100%	105%	110%	115%
1,0%	40%	30%	20%	10%
1,5%	50%	40%	30%	20%
2,0%	60%	50%	40%	30%
2,5%	70%	60%	50%	40%
3,0%	80%	70%	60%	50%
3,5%	90%	80%	70%	60%
4,0%	100%	90%	80%	70%

De staffel dient als signaleringsniveau voor het vaststellen van de normafdekking.

De normafdekking bedroeg in 2017 40% tot begin november en vanaf dat moment 30%.

Bij de normafdekking geldt een bandbreedte van -5% en +5%.

Voor de renteafdekking wordt gebruik gemaakt van een LDI maatwerkfonds van Robeco. Dit fonds maakt daarvoor gebruik van Euro Staatsobligaties (AAA en AA) en swaps. Daarnaast dragen ook beleggingen in bedrijfsobligaties en Nederlandse woninghypotheken bij aan het afdekken van het renterisico.

Valutarisico

In de portefeuille worden de valuta-exposure in US Dollar (USD), Japanse Yen (JPY), Britse Pond (GBP) en de Zwitserse Frank (CHF) voor 100% afgedekt naar de euro op basis van de benchmark-exposure. Het resterende valutarisico in overige valuta's wordt niet afgedekt naar de euro.

De afdekking van de genoemde valuta's geschiedt met behulp van valutatermijncontracten met een looptijd van 1 maand.

Leverage

Als basisuitgangspunt geldt dat opbouw van leverage in de portefeuille door middel van directe beleggingen in derivaten in beginsel niet wordt toegestaan. Uitzondering hierop vormen de beleggingen in instrumenten die als doel hebben het balansrisico uit hoofde van de langlopende verplichtingen te reduceren, zoals renteswaps. Beleggingen in fondsen die gebruik maken van leverage zijn toegestaan onder de volgende voorwaarden:

- Er kunnen hieruit voor het fonds geen verplichtingen ontstaan die de waarde van de deelneming in de betreffende fondsen te boven gaan (i.e. maximaal verlies = participatiewaarde);
- het gebruik van leverage heeft tot doel om op efficiënte wijze invulling te geven aan de beleggingsstrategie van de fondsmanager en past bovendien binnen het geldende risico-budget voor actief beheer.

Securities Lending

Het bestuur heeft de voorkeur voor fondsen die geen gebruik maken van securities lending. Indien toch is/wordt gekozen voor een fonds dat gebruik maakt van securities lending, dan is dat uitsluitend toegestaan onder een aantal strikte voorwaarden, die ten doel hebben het risico te beperken.

Tracking error

Het actief risico ten opzichte van de benchmark is voor de totale portefeuille exclusief de PE-beleggingen gemaximeerd op 1,0%. Bij overschrijding van de tracking error op portefeuilleniveau wordt het risico teruggebracht door herallocatie van asset classes of door een wijziging in de managersselectie.

Private Equity

Ten aanzien van de beleggingen in de genoemde categorieën gelden de volgende regels:

Er wordt uitsluitend belegd in "fund of funds". Het pensioenfonds streeft er naar om voor 5% van het vermogen in Private Equity te beleggen. De opbouw van de Private Equity kan enige tijd in beslag nemen en zal uit meerdere aankopen bestaan. Wanneer besloten wordt het aanwezige belang in Private Equity uit te breiden, zullen de gelden hiervoor onttrokken worden uit de belegging in wereldwijde aandelen.

Leningen aan registerloodsen

Een deel van het BPL-vermogen wordt gebruikt voor in het verleden aangegane leningen met (startende) registerloodsen in verband met hun kapitaalinbreng in de maatschap(pen). Het vraagt daarvoor een rentevergoeding ten bedrage van de eurobasisrente plus 2%-punt (of een vergelijkbare rentemaatstaf). Er worden geen nieuwe leningen meer verstrekt.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het BPL heeft in 2017 (opnieuw) aandacht besteed aan het beleid rond Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB). In een kennissessie met het bestuur, de onafhankelijk adviseur en de Integraal vermogensbeheerder is stilgestaan bij het huidige beleid van het fonds, de externe ontwikkelingen en de eventuele vervolgstappen.

BPL onderkent de Principles for Responsible Investing (PRI). Per eind december hadden c.q. hebben alle geselecteerde vermogensbeheerders, inclusief de Integraal vermogensbeheerder, de PRI ondertekend. Deze managers committeren zich aan het meewegen van ESG ('Environmental, Social, Governance')-issues bij de beleggingsbeslissingen. Hiermee geeft het BPL uitdrukking aan het belang dat wordt gehecht aan MVB.

Mede naar aanleiding van de kennissessie heeft de Integraal vermogensbeheerder in de balans-managementcommissie een toelichting gegeven op de rol die MVB speelt in het managersselectie- en monitoringsproces. Naast een kwalitatieve beoordeling van de manier waarop portefeuillemanagers MVB-overwegingen meenemen in de portefeuillebeslissingen, worden de portefeuilles ook 'gescored' op ESG-factoren. De reguliere beleggingsrapportage van de Integraal vermogensbeheerder is uitgebreid met de resultaten van deze monitoring. De uitkomsten kunnen aanleiding zijn om met bepaalde managers in gesprek te gaan over het gevoerde beleid.

Daarnaast heeft BPL een uitsluitingenbeleid vastgesteld. BPL sluit ondernemingen uit die betrokken zijn bij de productie, verkoop of distributie van controversiële wapens, waaronder clustermunities. Daarnaast worden ondernemingen uitgesloten die zich -ook na een periode van intensieve 'engagement'- schuldig maken aan ernstige en structurele schendingen van de Global Compact Principles.

BPL laat zich bij het vaststellen van de uitsluitingenlijst adviseren door de Integraal vermogensbeheerder. In de BMC is aandacht besteed aan de manier waarop de Integraal vermogensbeheerder tot het advies komt. Daarbij is onder andere ingegaan op het proces voorafgaand aan de uitsluiting. Via gesprekken met het management van de onderneming wordt in eerste instantie geprobeerd het ongewenste gedrag bij te sturen. Als na een periode van maximaal 3 jaar wordt geconstateerd dat de resultaten hiervan onvoldoende zijn, wordt geadviseerd om het bedrijf op de uitsluitingenlijst te plaatsen. Op die manier wordt maximaal gebruik gemaakt van de invloed die een aandeelhouder als mede-eigenaar van de onderneming heeft.

De 'uitsluitingslijst' wordt toegepast op alle beleggingen van het BPL, met dien verstande dat bij beleggingen in fondsen een gecombineerd exposure naar alle uitgesloten bedrijven gezamenlijk wordt toegestaan van maximaal 5% per beleggingsfonds.

Ook in 2018 zal het fonds aandacht besteden aan een mogelijke verdere aanscherping van het MVB beleid.

Pensioenen

Premies

Premies (x 1.000 Euro)	2017	2016
Ontvangen premie	11.132	10.723
Gedempte kostendeekkende premie	11.167	10.775
Zuivere kostendeekkende premie	16.317	14.020

In onderstaande tabel wordt zowel de zuivere als de gedempte kostendeekkende premie uitsplitst weergegeven:

Kostendeekkende premie (x 1.000 Euro)	Zuiver	Gedempt
Actuarieel benodigd voor inkoop, incl. excassokosten	12.122	9.712
Risicopremie overlijden	504	438
Risicopremie arbeidsongeschiktheid	812	812
Opslag voor vereist eigen vermogen	2.674	0
Opslag voor uitvoeringskosten	204	204
Resultaat op kosten	0	0
Totaal	16.317	11.167

Volgens de geldende Pensioenstatuten wordt de feitelijke premie jaarlijks op 1 januari verhoogd met de ontwikkeling van de Consumentenprijsindex (CPI). De met deze index verhoogde premie wordt vervolgens getoetst aan de gedempte kostendeekkende premie. De premie per 1 januari wordt vastgesteld op het hoogste niveau van genoemde twee premies.

De feitelijke premie is over 2017 lager dan de gedempte kostendeekkende premie (berekend op basis van het reële fondsrendement) en lager dan de zuivere kostendeekkende premie (berekend op basis van de rentetermijnstructuur per 31 december 2016).

Ontwikkeling dekkingsgraad

Actuele dekkingsgraad

In 2017 is de actuele dekkingsgraad gestegen van 103,5% naar 111,2%. In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de dekkingsgraad uitgesplitst naar de verschillende componenten.

Ontwikkeling actuele dekkingsgraad (in procenten)

01-01-2017	103,5
Premies	-0,3
Uitkeringen	0,1
Toeslagen	0,0
Rendement	7,2
Wijziging rente	0,8
Overig	-0,1
31-12-2017	111,2

- In 2017 is de feitelijke premie gebaseerd op de gedempte kostendekkende premie. De betaalde premie in combinatie met de pensioenopbouw heeft een negatief effect gehad op de dekkingsgraad van 0,3%.
- Omdat de dekkingsgraad gedurende 2017 hoger was dan 100%, heeft het verrichten van uitkeringen in 2017 een positief effect gehad op de dekkingsgraad van 0,1%.
- In 2017 is geen toeslag verleend, omdat de beleidsdekkingsgraad lager was dan 110%.
- Door het in 2017 behaalde rendement (exclusief renteafdekking) is de dekkingsgraad per saldo toegenomen met 7,2%. Dit percentage is als volgt afgeleid:
- In 2017 is een netto rendement van 6,2% behaald. De afdekking van de rente heeft een negatieve invloed gehad op het rendement. Wanneer geen rekening gehouden wordt met het resultaat door renteafdekking schatten wij het rendement op circa 6,7%. Dit percentage ligt hoger dan de benodigde interesttoevoeging aan de voorziening (circa -/ 0,217%). Per saldo heeft het rendement, na aftrek van de benodigde interest toevoeging, een positief effect op de dekkingsgraad gehad van 7,2%.
- Het BPL kent een dynamische staffel met betrekking tot de renteafdekking. De renteafdekking is afhankelijk van de 20-jaars rente en de actuele dekkingsgraad van het fonds. Van 1 januari 2017 tot 1 november 2017 was het renterisico voor 40% afgedekt. Vanaf 1 november 2017 is het renterisico voor 30% afgedekt. De renteafdekking is gebaseerd op de zuivere rentetermijnstructuur, terwijl de voorziening pensioenverplichtingen wordt vastgesteld op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, waarbij rekening gehouden wordt met de Ultimate Forward Rate (UFR). De wijziging van de rente heeft naar schatting een positief effect gehad op de dekkingsgraad van 0,8%.
- De "overige oorzaken" is een saldopost van het resultaat op mutaties, het resultaat op kanssystemen (sterfte en arbeidsongeschiktheid), wijziging kostenvoorziening, conversie naar pensioenrichtleeftijd 68 jaar en correcties.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is in boekjaar 2017 gestegen van 100,1% naar 108,6%.

De beleidsdekkingsgraad is vastgesteld als het gemiddelde van de actuele dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden.

Dekkingsgraad (in procenten)

	2017
Januari	105,2
Februari	105,7
Maart	106,6
April	107,2
Mei	108,0
Juni	108,7
Juli	109,9
Augustus	108,5
September	110,8
Oktober	110,8
November	111,0
December	111,2
Som dekkingsgraden afgelopen 12 maanden	1303,6
Beleidsdekkingsgraad: 1303,6/12=	108,6

Bij de vaststelling van de beleidsdekkingsgraad is rekening gehouden met het totale vermogen en de totale technische voorzieningen.

Reële dekkingsgraad

Met ingang van boekjaar 2015 dienen pensioenfondsen naast de actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad tevens de reële dekkingsgraad te rapporteren aan DNB. De reële dekkingsgraad van het pensioenfonds bedraagt per ultimo 2017 88%. Bij de berekening van de reële dekkingsgraad wordt rekening gehouden met de verwachte stijging van de prijzen. De reële dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de beleidsdekkingsgraad en de dekkingsgraad waarbij pensioenen volledig meestijgen met de prijzen. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat een pensioenfonds de pensioenverplichtingen kan betalen en ook de pensioenen kan verhogen met de verwachte stijging van de prijzen.

Ontwikkeling voorziening

De technische voorziening voor risico van het BPL is in 2017 afgenomen met 32.364. De afname van de voorziening voor risico van het BPL kan als volgt worden uitgesplitst:

(x 1.000 Euro)	2017	2016
Technische voorzieningen voor risico fonds begin boekjaar	937.500	877.019
Toename		
Actuarieel benodigd voor pensioenopbouw (coming service)	12.102	10.255
Inkomende waardeoverdrachten	351	119
Inkoop uit flexioen	247	406
Inkoop uit FLP	0	0
Verleende toeslagen	0	0
Afname		
Benodigde interesttoevoeging (2017:-0,217% en 2016:-0,060%)	-2.019	-522
Uitgaande waardeoverdrachten en afkopen	0	0
Uitkeringen	-34.185	-33.292
Vrijval excassokosten uit voorziening	-513	-499
Wijzigingen		
Wijziging rentetermijnstructuur	-10.450	70.858
Overlijden	-2.949	1.102
Arbeidsongeschiktheid	781	0
Opvoer Schadereserve Zieken	1.520	1.758
Mutaties en correcties		
• Correctie beginstand	-24	-3
• Vervroegde pensionering	109	36
• Overige oorzaken	69	78
Wijziging actuariële (sterfte)grondslagen		
• Wijziging sterftetafel	0	1.489
• Wijziging ervaringssterfte	0	8.696
• Conversie pensioenaanspraken van 67 jaar naar 68 jaar	-48	0
• Verhoging eindleeftijd TNP van 65 jaar naar AOW-leeftijd	421	0
• Verhoging excasso opslag van 1,5% naar 1,75%	2.224	0
Totaal toe/afname	-32.364	60.481
Technische voorzieningen voor risico fonds einde boekjaar	905.136	937.500

Herstelplan

Per 1 april 2017 is een herstelplan ingediend naar de situatie eind 2016.

Uit dit herstelplan blijkt dat het BPL binnen 6 jaar (gemeten vanaf 1 januari 2017) een beleidsdekkingsgraad heeft die minimaal gelijk is aan vereist eigen vermogen. Hierdoor was er in 2017 geen korting van pensioenaanspraken en -rechten nodig.

De toeslagverlening zal naar verwachting de komende jaren zeer beperkt zijn. Het bestuur verwacht de eerst komende jaren geen toeslag te kunnen verlenen.

T.a.v. het herstelplan is verder nog het volgende geconcludeerd:

- De premie draagt negatief bij aan herstel van de dekkingsgraad. Dit komt omdat de premie wordt gedempt op basis van verwacht rendement. De premiedekkingsgraad blijft achter op de dekkingsgraad, waardoor de premie negatief bijdraagt aan de dekkingsgraad.
- Het herstelplan is gebaseerd op de aannames zoals voorgeschreven door DNB. Hierin is onder andere sprake van een verwachte stijging van de rente en wordt er geen rekening gehouden met de verwachte daling van de UFR. De rentetermijnstructuren voor de komende jaren worden namelijk afgeleid van de forward rentes uit de DNB rentetermijnstructuur per 31 december 2016.

Indexatie- en kortingsbeleid

Uw pensioenfonds probeert ieder jaar uw pensioen/opgebouwde pensioen te verhogen met de prijsontwikkeling. De (opgebouwde) pensioenen zijn per 1 januari 2018 met 0,0% verhoogd.

Of u in de toekomst nog evenveel kunt kopen met uw pensioen hangt af van de toeslagverlening en de stijging van de prijzen. De afgelopen jaren waren de toeslagverlening en de stijging van de prijzen* als volgt:

- Over het jaar 2017 met 0,00%. De prijzen gingen toen met 0,07% omhoog.
- Over het jaar 2016 met 0,00%. De prijzen gingen toen met 0,60% omhoog.
- Over het jaar 2015 met 0,26%. De prijzen gingen toen met 0,88% omhoog.

** Deze cijfers zijn overgenomen van het Centraal Bureau voor de Statistiek.*

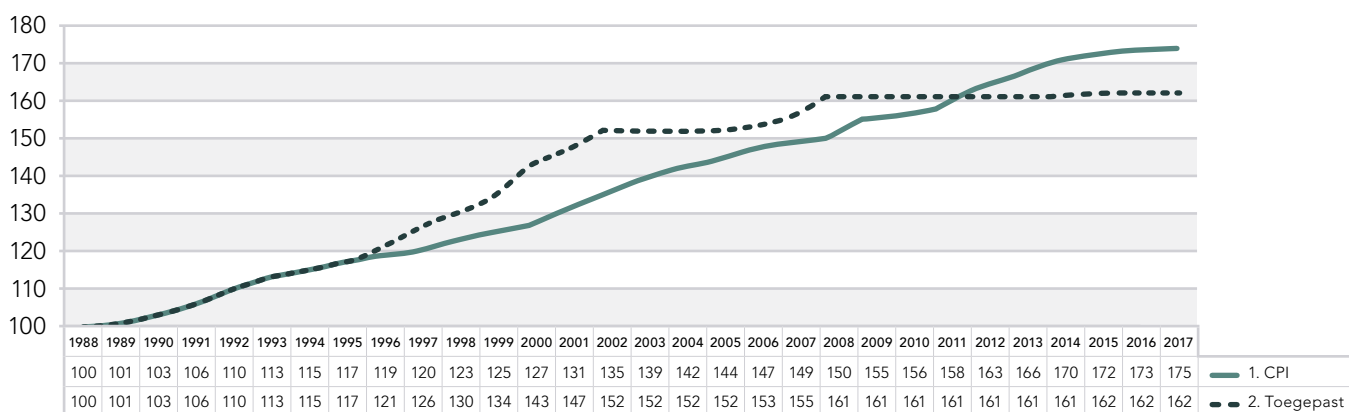
BPL betaalt de toekomstige verhogingen van uw (opgebouwde) pensioen uit beleggingsrendement. U heeft in geval van een verhoging en de verwachting voor de komende jaren niet meteen ook recht op verhogingen in de toekomst.

Het BPL verwacht dat de toeslagverlening de komende jaren zeer beperkt zal zijn.

Uw pensioen kan in uitzonderlijke gevallen ook worden verlaagd. De afgelopen jaren is uw pensioen niet verlaagd. Op grond van het geldende herstelplan zal naar verwachting in de komende 10 jaar uw pensioen niet hoeven te worden verlaagd.

Indexering 1988 t/m 2017

in vergelijking met stijging consumenten prijsindex (CPI)

Risicobeleid

Risicobeleid

Doelstellingen en uitgangspunten

Het risicomanagement van het BPL is gericht op het beheersen van risico's die het realiseren van de strategische doelstelling kunnen belemmeren. De strategische doelstelling van het BPL is het verstrekken van pensioenen en andere uitkeringen ter zake van ouderdom, beroepsongeschiktheid en overlijden aan deelnemers en gewezen deelnemers en/of hun of partners en kinderen, overeenkomstig de bepalingen van de Pensioenstatuten of pensioenreglement en de statuten. Uitgangspunt is de risicohouding van het fonds zoals is beschreven in het hoofdstuk financieel beleid.

Het BPL categoriseert de risico's op basis van de risicocategorieën van FIRM:

Risico-categorie	Risico-item	Koppeling aan doelstellingen
Matching-/renterisico's	Algemeen Rente Valuta Liquiditeit Inflatie	Beheersen: Enig risico is benodigd om ambitie waardevast pensioen te kunnen waarmaken.
Marktrisico's	Algemeen Marktliquiditeit Prijsvolatiliteit Concentratie en correlatie	Beheersen: Enig risico is benodigd om ambitie waardevast pensioen te kunnen waarmaken.
Kredietrisico's	Concentratie en correlatie Default probability Loss given default Exposure at default	Beheersen: Enig risico is benodigd om ambitie waardevast pensioen te kunnen waarmaken.
Verzekeringstechnische risico's	Sterfte Arbeidsongeschiktheid	Accepteren en beheersen i.v.m. solidariteit binnen beroepsgroep
Omgevingsrisico's	Afhankelijkheid Reputatie Ondernemingsklimaat	Zoveel mogelijk beheersen en indien mogelijk vermijden. Dit risico draagt niet bij aan de doelstellingen van het BPL.
Operationele risico's	Algemeen Informatie Kosten Personeel	Zoveel mogelijk beheersen en indien mogelijk vermijden. Dit risico draagt niet bij aan de doelstellingen van het BPL.
Uitbestedingsrisico's	Continuïteit bedrijfsvoering/kwaliteit dienstverlening Kwaliteit dienstverlening	Zoveel mogelijk beheersen en indien mogelijk vermijden. Dit risico draagt niet bij aan de doelstellingen van het BPL.
IT-risico	Strategie en beleid Beveiliging Beheersbaarheid Continuïteit	Zoveel mogelijk beheersen en indien mogelijk vermijden. Dit risico draagt niet bij aan de doelstellingen van het BPL.
Integriteitsrisico's	Onoorbaar handelen Voorwetenschap Benadeling derden Witwassen Terrorismedfinanciering Fraude Belangenverstrengeling	Zoveel mogelijk beheersen en indien mogelijk vermijden. Dit risico draagt niet bij aan de doelstellingen van het BPL.
Juridische risico's	Wet en regelgeving Naleving Aansprakelijkheid Afdwingbaarheid contracten	Zoveel mogelijk beheersen en indien mogelijk vermijden. Dit risico draagt niet bij aan de doelstellingen van het BPL.

In de onderstaande tabel worden de classificaties van de risico's weergegeven voor beheersing (bruto) en na beheersing (netto).

		Bruto risico		
		Laag	Midden	Hoog
Netto risico	Laag	• Marktliquiditeit • Prijsvolatiliteit • Geen of onvolledige premiebetaling • Beleggingen niet in lijn met maatschappelijke normen • Reputatieschade door ontwikkelingen beroeps-groep • Kritische houding t.o.v. externe leveranciers • Belangenverstremgeling • Onjuistheden in communicatie • Afdwingbaarheid contracten	• Renterisico • Valutarisico • Liquiditeitsrisico • Marktrisico: Afwijking werkelijke beleggingsmix t.o.v. strategische mix • Onvoldoende zich op gevolgen extreme marktomstandigheden • Concentratie en correlatierisico • Kredietrisico • Verzekeringstechnisch risico • Risico op calamiteiten • Risico op onder druk zetten bestuursleden • Overschrijding begroting • Uitbestedingsrisico • IT-risico • Voldoen aan wet- en regelgeving • Risico dat eigendommen onvoldoende zijn beschermd	• Renterisico: onvoldoende afstemming beleggingen op verplichtingen
	Midden	• Integriteitsrisico	• Niet tijdig ontvangen of verwerken van nieuwe informatie • Onvolledige of onjuiste sturingsinformatie • Vertrek of uitvallen key persons	• Beïnvloeding (financiële) positie door externe besluitvorming (bv. politiek)
	Hoog			• Inflatieisico

Belangrijke risico's

Het bestuur heeft de in onderstaande tabel weergegeven risico's als belangrijkste bruto risico's voor het BPL geïdentificeerd (top 5). Tevens is in de tabel aangegeven welk netto risico resulteert door de reeds aanwezige beheersmaatregelen.

Risico-categorie	Risico-item	Bruto risico	Netto risico
Matching-/renterisico	Het risico dat het beleggingsbeleid in onvoldoende mate is afgestemd op de verplichtingen van het BPL.	Hoog	Laag
Inflatierisico	Het risico dat de afdekking van inflatierisico's niet in overeenstemming met het vastgestelde beleid plaatsvindt.	Hoog	Hoog
Omgevingsrisico's	Het risico dat de (financiële) positie van het BPL negatief beïnvloed wordt door externe (bijv. politieke en/of Europese) besluitvorming.	Hoog	Midden
Operationele risico's	Het risico dat voor het BPL key persons vertrekken of uitvallen.	Midden	Midden
Operationele risico's	• Niet tijdig ontvangen of verwerken van nieuwe informatie. • Onvolledige of onjuiste sturingsinformatie	Midden	Midden

Het BPL hanteert de volgende beheersingsmaatregelen voor de top 5 risico's:

Matching-/renterisico

- Het Algemeen Bestuur hanteert een getrappt risicosysteem waarbij zowel de absolute- als de relatieve risico's worden bepaald, die uiteindelijk resulteren in de richtlijnen (risicolimieten) voor de Fiduciair beheerder.
- De Fiduciair beheerder beschikt over een degelijk risicomangement- en complianceproces en rapporteert hierover d.m.v. een ISAE 3402 type II verklaring.
- Periodiek uitgevoerde ALM-studie of scenario-analyse.
- Periodiek uitgevoerde (geactualiseerde) haalbaarheidstoets (inclusief herstelplan).
- Risicodashboard van beleggingsadviseur per kwartaal.
- Week-, maand- en kwartaalrapportages van de vermogensbeheerder met betrekking tot de waarde en samenstelling van het beheerde vermogen.
- Periodieke overleggen tussen het Algemeen Bestuur en de vermogensbeheerder.
- Periodieke evaluatie en aanpassing van het (strategische) beleggingsbeleid.
- SLA-rapportage.
- Jaarlijkse performance evaluatie van de fiduciair manager.
- Jaarlijkse performance evaluatie managersselectie.
- Richtlijnen voor de vermogensbeheerder inzake de bewegingsruimte ten opzichte van benchmark(s) en jaarlijkse bepaling van de strategische benchmark met bijbehorende bandbreedtes voor alle risico's van de gehele portefeuille.
- Beleggingsbeleid is in overeenstemming met de wettelijke prudent person wetgeving.
- (Periodieke) toetsing van de risicobereidheid onder de verzekeren van het BPL door een externe partij.
- Crisisplan.

In de onderstaande tabel wordt het effect van een wijziging van de rente of een tegenvallend rendement op zakelijke waarden op de dekkingsgraad van het BPL weergegeven:

Gevoeligheidsanalyse actuele dekkingsgraad (eenmalige schokken)

Op basis van de DNB-curve (incl. UFR)

In procenten		Verandering Rente (invloed matching portefeuille)				
		-1,0	-0,5	0,0	0,5	1,0
Rendement returnportefeuille	-20,0	90,6	94,9	99,5	104,3	109,4
	-10,0	95,6	100,3	105,4	110,6	116,2
	-5,0	98,2	103,1	108,3	113,8	119,6
	0,0	100,7	105,8	111,2	117,0	123,0
	5,0	103,2	108,5	114,2	120,1	126,4
	10,0	105,7	111,2	117,1	123,3	129,8
	20,0	105,2	116,7	123,0	129,6	136,5

UFR gevoeligheidsanalyse:

Rood : Onder het minimaal Vereist Eigen Vermogen.

Groen : Boven het Vereist Eigen Vermogen.

Inflatierisico

- Beleid is vastgelegd in een door het Algemeen Bestuur goedgekeurd beleggingsplan.
- Periodieke evaluatie en aanpassing van het (strategische) beleggingsbeleid.
- De toeslagambitie wordt vastgesteld door het Algemeen Bestuur, na overleg met de beroepspensioenvereniging en het Verantwoordingsorgaan. De toeslagambitie wordt door middel van een haalbaarheidstoets vastgesteld;
- Periodiek uitgevoerde ALM-studie of scenario-analyse en jaarlijkse haalbaarheidstoets (inclusief herstelplan).

Omgevingsrisico: externe invloeden

- ALM studie/scenario-analyse.
- Er is een crisisplan opgesteld.
- Invloed via de Pensioenfederatie.

Operationeel risico: vertrek of uitvallen van key persons

- Het Algemeen Bestuur stelt eisen aan de eigen organisatie en aan de andere organisaties waarmee het BPL zaken doet.
- Het Algemeen Bestuur beoordeelt periodiek de overeenkomsten met uitbestedingspartijen en stelt kwaliteitseisen aan de uitbestedingspartijen, waarbij de Richtlijnen van DNB in acht worden genomen.
- Het Algemeen Bestuur doet jaarlijks een zelfevaluatie, heeft een geschiktheids- en opleidingsplan en een rooster van aftreden. Daarnaast wordt gewerkt met aspirant bestuursleden.
- Er bestaat een noodplan voor onverwachts vertrek manager Frontoffice.

In 2017 te implementeren additionele beheersmaatregelen:

- Inregelen back-up voor de manager Frontoffice.
- Andere inrichting Frontoffice. Zoveel mogelijk operationele activiteiten elders onderbrengen zodat de manager zich kan richten op bestuurlijke advisering.
- Opstellen procedure voor het uitvallen van sleutelpersonen
- Actualiseren van het Noodplan (vertrek manager Frontoffice).

De eerste twee punten zijn gerealiseerd door onderbrengen van deze werkzaamheden bij een externe partij. Voor wat betreft het derde punt heeft het bestuur een procedure voor het uitvallen van sleutelpersonen opgesteld, waarin beschreven is hoe in voorkomende gevallen dient te worden gehandeld. T.a.v. het vierde punt heeft het bestuur besloten om de bestuurs-ondersteuning bij pensionering van de manager frontoffice in 2019 onder te brengen bij een externe partij. In 2017 is een partij geselecteerd, waarmee het bestuur bij het schrijven van het jaarverslag nog in gesprek is om tot een overeenkomst te komen. De overdracht van de werkzaamheden naar de nieuwe manager Frontoffice zijn gepland in het vierde kwartaal 2018.

Operationeel risico: onvolledige of onjuiste informatie, niet tijdig verwerken van informatie

- Het Algemeen Bestuur stelt eisen aan de eigen organisatie en aan de andere organisaties waarmee het BPL zaken doet.
- Het Algemeen Bestuur beoordeelt periodiek de overeenkomsten met uitbestedingspartijen en stelt kwaliteitseisen aan de uitbestedingspartijen, waarbij de Richtlijnen van DNB in acht worden genomen.
- Het Algemeen Bestuur doet jaarlijks een zelfevaluatie, heeft een geschiktheids- en opleidingsplan en een rooster van aftreden. Daarnaast wordt gewerkt met aspirant bestuursleden.
- Participatie in De Kring (beroepspensioenfondsen).
- Aangesloten bij de Pensioenfederatie.
- Deelname aan seminars.
- Communicatiebeleid van het BPL.
- Periodieke performance-evaluatie van uitbestedingspartijen en de (manager) Frontoffice.

Gemanifesteerde risico's

Wet- en regelgeving

De Pensioenstatuten zijn in 2017 gewijzigd i.v.m. met verhoging van de fiscale pensioenrichtleeftijd van 67 naar 68 jaar per 1-1-2018.

Inflatierisico

De dekkingsgraad van het BPL was eind 2017 onvoldoende om toeslag te kunnen verlenen. Dit heeft geleid tot een verlaging van de koopkracht van de pensioenen.

Strategisch risico

Het bestuur heeft een rapport opgesteld over de een enquête voorgelegd aan deelnemers en gepensioneerden. Een grote meerderheid van deelnemers en gepensioneerden steunt het bestuur in het voornemen om zelfstandig te blijven. toekomstbestendigheid van het fonds. Uit de enquête blijkt dat 94% van de actieven en 96% van de gepensioneerden vindt dat BPL moet doorgaan als zelfstandig pensioenfonds. Met 533 ingevulde formulieren lag de response op 40%.

Risicomanagement proces

Het risicomanagementproces van het BPL ziet er als volgt uit:

Binnen het BPL wordt het risicomanagementproces op dit moment op de volgende wijze uitgevoerd.

- Jaarlijks bespreekt het Algemeen Bestuur de doelstelling en risicohouding van het BPL. Hierbij wordt naast de missie en strategie stilgestaan bij de pensioen- en beleggingsbeginselen. Er wordt bepaald of de doelstelling en risicohouding nog actueel zijn dan wel moeten worden aangepast.
- Vervolgens worden vooralsnog met name de financiële risico's geïdentificeerd en ingeschat met bijbehorende tolerantiegrenzen en de beheersmaatregelen gedefinieerd.
- Het monitoren en rapporteren over de uitvoering van het risicomanagement en de beheersing van de financiële risico's gebeurt op kwartaalbasis.
- De niet-financiële risico's zijn ingebed in de jaarlijkse activiteiten van het BPL. De risicogebieden zijn verdeeld over de deskundigheidsgebieden binnen het bestuur en is een planning opgesteld, waarin bestuursvergaderingen worden aangewezen waarin vooraf vastgestelde risico's nader worden uitgediept en besproken.
- De compliance officer rapporteert jaarlijks over de naleving van de gedragscode en de nevenfuncties van de bestuursleden van het BPL.

Werkzaamheden 2017

Besturing: doorlopen van strategische beleidscyclus, waaronder missie, visie en strategie.

Integriteitsrisico: het bestuur heeft onder begeleiding van de compliance officer het integriteitsbeleid geactualiseerd.

IT-risico: het bestuur heeft onder begeleiding van een externe deskundige een informatie- en beveiligingsbeleid opgesteld en een verzekering tegen cybercrime afgesloten.

Governance: het bestuur heeft de governancestructuur in 2017 verder uitwerkt, de statuten en bestuursreglement aangepast, het geschiktheidsplan geactualiseerd en de vergoedingsregeling voor bestuur en verantwoordingsorgaan aangepast.

Communicatie en reputatie: het bestuur heeft een communicatiebeleids- en jaarplan 2018-2020 opgesteld.

Uitbesteding: de contracten met Sprenkels & Verschuren m.b.t. actuariële dienstverlening en beleggingsadvies zijn aangepast. Het contract met de NLBV is aangepast i.v.m. de overgang van de financiële administratie naar PGGM.

Niet-financiële risico's: opstellen plan van aanpak voor verdere uitwerking in 2018.

Focus 2018

In 2018 zullen naast de reguliere werkzaamheden de volgende punten worden opgepakt:

Niet-financiële risico's: uitwerken plan van aanpak.

Juridisch risico: implementatie Verzamelwet pensioenen 2017, AVG en IORP-richtlijn. In 2018 zal BPL een nieuwe compliance toets laten verrichten.

IT-risico: IT-assessment onder uitbestedingspartijen.

Verzekeringstechnische risico's: in september 2018 bezien of de overlevingsgrondslagen van het BPL moeten worden aangepast.

Operationeel risico: contractueel vastleggen uitbesteding bestuursbureau.

Markt- en matchingrisico: nieuwe ALM-studie, implementatie beleggingsplan 2017 en opstellen beleggingsplan 2018.

Integriteitsrisico: nieuwe systematische integriteitsanalyse maken, verwerken van eventuele daaruit voortvloeiende actiepunten.

Uitbestedingsrisico: processen pensioenbeheer (w.o. UPO) controleren en aanscherpen.

Vooruitzichten

Vooruitzichten

Ontwikkeling geschatte dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad na balansdatum

Geschatte dekkingsgraad (in procenten)

Eind	Actueel	Beleidsdekkingsgraad
Januari	113,9	109,4
Februari	112,5	109,9
Maart	109,7	110,2
April	110,9	110,5
Mei	110,0	110,7

Bestuurszaken

Bestuurszaken

Bestuurlijke inrichting

De bestuurlijke inrichting van het fonds, die in 2016 is gewijzigd, is in 2017 geëvalueerd en naar aanleiding hiervan verder uitgewerkt en aangescherpt, o.a. door het opnemen van een RACI matrix in de ABTN.

Onderzoek toekomstbestendigheid BPL

Het bestuur heeft een rapport opgesteld over de toekomstbestendigheid van het fonds. De uitkomsten van dit rapport zijn d.m.v. een enquête voorgelegd aan deelnemers en gepensioneerden. Een grote meerderheid van deelnemers en gepensioneerden steunt het bestuur in het voornemen om zelfstandig te blijven. blijkt dat 94% van de actieven en 96% van de gepensioneerden vindt dat BPL moet doorgaan als zelfstandig pensioenfonds. Met 533 ingevulde formulieren lag de response op 40%.

Geschiktheid

Geschiktheidsplan

Het fonds hanteert een geschiktheidsplan. Dit plan is aangepast aan bovenstaande wijziging in de bestuurlijke inrichting. Dit geschiktheidsplan is gebaseerd op de aanbevelingen van de Pensioenfederatie inzake geschikt pensioenfondsbestuur en geeft inzicht in de geschiktheid van het bestuur.

Deelname AB-leden aan cursussen, studiedagen en seminars 2017

Datum	Naam organisatie (onderwerp)	De Jonge	Schoe	Kazemier	Van Kuik	Ruijten	Louwerens	Egink
Cursussen								
19/20-01-2017	SPO; Uitgangspunten, beleid & verantwoording				X	X	X	
09/10-02-2017 07/08-12-2017	SPO; Risicomanagement & uitbesteding			X			X	X
09/10-03-2017 18/19-05-2017	SPO; Financiële aspecten & pensioenbeleid	X	X	X	X			X
19/20/21-06-2017	Robeco masterclass pensioenbeleggen							X
Seminars								
10-01-2017	Robeco pensioen seminar							X
14-03-2017	IPE rentedebat			X				
19-04-2017	PGGM Klantenraad Inspiratiesessie ICT					X		
02-05-2017	DNB ronde tafel bijeenkomst inzake duidelijke verwachtingen				X			
27-06-2017	Pensioen event 2017 Euroforum	X	X					
15-09-2017	DNB Pensioenseminar	X	X					
03-10-2017	Robeco event - meet the manager Private Equity							X
07-11-2017	Pensioenfederatie Themabijeenkomst	X		X				
16-11-2017	Robeco expected returns 2018 – 2022	X	X	X	X	X	X	
13-12-2017	Robeco – ESG seminar	X						

Evaluatie functioneren bestuur

Elk jaar evalueert het bestuur de individuele leden. In september 2017 heeft een zelfevaluatie van het bestuur plaatsvonden. De bespreking is gestructureerd aan de hand van:

- a. vier van te voren aangedragen onderwerpen;
- b. de uitkomsten van de schriftelijke zelfevaluatie;
- c. overgebleven aandachtspunten uit de Leidraad Bestuursevaluatie van de Pensioenfederatie
- d. verslag van de vorige zelfevaluatie.

De volgende punten kwamen daarbij aan de orde:

- Het functioneren van commissie en werkgroepen
- Bemensing van de organen
- Evaluatie geschiktheidsplan
- Evaluatie SPO-modules
- Boardroom dynamics
- Vergaderstukken
- Externe contacten

Toezicht en verantwoording

Het Dagelijks Bestuur legt tijdens elke bestuursvergadering verantwoording af aan het algemene bestuur. Het Algemeen Bestuur legt jaarlijks verantwoording af door middel van het jaarverslag dat op de website, www.bploodsen.nl, wordt geplaatst en op verzoek aan (gewezen) deelnemers en gepensioneerden wordt toegezonden. Op het bestuur wordt toezicht uitgeoefend door het intern toezichtsorgaan (per 1 juli 2014 aangeduid als visitatiecommissie) en het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. De inrichting van deze organen, alsmede hun taken, rechten en bevoegdheden zijn vastgelegd in de statuten van het pensioenfonds.

Een onderzoek van de visitatiecommissie vindt jaarlijks plaats. Zie voor het rapport van de visitatiecommissie over 2016 bijlage 1 en de reactie van het bestuur daarop in bijlage 2.

Zie voor het onderzoek van de visitatiecommissie over 2017 bijlage 3 en de reactie van het bestuur daarop in bijlage 4

Zie voor het oordeel van het verantwoordingsorgaan over 2017 bijlage 5 en voor de reactie van het bestuur daarop bijlage 6.

Code pensioenfonds

Het bestuur heeft de Code Pensioenfonds geanalyseerd en getoetst aan het huidige beleid van het BPL. Ten aanzien van de code geldt het principe van "comply or explain". De Code kent 83 normen. Op een aantal punten voldeed het fonds in 2017 niet of nog niet voldoende aan deze normen. Hieronder wordt de stand van zaken m.b.t. tot deze punten weergegeven.

Norm 2

Het bestuur maakt heldere afspraken over zijn beleidsruimte. De afspraken over de beleidsruimte maakt het bestuur met de beroepspensioenvereniging die de pensioenregeling bij het pensioenfonds onderbrengt.

Uitleg in jaarverslag 2015: het bestuur van het BPL heeft in 2015 met het verantwoordingsorgaan en de beroepspensioenvereniging gediscussieerd over het nieuw Financieel Toetsingskader, de beleidskeuzes die daarbij gemaakt kunnen worden en de consequenties die dit heeft op de premie, toeslagverlening en korting van pensioenaanspraken en -rechten.

De resultaten van deze discussie hebben het uitgangspunt gevormd voor de vaststelling van de risicohouding door het bestuur van het BPL. Het bestuur heeft de verkregen input gebruikt om het beleggingsbeleid van het fonds nader te onderzoeken. Dit heeft geleid tot een nadere uitwerking van renteafdeckingsbeleid. De beleidskeuzes zijn, na overleg met en positief advies van het verantwoordingsorgaan, nader uitgewerkt in de ABTN die vervolgens bij De Nederlandsche Bank is ingediend.

Stand van zaken: in het verslagjaar is de beleidsruimte niet gewijzigd. Wel is het bestuur in het verslagjaar begonnen met onderzoek naar de rechtvaardiging van haar bestaansrecht. De uitkomst van dit onderzoek is inmiddels vastgelegd in een rapport, waarover door middel van een enquête de mening van de deelnemers en gepensioneerden heeft gevraagd. Uit de enquête blijkt dat 94% van de actieven en 96% van de gepensioneerden vindt dat BPL moet doorgaan als zelfstandig pensioenfonds

Norm 36

Het bestuur bevordert dat de dienstverleners een klokkenluidersregeling hebben. Met een klokkenluidersregeling kunnen degenen die financieel afhankelijk zijn van de dienstverlener, zonder gevaar voor hun positie rapporteren over onregelmatigheden binnen de onderneming. Dit kan gaan om onregelmatigheden van algemene, van operationele en van financiële aard.

Uitleg in jaarverslag 2015: moet nog worden verwerkt in het uitbestedingsbeleid bij eerstvolgende wijziging en wordt aandachtspunt bij eerstvolgende evaluatie van de uitbestedingspartijen.

Stand van zaken: in het uitbestedingsbeleid is opgenomen dat partijen dienen te beschikken over een klokkenluidersregeling en uit onderzoek is gebleken dat de uitbestedingspartijen daarover beschikken.

Norm 47

Het bestuur en het VO leggen bij een vacature de eisen voor de vacante functie vast.

Uitleg in jaarverslag 2015: er waren in 2015 geen vacatures. Dit punt wordt nog door het bestuur aangekaart bij het verantwoordingsorgaan.

Stand van zaken: in 2016 is door het verantwoordingsorgaan een profielschets vastgesteld. Welke is gebruikt bij de communicatie over de vacatures in 2017.

Norm 60

De zittingsduur van een bestuurslid is maximaal vier jaar. Een bestuurslid kan maximaal twee keer worden herbenoemd.

Uitleg in jaarverslag 2014: in afwijking op de Code is in de Pensioenverordening bepaald dat een bestuurslid maximaal drie keer kan worden herbenoemd. Gelet op eisen die aan een bestuurder van een pensioenfonds worden gesteld en de relatief kleine groep van beroepsgenoten waaruit nieuwe bestuursleden in het geval van BPL moeten worden geworven acht het bestuur drie herbenoemingen verdedigbaar.

Stand van zaken: het beleid van het bestuur is op dit punt niet gewijzigd.

Norm 67

In het bestuur en het VO zitten ten minste één man en één vrouw.

Uitleg in jaarverslag 2014: de groep waaruit bestuursleden worden geworven bestaat voor meer dan 99% uit mannen. Dit verklaart waarom niet aan deze norm is voldaan.

Stand van zaken: geen verandering.

Norm 68

In het bestuur, het VO of het BO zitten ten minste één lid boven en één lid onder de veertig jaar. Er zijn in deze organen geen bestuursleden van onder de 40 jaar.

Uitleg in jaarverslag 2015: het bestuur bestaat uit loodsen (5) en ex-registerloodsen (2).

Het VO bestaat uit loodsen (2) en ex-registerloodsen (4). Als gevolg van de vereiste vooropleiding en vaarervaring ligt de gemiddeld leeftijd van een startende loods rond de 35 jaar. Dat maakt het erg lastig om een lid van onder 40 jaar te werven.

Stand van zaken: geen verandering.

Norm 81

Bij tussentijds ontslag van een bestuurslid zonder arbeidsovereenkomst of van een lid van het intern toezicht verstrekt het bestuur geen ontslagvergoeding. Bij ontslag van een (andere) medebeleidsbepaler moet een eventuele ontslagvergoeding passend zijn gelet op de functie en de ontslagreden.

Uitleg jaarverslag 2015: in de praktijk voldoet het bestuur aan deze norm, maar dit is niet formeel vastgelegd. Het bestuur zal de formele vastlegging op de agenda zetten voor 2016.

Stand van zaken: in het Integriteitsbeleid van het fonds is het volgende vastgesteld: voor bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan heeft het fonds een vergoedingsregeling vastgesteld, die uitsluitend een vaste vacatievergoeding voor vergaderingen en een beperkte vergoeding voor voorbereidingstijd bevat, naast een vergoeding voor reiskosten, een laptopvergoeding en een vergoeding voor kleine kosten. De arbeidsvoorwaarden van de manager pensioenen zijn afgeleid van de CAO voor Loodswezen. De beloning van de manager kent geen van prestaties afhankelijke bestanddelen. Dat geldt ook voor de vergoeding aan andere medewerkers en adviseurs die door het fonds worden ingehuurd. In het Uitbestedingsbeleid is bepaald dat bij uitbestedingspartijen sprake moet zijn van een adequaat en beheerst beloningsbeleid dat geen prikkels bevat die handelen aanmoedigen die ingaan tegen het BPL belang dan wel leidt tot onnodige risico's voor BPL.

Norm 83

Het bestuur bewaakt dat het pensioenfonds de wet- en regelgeving en interne regels naleeft (steeds compliant is).

Uitleg in jaarverslag 2014: het in control statement (compliance rapportage) is verouderd. Deze wordt in 2016 geactualiseerd en vervolgens jaarlijks aangepast aan de actualiteit.

Uitleg in jaarverslag 2015: bij het schrijven van het jaarverslag was dit project nog lopende.

Uitleg in verslagjaar 2016: het bestuur heeft in 2016 een externe partij een compliance toets voor de fondsdocumenten (Statuten, Pensioenstatuten, Pensioenverordening voor registerloodsen) laten uitvoeren. Op basis van het door deze partij uitgebrachte rapport zijn de betreffende documenten aangepast.

Stand van zaken: in 2018 zal het bestuur opnieuw een compliance toets laten verrichten.

Klachten- en geschillenprocedure

In het verslagjaar is een klacht ontvangen van een gepensioneerde over de verrekening van de WAZ-uitkering met zijn in het verleden ontvangen FLP-uitkering. Geantwoord is dat dit terecht is gebeurd op grond van de Financiële Verordening Loodswezen waarbij tevens is verwezen naar een uitspraak van het Hof te Den-Haag. Na de beantwoording van de brief van de Ombudsman in september 2017 is van of namens klager niets meer vernomen.

Door de pensioenuitvoerder is een klacht van een gewezen deelnemer ontvangen tegen de voorwaarden bij een internationale waardeoverdracht. De pensioenuitvoerder heeft begin 2018 schriftelijk op de klacht gereageerd, waarna niets meer van klager is vernomen.

Gedragscode

Het bestuur hanteert een gedragscode. Deze is in 2017 geactualiseerd. De leden van het bestuur en het verantwoordingsorgaan alsmede de manager pensioenen tekenen jaarlijks een verklaring tot naleving.

Compliance

In 2015 heeft het bestuur het Compliance charter en het Compliance program geactualiseerd. Het Compliance Charter bevat de uitgeschreven principes, taken en verantwoordelijkheden inzake compliance voor de Stichting Beroepspensioenfonds Loodsen (BPL). Het document belicht het belang dat het BPL hecht aan de inrichting en inbedding van compliance en sluit aan bij de kernwaarden van het BPL. Onder het Compliance Charter, hangt het Compliance Program, dat de werkwijze van BPL en de bijbehorende structuur bevat. In 2017 zijn deze compliance documenten niet gewijzigd.

Compliance officer

Het bestuur heeft het Nederlands Compliance Instituut (NCI) als compliance officer. De taken van de compliance officer zijn vastgelegd in het Compliance program. De compliance officer doet jaarlijks verslag van zijn werkzaamheden aan het bestuur. Zie bijlage 8.

Extern toezicht

Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het BPL gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

In 2017 heeft BPL het UPO-incident PGGM gemeld bij AFM en DNB. Naar aanleiding van een brief van AFM eind 2016 over de uitkomsten van het onderzoek Financiële opzet en informatie is begin 2017 contact geweest met AFM teneinde helder te krijgen welke communicatie men precies mist. De AFM had aangegeven geen boodschap te hebben gevonden over mogelijke kortingen op de middellange lange termijn. Het fonds heeft naar aanleiding hiervan de communicatie op dit punt aangepast en deze aanpassing gecommuniceerd met de toezichthouder. De AFM heeft hierop verder niet meer gereageerd.

Crisisplan

Het bestuur heeft financieel crisisplan opgesteld en heeft dit plan in 2017 geactualiseerd. Dit plan bevat een beschrijving van maatregelen die het fonds op korte termijn zou kunnen inzetten indien de dekkingsgraad zich bevindt op of zich snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het BPL in gevaar komt.

De in dit financiële crisisplan beschreven maatregelen geven een mogelijke inzet van sturingsmiddelen tijdens een financiële crisis weer. In het geval van een financiële crisis zal het bestuur weloverwogen beslissen of en in welke mate uitvoering zal worden gegeven aan de maatregelen, zoals beschreven in dit plan. Het is immers vooraf onmogelijk om alle facetten van een financiële crisissituatie volledig in te schatten.

Het pensioenfonds heeft de volgende maatregelen ter beschikking om te voorkomen dat zij in een crisissituatie terechtkomt, of om uit een crisissituatie te herstellen:

- a. Het niet (volledig) toekennen van toeslagen.
- b. Het aanpassen van het beleggingsbeleid.
- c. Het verhogen van de premiemarge.
- d. Korting van pensioenaanspraken en -rechten.

In de onderstaande tabel zijn de verschillende financiële situaties opgesomd die het bestuur als financiële crisissituaties aanmerkt en per situatie zijn de consequenties aangegeven. De kritische DG is de dekkingsgraad waarbij het Vereist Eigen Vermogen naar verwachting niet meer binnen de herstelperiode van 10 jaar kan worden bereikt, zonder inzet van noodmaatregelen. De kritische DG is gelijk aan 92,8%. Deze kritische DG is vastgesteld op basis van het in het herstelplan 2017 gehanteerde verwacht rendement.

Financiële situaties	Consequenties	Crisis?
a. Beleidsdekkingsgraad > maximum van VEV ¹ en dekkingsgraad waarbij volledige toekomstbestendige indexatie kan plaatsvinden.		
b. 110% < beleidsdekkingsgraad < maximum van VEV en dekkingsgraad waarbij volledige toekomstbestendige indexatie kan plaatsvinden.	Herstelplan Beperkte toeslagverlening Mogelijkheid tot premieverhoging indien premiedekkkingsgraad lager is dan dekkingsgraad	
c. MVEV < beleidsdekkingsgraad < 110%	Conform b) Geen toeslagverlening	
d. 100% < beleidsdekkingsgraad < MVEV ²	Conform c) Korting van pensioenaanspraken- en rechten indien deze situatie zich vijf jaar achtereenvolgens voordoet	
e. Kritische DG ³ < beleidsdekkingsgraad < 100%	Conform d) Door verrichten van uitkering verslechtert financiële positie	
f. Beleidsdekkingsgraad < kritische DG	Conform e) Korting van pensioenaanspraken- en rechten	

DG = Dekkkingsgraad

1 Vereist Eigen Vermogen

2 Minimaal Vereist Eigen Vermogen

3 Kritische dekkingsgraad: dekkingsgraad waarbij het VEV naar verwachting niet meer binnen 10 jaar kan worden bereikt, zonder korten van pensioenaanspraken en -rechten

Het bestuur acht het aanpassen van het beleggingsbeleid alleen opportuun indien de economische omstandigheden naar de mening van het bestuur zodanig zijn gewijzigd dat aanpassing van het strategisch beleggingsbeleid noodzakelijk is. Het bestuur wil bij voorkeur niet onder een dekkinggraad van 85% komen en richt het beleggingsbeleid zodanig in dat de kans dat de dekkinggraad lager dan 85% wordt zeer beperkt is.

Btw-ontwikkelingen

Voor een pensioenfonds is btw op kosten niet of slechts gedeeltelijk aftrekbaar. Om die reden vormt de btw op kosten een aanzienlijke kostenpost. Als gevolg van wijzigingen in wet- en regelgeving is de btw op kosten bij pensioenfondsen de afgelopen jaren verder gestegen. Daarmee is ook het belang om de btw-positie van een pensioenfonds nader te analyseren toegenomen.

In de voorbije jaren heeft BPL haar btw-positie reeds goed in beeld gebracht en diverse acties ondernomen om enerzijds compliant te zijn met (btw) wet- en regelgeving en anderzijds de btw-kosten te beperken waar mogelijk binnen deze regels. Niet alle ingezette acties zijn reeds afgerond. Een voorbeeld van een actie welke nog lopende is, is de kwalificatie van BPL als gemeenschappelijk beleggingsfonds op basis van de ATP-uitspraak van het Europese Hof van Justitie ('HvJ'). Hiervan is - kort gezegd - sprake als de deelnemers van een pensioenfonds het beleggingsrisico dragen. Het beheer van een pensioenfonds dat kwalificeert als gemeenschappelijk beleggingsfonds is vrijgesteld van btw. Door toepassing van deze vrijstelling kan BPL dus btw op bepaalde kosten voorkomen.

Volgens de Staatssecretaris kunnen alleen fondsen met een individuele DC-regeling als gemeenschappelijk beleggingsfonds kwalificeren. Eind 2016 heeft de Hoge Raad over een pensioenfonds met een DB-regeling geoordeeld dat de btw-vrijstelling niet toepasbaar is omdat de deelnemers onvoldoende beleggingsrisico lopen. Naar aanleiding hiervan wordt het beleid dat alleen fondsen met een individuele DC-regeling kwalificeren als gemeenschappelijk beleggingsfonds momenteel door de Belastingdienst voortgezet.

Bij het beleid van de Staatssecretaris worden in de politiek regelmatig vraagtekens geplaatst. In dit kader heeft de zogenoemde Kring voor beroepspensioenfondsen (waar BPL bij is aangesloten) begin 2017 besloten om als beroepspensioenfondsen een verenigd geluid af te geven naar de Nederlandse – en Europese politiek. De reden hiervoor is dat het negatieve oordeel van de Hoge Raad gestoeld is op het feit dat een werkgever een deel van het beleggingsrisico van deelnemers in een bedrijfstakpensioenfonds overneemt. Beroepspensioenfondsen menen dat deze casus niet op hen van toepassing is, aangezien in het geval van beroepspensioenfondsen geen sprake is van een klassieke werkgever-werknemerrelatie (en de werkgever en deelnemer één en dezelfde zijn). De Belastingdienst past echter het oordeel integraal toe voor de pensioensector en weigert de toepassing van bovengenoemde vrijstelling voor het merendeel van de pensioenfondsen inclusief de beroepspensioenfondsen.

Samen met andere partijen binnen de pensioensector, zoals de Pensioenfederatie, is door BPL ingezet om op Europees niveau de btw-behandeling van Nederlandse pensioenregelingen onder de aandacht te brengen bij de Europese Commissie. Recent is vanuit Europa aangegeven dat in elk geval niet enkel op basis van de 'benaming' (DB- of DC) van de regeling mag worden geoordeeld of een pensioenfonds kwalificeert als gemeenschappelijk beleggingsfonds in de zin van de btw-vrijstelling, maar dat naar het feitelijke beleggingsrisico dient te worden gekeken. Komend jaar zal deze discussie verder gevoerd worden. In de praktijk zien we reeds diverse pensioenfondsen die als gevolg van vorenstaande, de discussie met de Belastingdienst (weer) gestart zijn.

Pensioenbeleid

Pensioenbeleid

Kenmerken pensioenregelingen

Het BPL kent eind 2017 twee verplichte pensioenregelingen:

- a. Pensioenstatuut 1988 (geldend van 1 januari 2015) in combinatie met een bijspaarmogelijkheid;
- b. Pensioenstatuut 2015.

Pensioenstatuut 1988 (geldend van 1 januari 2015)

In dit pensioenstatuut wordt ouderdoms- en partnerpensioen opgebouwd op basis van een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling. Deze pensioenovereenkomst heeft het karakter van een uitkeringsregeling. Het ouderdomspensioen is gelijk aan 1,875% per deelnemersjaar van de vastgestelde pensioengrondslag uitgaande van een pensioenrekendatum van 68 jaar. Bij meer dan 30 deelnemersjaren op pensioendatum wordt de opbouw naar evenredigheid verlaagd. De pensioengrondslag is het fiscaal maximale pensioengevend inkomen minus de minimaal toegestane franchise. De pensioendatum is 65 jaar. Indien het op de pensioendatum te bereiken aantal deelnemersjaren meer is dan 30 jaren, wordt het opbouwpercentage naar rato verlaagd. De leeftijdsjaren van de deelnemer tussen 55 en 65 jaar tellen slechts voor 50% mee.

In deze regeling is naast 70% partnerpensioen en een tijdelijke partnerpensioen ook een wezenpensioen en een arbeidsongeschiktheidspensioen opgenomen. De regeling heeft geen actieve deelnemers meer, waardoor er geen recht op arbeidsongeschiktheidspensioen meer kan ontstaan. De pensioenregeling wordt gefinancierd door een voor iedere deelnemer gelijke jaarpremie. De premie wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld als het maximum van:

- a. De premie van het voorgaande jaar verhoogd met de ontwikkeling van de CBS-index "CPI alle huishoudens (niet afgeleid)", over de periode september tot september.
- b. De gedempte kostendeekkende premie.

In de situatie dat BPL een vermogenstekort heeft en de premiedekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad, kan het bestuur besluiten om de onder a. en b. van dit artikel genoemde premie te verhogen met een extra premie.

Indien de gedempte kostendeekkende premie hoger is dan de premie genoemd onder a. of indien het bestuur besluit tot extra premie, kan de NLC binnen 30 dagen na de datum van een besluit van het bestuur tot verhoging van de feitelijke premie per 1 januari besluiten de premie lager vast te stellen. Indien door een besluit van de NLC-ledenvergadering in enig jaar minder premie-inkomsten worden ontvangen dan noodzakelijk is voor de financiering van de pensioenopbouw, stelt het bestuur, gehoord het advies van de adviserend actuaris, binnen 14 dagen na een besluit van de NLC-ledenvergadering, zoals hiervoor bedoeld, voor het betreffende jaar een pensioengrondslag vast die met deze verminderde premie-inkomsten rekening houdt.

De bijspaarmogelijkheid in pensioenstatuut 1988 bestaat uit een gedeeltelijk verplichte premie-(flexioen)regeling. Voor de uitvoering van de verplichte premie(flexioen)regeling is in 1993 door het BPL een contract gesloten met Robeco, laatstelijk gewijzigd in 2015. De jaarlijkse premie van de verplichte premie(flexioen)regeling, waarvoor destijds aan diverse deelnemers ontheffing is verleend, was gelijk aan ongeveer 25% van de premie in de basisregeling. Met de invoering van BPL2004 op 1 april 2004 is deze bijspaarmogelijkheid voor deelnemers aan deze regeling vervallen. Elke deelnemer aan BPL2004 had in 2004 de éénmalige mogelijkheid zijn/haar Robeco-saldo in te brengen in de BPL2004-regeling. Degenen, die daar geen gebruik van hebben gemaakt, alsmede de BPL1988-deelnemers, kunnen voor belegging van het bij Robeco aanwezige saldo kiezen uit een aantal beleggingsmogelijkheden. De deelnemers ontvangen verdere informatie omtrent deze bijspaarregeling rechtstreeks van de Robeco-groep. Het saldo op deze rekening kan worden aangewend voor aanvullingen op pensioen(en) uit de basisregeling of op het FLP-pensioen.

De Robeco groep adviseert de (gewezen) deelnemer aan de premie(flexioen)regeling over een verantwoorde afbouw van het risico van zijn beleggingen naar mate de pensioendatum nadert (door middel van adviesmixen). Voorst biedt het reglement de (gewezen) deelnemer de mogelijkheid om de verantwoordelijkheid van zijn beleggingen geheel of gedeeltelijk over te nemen. De Robeco groep volgt voor elke (gewezen) deelnemer de samenstelling van de beleggingsportefeuille en beziet één keer per jaar of deze zich binnen de grenzen van genoemde adviesmixen bevindt en adviseert betrokkene daarover.

Pensioenstatuut 2015

In dit pensioenstatuut wordt ouderdoms- en partnerpensioen opgebouwd op basis van een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling. Deze pensioenovereenkomst heeft het karakter van een uitkeringsregeling.

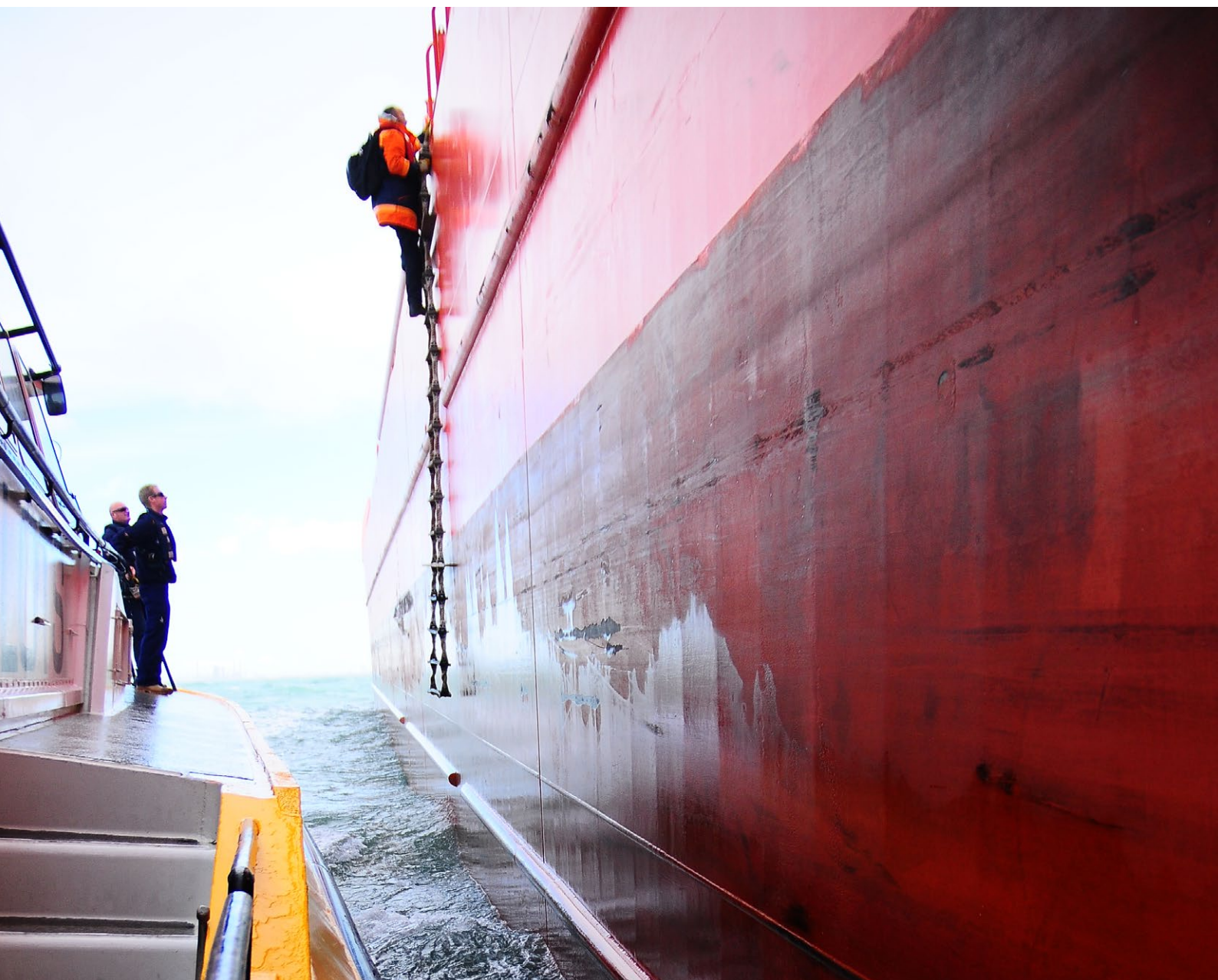
Het ouderdomspensioen is gelijk aan 1,875% per deelnemersjaar van de vastgestelde pensioengrondslag uitgaande van een pensioenrekendatum van 68 jaar. De pensioengrondslag is het fiscaal maximale pensioengevend inkomen minus de minimaal toegestane franchise. De deelneming vangt aan op de eerste dag van de maand waarin betrokkene als registerloods is ingeschreven in het Loodsenregister en eindigt met ingang van de (vervroegde) pensioendatum. De pensioendatum is de eerste dag van de maand waarin de inschrijving van de loods in het Loodsenregister uiterlijk wordt doorgehaald, thans 60 jaar. In deze regeling is naast 70% partnerpensioen en een tijdelijke partnerpensioen ook een wezenpensioen en een arbeidsongeschiktheidspensioen opgenomen.

De pensioenregeling wordt gefinancierd door een voor iedere deelnemer gelijke jaarpremie. De premie wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld als het maximum van:

- a. De premie van het voorgaande jaar verhoogd met de ontwikkeling van de CBS-index "CPI alle huishoudens (niet afgeleid)", over de periode september tot september.
- b. De gedempte kostendeekkende premie.

In de situatie dat BPL een vermogenstekort heeft en de premiedekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad, kan het bestuur besluiten om de onder a. en b. van dit artikel genoemde premie te verhogen met een extra premie.

Indien de gedempte kostendeekkende premie hoger is dan de premie genoemd onder a. of indien het bestuur besluit tot extra premie, kan de NLc binnen 30 dagen na de datum van een besluit van het bestuur tot verhoging van de feitelijke premie per 1 januari besluiten de premie lager vast te stellen. Indien door een besluit van de NLc-ledenvergadering in enig jaar minder premie-inkomsten worden ontvangen dan noodzakelijk is voor de financiering van de pensioenopbouw, stelt het bestuur, gehoord het advies van de adviserend actuaris, binnen 14 dagen na een besluit van de NLc-ledenvergadering, zoals hiervoor bedoeld, voor het betreffende jaar een pensioengrondslag vast die met deze verminderde premie-inkomsten rekening houdt.

Actuariële analyse

Actuariële analyse

Analyse van het resultaat (x 1.000 Euro)

In het boekjaar 2017 is een positief resultaat behaald van 68.549. In de onderstaande tabel wordt het resultaat uitgesplitst naar de diverse bronnen.

Resultaat op	2017	2016
Wijziging rentetermijnstructuur	5.629	-29.607
Beleggingsopbrengst versus benodigde interest	65.984	37.841
Premies	-2.490	-950
FLP	24	-72
Flexioen	54	53
Waardeoverdracht	88	-17
Kosten	34	-83
Uitkeringen	45	3
Toeslagverlening	0	0
Sterfte	3.453	-674
Arbeidsongeschiktheid	-1.489	-949
Herverzekering	-52	-52
Aanpassing actuariële grondslagen	-2.597	-10.185
Mutaties en correcties	-154	-111
Totaal resultaat	68.549	-4.803

Resultaat door wijziging rentetermijnstructuur

Het BPL kent een dynamische staffel met betrekking tot de renteafdekking. De renteafdekking is afhankelijk van de 20-jaars rente en de dekkingsgraad van het fonds. Van 1 januari 2017 tot 1 november 2017 was het renterisico voor 40% afgedekt. Vanaf 1 november 2017 is het renterisico voor 30% afgedekt. De renteafdekking is gebaseerd op de zuivere rentetermijnstructuur, terwijl de voorziening pensioenverplichtingen wordt vastgesteld op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, waarbij rekening gehouden wordt met de Ultimate Forward Rate (UFR).

Gedurende het boekjaar is de rente gewijzigd, wat heeft geleid tot een positief resultaat van naar schatting 5.629. Dit resultaat kan als volgt worden uitgesplitst¹:

- Wijziging marktrente 10.450
- Mutatie beleggingsportefeuille -4.821

Resultaat op beleggingen

Het beleggingsresultaat bestaat uit de beleggingsopbrengsten enerzijds en de benodigde interest op de technische voorziening anderzijds. Over het boekjaar 2017 is een beleggingsrendement behaald van 6,2%. Wanneer het beleggingsrendement door wijziging van de rente hieruit wordt onttrokken, bedroeg het rendement circa 6,7%. Voor de toevoeging van rente aan de technische voorziening was in 2017 +/- 0,217% benodigd. Per saldo is de beleggingsopbrengst na aftrek van de benodigde interest gelijk aan 65.984.

¹ Aangezien de mutaties gedurende het jaar zijn gewaardeerd op basis van de forward rente ultimo 2015, is de uitsplitsing van de renteeffecten berekend naar de situatie eind 2016.

Resultaat op premies

Het resultaat op premies bedraagt -2.490 (x 1.000 Euro) en betreft het verschil tussen de voor pensioenopbouw beschikbare premie van 9.612 en de actuarieel benodigde premie voor de basisregeling van 12.102. Vanwege dit negatieve resultaat en het feit dat de premiedekkingsgraad in 2017 lager was dan de dekkingsgraad, heeft de premie negatief bijgedragen aan de dekkingsgraadontwikkeling.

Resultaat op flexioen

De gehanteerde omzettingsfactoren zijn gebaseerd op een rente van 1,75% voor de tijdelijke pensioenen en 1,25% voor het levenslang pensioen. In 2017 hebben negen deelnemers op de (vervroegde) pensioendatum het flexioenkapitaal omgezet in tijdelijke pensioenen. Er wordt hierop een resultaat (positief resultaat van 74) gemaakt, omdat de feitelijke rente in 2017 afwijkt van de gehanteerde rekenrente.

Resultaat op waardeoverdracht

In 2017 hebben voor zeven deelnemers inkomende waardeoverdrachten plaatsgevonden. De inkomende waardeoverdrachten betreffen ouderdoms- en partnerpensioenen met een pensioenleeftijd van 67 jaar. Op deze inkomende waardeoverdrachten is een positief resultaat van 88 behaald.

Resultaat op kosten

Op basis van de Wet verplichte beroepspensioenregeling dient in de premie een opslag voor uitvoeringskosten opgenomen te worden, die gebaseerd is op de jaarlijks te betalen uitvoeringskosten verminderd met de vrijgevallen excassokosten.

In onderstaande tabel wordt het resultaat op kosten uitgesplitst.

Resultaat op kosten (x 1.000 Euro)

Resultaat op kosten	2017	2016
Vrijval uit premie	204	181
Vrijval uit voorziening	513	499
Uitvoeringskosten	-683	-763
Totaal	34	-83

Het resultaat op kosten was in 2017 positief. Het negatieve resultaat in 2016 werd onder andere veroorzaakt door de wijzigingen in de governancestructuur van het fonds, extra juridisch advies, het implementeren van risico management en de toekomstverkenning. Deze kosten waren in 2016 incidenteel. Echter, de genomen besluiten hebben tevens een impact op het kosten niveau van 2017 en de daarop volgende jaren. Om deze reden heeft het bestuur van het BPL besloten om de excasso opslag in de voorziening per 1 januari 2018 te verhogen van 1,5% naar 1,75%.

Resultaat op sterfte

Het afgelopen jaar is een positief resultaat op sterfte behaald. In het onderstaande overzicht wordt het resultaat op sterfte gesplitst in een resultaat op langlevens en een resultaat op kortleven.

Het resultaat op langlevens geeft weer in hoeverre de feitelijke daling van de voorziening langlevens (ouderdomspensioen, ingegaan partnerpensioen en ingegaan arbeidsongeschiktheidspensioen) als gevolg van overlijden overeenkomt met de verwachting op basis van de gekozen overlevingsgrondslagen.

Het resultaat op kortleven (uitgesteld partnerpensioen) wordt bepaald door de feitelijke toename van de voorziening als gevolg van toekenning partnerpensioen te vergelijken met de verwachte toename van de voorziening plus de betaalde risicopremies voor partnerpensioen.

Resultaat op sterfte

	2017	2016	2015
Verwachte vrijval voorziening	-7.147	-6.422	-6.257
Feitelijke vrijval door overlijden (langlevens)	10.370	5.760	4.803
Resultaat langlevens	3.223	-662	-1.454
Beschikbare risicopremie voorziening	2.946	2.836	2.776
Beschikbare risicokoopsom	504	428	462
Feitelijke vrijval voorziening latent partnerpensioen	4.223	2.472	2.065
Toename voorziening a.g.v. toekenning partnerpensioen	-7.443	-5.748	-3.483
Resultaat kortleven	230	-12	1.820
Totaal sterfteresultaat	3.453	-674	366

- Op langlevens is het afgelopen jaar een winst gemaakt. In 2017 zijn 22 gepensioneerden en 3 nabestaanden overleden. Dit is meer dan het verwachte aantal overlijdensgevallen voor 2017. Hierdoor is de feitelijke vrijval in de voorziening door overlijden hoger dan de verwachte vrijval in de voorziening door overlijden.
- Op kortleven is eveneens een winst gemaakt. De toename in de voorziening als gevolg van toekenning van partnerpensioen is lager dan de beschikbare risicopremies en de vrijval van latent partnerpensioen.

Resultaat op arbeidsongeschiktheid

Het resultaat op arbeidsongeschiktheid van -1.489 wordt met name veroorzaakt doordat er in het verslagjaar 2 deelnemers ziek zijn geworden en er geen revalidatie heeft plaatsgevonden voor de bestaande zieken. Drie deelnemers zijn in 2017 daadwerkelijk beroepsongeschikt geworden. Voor deze deelnemers is een toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen gedaan vanuit de schadereserve.

Resultaat aanpassing actuariële grondslagen

Het resultaat door aanpassingen in de actuariële grondslagen van -2.597 wordt voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de excasso opslag van 1,5% naar 1,75% per 1 januari 2018. De stijging in de excasso opslag is ultimo 2017 reeds verwerkt in de voorziening. Het resultaat kan als volgt worden uitgesplitst:

• Conversie pensioenaanspraken van 67 jaar naar 68 jaar	48
• Verhoging eindleeftijd TNP van 65 jaar naar AOW-leeftijd	-421
• Verhoging excasso opslag van 1,5% naar 1,75%	-2.224

Het bestuur van het BPL heeft in 2017 besloten om de pensioenaanspraken, per 01 januari 2018, op basis van pensioenrichtleeftijd 67 jaar te converteren naar pensioenaanspraken met een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar. Tevens is de eindleeftijd van het tijdelijke nabestaandenpensioen verhoogd van 65 jaar naar de AOW-leeftijd.

Mutaties en correcties

Het resultaat op mutaties en correcties kan worden uitgesplitst naar de volgende oorzaken:

• Correctie beginstand	24
• Vervroegde pensionering	-109
• Overige oorzaken	-69

Correctie beginstand

Voor één deelnemer werd de aanspraak voor een tijdelijk ouderdomspensioen tot 60 jaar gewaardeerd met een tarief voor een tijdelijk ouderdomspensioen tot 65 jaar. Dit is primo 2017 gecorrigeerd. In het jaarwerkbestand 2016 werd het hoge deel van de "hoog/laag" constructie voor verschillende eindleeftijden onder eenzelfde pensioensoort geadministreerd. Dit is in het jaarwerkbestand voor 2017 opgesplitst.

Vervroegde pensionering

In 2017 zijn tien deelnemers met (vervroegd) pensioen gegaan. De flexibiliseringsfactoren 2017 zijn gebaseerd op de AG prognosetafel 2016 en een rekenrente van 1,75%. Er wordt hierop een resultaat gemaakt, omdat de feitelijke rente in 2017 afwijkt van de gehanteerde rekenrente.

Overige oorzaken

De overige oorzaken zijn het resultaat van de uitruil van partnerpensioen naar ouderdomspensioen, einde tijdelijk ouderdomspensioen en overige mutaties.

Pension Fund Governance

Pension Fund Governance

Door de invoering van de Wet verplichte beroepspensioenregeling per 1 januari 2007 zijn de STAR-principes voor goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance, 'PFG') verankerd in het wettelijke kader.

Deze Principes zijn per 1 januari 2014 vervangen door de Code Pensioenfondsen.

In 2007 is een verantwoordingsorgaan en een intern toezichtorgaan (afzonderlijk orgaan) ingesteld. Het intern toezichtorgaan heet vanaf 1 juli 2014 visitatiecommissie.

Visitatiecommissie

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door jaarlijkse visitatie door de visitatiecommissie.

De jaarlijkse visitatie vindt plaats door de visitatiecommissie die bestaat uit ten minste drie onafhankelijke leden. De leden van die visitatiecommissie worden benoemd door het bestuur op bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan. De leden van de visitatiecommissie worden ontslagen door het bestuur op bindend advies van het verantwoordingsorgaan.

Leden van het bestuur en leden van het verantwoordingsorgaan zijn niet benoembaar als lid van de visitatiecommissie. Benoeming als lid van de visitatiecommissie vindt plaats voor een termijn van ten hoogste vier jaren. Na afloop van de benoemingstermijn is eenmaal herbenoeming mogelijk.

De visitatiecommissie heeft tot taak:

- a. toezicht te houden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in de Stichting;
- b. toe te zien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur

De visitatiecommissie legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag.

Voor de uitoefening van bovengenoemde heeft visitatiecommissie recht op:

- a. alle informatie die het nodig acht om zijn taak goed te kunnen uitvoeren;
- b. overleg met het bestuur, actuaris en accountant.

Het bestuur kan de visitatiecommissie verzoeken in het bijzonder aandacht te besteden aan nader te noemen onderwerpen.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het door het bestuur vastgestelde concept van het jaarverslag, de jaarrekening, alsmede andere informatie, waaronder de bevindingen van de visitatiecommissie over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bekend gemaakt en in het jaarverslag van de Stichting opgenomen.

Het verantwoordingsorgaan heeft ten minste de volgende rechten:

- a. het recht op overleg met het bestuur en de visitatiecommissie;
- b. het recht op overleg met de externe accountant en de externe actuaris;
- c. het recht op informatie;
- d. het recht op een schriftelijke en beargumenteerde reactie op zijn oordeel over het door het bestuur uitgevoerde beleid

Het verantwoordingsorgaan heeft het recht advies uit te brengen over:

- a. het beleid inzake beloningen, waaronder begrepen het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- b. het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- c. de vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht;
- d. het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- e. vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- f. wijzigen van de statuten en reglementen (waaronder begrepen het pensioenreglement of het Pensioenstatuut) van de Stichting;
- g. vaststellen van het jaarverslag;
- h. verminderen van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten
- i. het vaststellen of wijzigen van herstelplan;
- j. gehele of gedeeltelijke overdracht van pensioenverplichtingen van de Stichting of de overname van pensioenverplichtingen door de Stichting;
- k. liquidatie van de Stichting;
- l. samenvoeging van de Stichting met een ander pensioenfonds;
- m. premie volgend jaar.

Indien het verantwoordingsorgaan van oordeel is dat het bestuur niet naar behoren functioneert, kan het met twee/derde meerderheid van de stemmen besluiten tot het indienen van een verzoek bij de Ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam om:

- a. een onderzoek door een of meer onafhankelijke onderzoekers te bevelen naar het beleid van en de gang van zaken bij het pensioenfonds;
- b. het functioneren van het bestuur als zodanig te toetsen.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit zes leden.

De deelnemers en gepensioneerden zijn formeel vanaf 1 juli 2014 evenredig op basis van onderlinge getalsverhoudingen in het verantwoordingsorgaan vertegenwoordigd.

Deze evenredige samenstelling is conform afspraken met het verantwoordingsorgaan in de loop van 2015 gerealiseerd. Het verantwoordingsorgaan bestaat vanaf dat moment uit 2 leden vanuit de deelnemers, benoemd door de NLc en 4 leden vanuit de gepensioneerden, benoemd door de Vereniging van Nederlandse oud-Loodsen.

Het bestuur spreekt minimaal één keer per jaar met het verantwoordingsorgaan over acties om de competenties van het verantwoordingsorgaan te behouden en/of te verbeteren.

Adviezen verantwoordingsorgaan

In 2017 vergaderde het verantwoordingsorgaan 3x met het bestuur en werd door het verantwoordingsorgaan positief advies uitgebracht over:

- wijziging van de pensioenstatuten per 1 januari 2018 (pensioenrichtlijn van 67 naar 68 jaar, opnemen mogelijkheid tot het vragen van extra premie in een situatie van een lage premie-dekkingsgraad, eindleeftijd van het tijdelijke partnerpensioen koppelen aan AOW-leeftijd);
- opnemen van een vrijwaring in de statuten met betrekking tot de aansprakelijkheid van de leden van het VO en het AB;
- wijziging vergoedingsregeling voor het AB en VO;
- update herstelplan;
- de vorm en inrichting van het IT per 1-1-2018;
- inrichting en samenstelling visitatiecommissie;
- communicatiebeleids- en jaarplan 2018-2020;
- vaststelling premie 2018.

Het VO heeft een negatief advies uitgebracht over wijziging van de Statuten. Het bestuur betreurt dit negatieve advies, maar ziet helaas geen mogelijkheden om het VO in zijn bezwaren tegemoet te komen. Het bestuur heeft daarom het advies van het VO gemotiveerd naast zich neergelegd.

Oordeel verantwoordingsorgaan

Het oordeel van het verantwoordingsorgaan over gevoerde beleid in 2017 is opgenomen in bijlage 5 van dit jaarverslag. De reactie daarop van het bestuur is opgenomen in bijlage 6 van dit jaarverslag.

Compliance

Beleid

Compliance is het geheel van maatregelen dat zich richt op de implementatie, handhaving en naleving van externe wet- en regelgeving, alsmede van interne procedures en gedragsregels om te voorkomen dat de reputatie en integriteit van het BPL wordt aangetast. Met compliance beoogt het BPL de integriteit van de verbonden personen (waaronder het bestuur van het BPL, de manager en medewerker van het BPL), het BPL zelf en de verbonden partijen, evenals de naleving van interne regels en externe wet- en regelgeving, te waarborgen en bij te dragen aan een goede reputatie en betrouwbaarheid. De missie van het BPL is het optimaal behartigen van de belangen van haar deelnemers, gepensioneerden en andere pensioengerechtigden. Daarnaast wordt er nadrukkelijk belang gehecht aan een gestructureerde inbedding van compliance. Compliance is volgens BPL een onmisbare schakel daarin.

Het BPL heeft dan ook als doelstelling het handhaven van de goede reputatie van het BPL binnen het maatschappelijk verkeer door een adequate beheersing van onder andere compliance risico's. Dit brengt specifieke compliance doelstellingen met zich mee voor het bestuur zelf en de externe partijen aan wie het BPL haar primaire processen heeft uitbesteed, mede op het gebied van het voldoen aan interne regelgeving en externe wet- en regelgeving.

Het bestuur van het BPL is en blijft eindverantwoordelijk voor het compliant zijn van het BPL, ook voor de onderdelen die zijn uitbesteed. Het bestuur van BPL legt hierover verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. Het intern toezichtorgaan houdt toezicht op de wijze waarop compliance is ingericht en wordt uitgevoerd.

Het bestuur stelt alles in het werk om aan de transparantie- en informatieverplichtingen tegenover de deelnemers, gepensioneerden en andere pensioengerechtigden te voldoen. Dat betekent dat op verschillende gebieden een aantal waarborgen door het bestuur dient te worden ingebouwd.

Het betreft het inregelen van “goed bestuur”, inhoudende:

- Het beschikken over voldoende deskundigheid door bestuursleden (aantoonbaar);
- Het waarborgen van de integriteit en de betrouwbaarheid. Dit is bijvoorbeeld het geval indien een screeningsbeleid is ingesteld of bij maatregelen inzake belangenverstrengeling of anti-corruptie, inclusief de controle daarop;
- Het implementeren van het Effectentypisch Gedragstoezicht (ETGT) en de bijbehorende gedragscode (gedragscode);
- Het afleggen van duidelijke en aantoonbare verantwoording aan de deelnemers, gepensioneerden en andere pensioengerechtigden middels een verantwoordingsorgaan;
- Het borgen van de complianceaspecten van uitbestede activiteiten door heldere afspraken ten aanzien van compliance te maken met contractpartijen;
- Het opstellen van beleid en procedures over de communicatie aan deelnemers, gepensioneerden en andere pensioengerechtigden (het inbouwen van kwaliteitswaarborgen).

Belegging compliance taken

De functie van compliance officer wordt vervuld door het Nederlands Compliance Instituut, in de persoon van A. de Jong.

De taken van de compliance officer

- **Uitbesteding**
 - De compliance officer wordt geraadpleegd bij de totstandkoming van uitbestedingscontracten, betrekking hebbende op de primaire processen.
- **Ten aanzien van de gedragscode**
 - Er is een gedragscode vastgesteld en ingevoerd;
 - Deze gedragscode is bekend bij alle verbonden personen;
 - De bestuurders verklaren jaarlijks schriftelijk aan de compliance officer de Gedragscode na te leven en informeren hem door middel van een informatieformulier;
 - Overtredingen van de Gedragscode worden gemeld bij de compliance officer.
- **Uit te voeren acties**
 - De compliance officer dient de volgende documenten te verzamelen en te administreren:
 - Verklaring + informatieformulier gedragscode (jaarlijks, ondertekend door de verbonden personen);
 - Namenlijst verbonden personen (jaarlijks of bij in-/uitdiensttreding door de compliance officer te actualiseren);
 - Verklaringen van nevenfuncties (jaarlijks, door middel van bovengenoemd informatieformulier, aan te leveren door de verbonden personen).
 - In de bestuursvergadering van het pensioenfonds wordt het onderwerp nevenfuncties en andere mogelijke belangenverstrengelingsissues regelmatig besproken.

Communicatie

Het BPL heeft zijn communicatiebeleid beschreven. Onderdeel van dit beleid is het communicatieplan, waarin gedetailleerd staat beschreven op welke wijze en in welke gevallen met belanghebbenden worden geïnformeerd. Het communicatiebeleid staat op www.bplloodsen.nl. Voor aspirant-registerloodsen wordt in elke regio 1 of meerdere keren per jaar een voorlichtingsbijeenkomst gehouden over het BPL en de inhoud van de pensioenregeling.

In 2017 is aan deelnemers en gepensioneerden maandelijks via een nieuwsbrief informatie verstrekt over:

- (beleids)dekkingsgraad
- nieuw herstelplan
- ontwikkeling dekkingsgraad afgelopen 5 jaar
- premie 2017
- wijziging Frontoffice
- wijziging van de Pensioenstatuten
- wijziging Statuten
- toekomstbestedingheid (4x)
 - stand van zaken
 - regionale bijeenkomsten
 - toelichting in de regio gegeven
 - grote meerderheid deelnemers steunt bestuur in voornemen zelfstandig te blijven
- UPO (Q&A 2017)
- BPL-regeling krijgt hoogste score TPRA
- Omrekening opgebouwde ouderdomspensioenen ingaande 67 jaar naar pensioenleeftijd 68
- Q&A naar aanleiding van vragen bij enquête toekomstbestendigheid

Nevenfuncties

BPL dient verantwoording af te leggen over de door bestuursleden vervulde nevenfuncties. Zie hiervoor de tabel op bladzijde 20.

Kostentransparantie

In navolging van de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie - herziene versie 2016 - geeft het BPL hieronder inzicht in de uitvoeringskosten over het boekjaar 2017.

Er wordt in genoemde publicaties onderscheid gemaakt tussen de volgende drie kostensoorten:

1. Kosten van pensioenbeheer.
2. Kosten van vermogensbeheer: dit betreft de integrale kosten voor vermogensbeheer, inclusief kosten begrepen in onderliggende fondsen, advieskosten en een deel van de algemene kosten.
3. Transactiekosten: er worden drie categorieën onderscheiden, te weten:
 - in- en uitstapkosten van fondsen;
 - aan- en verkoopkosten bij directe beleggingen;
 - acquisitiekosten.

De gegevens zijn hieronder weergegeven in de door de Pensioenfederatie aanbevolen format.

Uitvoeringskosten

	2017	2016
Kosten pensioenbeheer in Euro's per deelnemer*	536	539
Kosten vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen**	0,55	0,57
Kosten vermogensbeheer in Euro's (incl. kosten bewaarbank)***	5.486.651	5.500.164
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen (geschat) **	0,11	0,17
Transactiekosten in Euro's	1.079.347	1.698.311
Totaal kosten vermogensbeheer in % van gemiddeld belegd vermogen**	0,66	0,61
Totaal kosten vermogensbeheer in Euro's	6.565.9985	5.894.392
Totaal kosten vermogensbeheer per deelnemer in Euro's	149	4.627
Totaal kosten vermogensbeheer in Euro's, uitgesplitst naar beleggings-categorie:		
• Zakelijke waarden	2.820.211	2.345.806
• Vastrentende waarden	2.344.801	2.153.051
• Vastgoed beleggingen	44.458	26.868
• Overige beleggingen	1.356.528	1.368.667
Totaal kosten vermogensbeheer	6.565.998	5.894.392
Rendement:		
• Fonds (netto)	6,2	8,6
• Benchmark (bruto)	6,1	9,8

* Hierbij is uitgegaan van de kosten pensioenbeheer van € 683.000 over het boekjaar 2017 en € 763.060 over het boekjaar 2016.
Bij de bepaling van de pensioenuitvoeringskosten in Euro's per deelnemer is uitgegaan van de som van deelnemers, gepensioneerden en ex-partners met een ingegaan ouderdomspensioen (2017:1275; 2016:1.274).

** Gemiddeld belegd vermogen in 2017: € 994.216.311
Gemiddeld belegd vermogen in 2016: € 967.861.777

*** Kosten bewaarbank waren in 2017 € 132.000, respectievelijk € 149.625 in 2016.

Kosten vermogensbeheer, verschil tussen bestuursverslag en jaarrekening

	2017		2016	
	In Euro's	In %*	In Euro's	In %*
Kosten zoals vermeld in de jaarrekening	2.077.000	0,21	2.126.726	0,22
Kosten vermogensbeheer verwerkt in de waarde van de beleggingen	4.488.998	0,45	3.767.666	0,39
Totale kosten vermogensbeheer, vermeld in bestuursverslag	6.565.998	0,66	5.894.392	0,61

* Van gemiddeld belegd vermogen.

Toelichting

Kosten pensioenbeheer

Het BPL is een klein beroepspensioenfonds met een relatief klein aantal deelnemers en gepensioneerden, waarbij alle kosten pensioenbeheer ten laste komen van het BPL.

Kosten vermogensbeheer

De kosten vermogensbeheer zijn in 2017 gestegen ten opzichte van 2016. Dit is het gevolg van de grotere allocatie naar woninghypotheken (die hogere kosten kennen dan staatsobligaties), het gestegen vermogen, hogere performance fee's voor Private Equity en een hogere inschatting van de transactiekosten binnen de beleggingsfondsen.

De kosten vermogensbeheer zijn deels gebaseerd op schattingen. Later in 2017 is gebleken dat de over 2016 in het bestuursverslag vermelde kosten vermogensbeheer lager zijn dan uit latere gegevens is gebleken. De in het bestuursverslag 2016 vermelde totale kosten vermogensbeheer bedroegen € 5.894.392 (0,61% van het gemiddeld belegd vermogen). Op basis van de latere gegevens in 2017 bedroegen de totale kosten vermogensbeheer over 2016 € 6.654.349 (0,69% van het gemiddeld belegd vermogen). Hoewel dit het resultaat in de jaarrekening niet beïnvloedt meent het bestuur dit uit oogpunt van transparantie wel te moeten vermelden.

Transactiekosten

De transactiekosten voor 2017 zijn berekend conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Kosten in relatie tot rendement

Het fonds streeft naar een goede pensioenvoorziening, met waar mogelijk jaarlijks geïndexeerde uitkeringen. Voor het realiseren van deze doelstelling is het behalen van beleggingsrendement een belangrijke voorwaarde, uiteraard binnen een bij het fonds passend risicoprofiel. Het fonds is zich ervan bewust, dat kosten een drukkend effect hebben op het beleggingsrendement. In de afweging van de verschillende beleggingsalternatieven speelt daarom de hoogte van de bijkomende kosten een belangrijke rol. Tegelijkertijd is het fonds van mening, dat hogere kosten in sommige gevallen acceptabel zijn als daarmee een naar verwachting hoger (netto) rendement kan worden gerealiseerd. Dit is bijvoorbeeld de reden waarom een aanzienlijk deel van de beleggingsportefeuille 'actief' wordt beheerd. Over het algemeen resulteert dit weliswaar in hogere vermogensbeheerkosten dan indien de portefeuille geheel 'passief' zou worden ingericht, maar daar staat naar verwachting van het bestuur een hoger netto (na kosten) rendement tegenover. Ook kunnen bepaalde beleggingscategorieën uitsluitend tegen relatief hoge kosten worden ingevuld, maar vanuit rendements- en/of diversificatieredenen toch aantrekkelijk zijn. Een voorbeeld hiervan is Private Equity. Ondanks de relatief hoge kosten verwacht het bestuur dat de beleggingen in deze categorie over de hele looptijd een hoge rendement (na kosten) opleveren dan vergelijkbare beleggingsmogelijkheden. Het fonds is van mening, dat er in de portefeuille samenstelling een goede balans is gevonden tussen het verwachte rendement, de risico's en de kosten van vermogensbeheer.

Hoek van Holland, 14 juni 2018

Origineel getekend door:

R. de Jonge
Voorzitter

P.B. Schoe
Secretaris/penningmeester

Jaarrekening

JAARREKENING

Balans per 31 december 2017 (x 1.000 Euro)

Na bestemming van het saldo van baten en lasten.

Activa	2017	2016
4. Beleggingen voor risico fonds		
Zakelijke waarden	439.547	444.274
Vastrentende waarden	564.822	526.739
Derivaten	3.444	3.091
Overige beleggingen	9.316	5.587
Totaal	1.017.129	979.691
Leningen aan loodsen	57	113
Totaal	1.017.186	979.804
5. Beleggingen voor rekening en risico deelnemers		
Vastgoedbeleggingen	12	54
Zakelijke waarden	627	810
Vastrentende waarden	43	3.244
Overige beleggingen	2.561	-689
Totaal	3.243	3.419
6. Vorderingen en overlopende activa	42	6.159
7. Liquide middelen		
ABN-AMRO Bank / Robeco	581	477
Totaal Activa	1.021.052	989.859

Passiva	2017	2016
8. Stichtingskapitaal en reserves		
Minimaal vereist eigen vermogen	39.858	40.347
Algemene reserve	61.449	-7.589
Totaal	101.307	32.758
9. Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichting	905.136	937.500
Overige voorzieningen	84	84
Totaal	905.220	937.584
10. Voorziening voor rekening en risico deelnemers		
Premie(flexioen)regeling	3.243	3.419
Totaal	3.243	3.419
11. Overige voorzieningen		
Voorziening kapitaaldekking FLP	9.036	9.633
Totaal	9.036	9.633
12. Overige schulden en overlopende passiva	2.246	6.465
Totaal Passiva	1.021.052	989.859

Staat van baten en lasten over 2017

Baten	2017	2016
15. Beleggingsopbrengsten		
Directe beleggingsopbrengsten	17.347	10.163
Indirecte beleggingsopbrengsten	42.436	68.672
Beleggingskosten	-2.077	-2.127
Overige beleggingsopbrengsten	1.929	2.761
Totaal	59.635	79.470
16. Bijdragen van loodsen	11.716	10.965
Totaal Baten	71.351	90.435

Lasten	2017	2016
17. Pensioenuitkeringen	35.204	35.254
18. Pensioenbeheer	683	763
19. Mutatie balanspost voorziening pensioenverplichtingen	-32.364	60.481
20. Mutatie balanspost overige voorzieningen	0	0
21. Mutatie balanspost voorziening voor risico deelnemers	-176	-319
22. Voorziening kapitaaldekking FLP	-597	-993
23. Herverzekeringen		
Premies herverzekering inclusief rente	52	52
Totaal Lasten	2.802	95.238

Saldo Lasten/Baten	68.549	-4.803
Bestemming saldo		
Toevoeging minimaal vereist eigen vermogen	-489	2.598
Onttrekking/toevoeging algemene reserve	69.038	-7.401
Saldo Lasten/Baten	68.549	-4.803

Kasstroomoverzicht 2017

Kasstroomen uit pensioenactiviteiten	Ref.	2017	2016
Ontvangen premies	16	10.956	10.405
Ontvangen i.v.m. overdracht van rechten	16	760	561
Betaalde pensioenuitkeringen	17	-35.204	-35.290
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	18	-683	-763
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	17	-	36
Betaalde premies herverzekering	23	-52	-52
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		-24.223	-25.104
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten	Ref.	2017	2016
Verkopen beleggingen		24.700	25.132
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten		1.704	2.538
Aankopen beleggingen		-	-
Betaalde kosten vermogensbeheer		-2.077	-2.127
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		24.327	25.542
Netto kasstroom		104	439
Mutatie liquide middelen		104	439
Saldo liquide middelen per 1 januari		477	38
Mutatie liquide middelen		104	439
Saldo liquide middelen per 31 december		581	477

Analyse van het resultaat

In het boekjaar 2017 is een positief resultaat behaald van € 68.549. In de onderstaande tabel wordt het resultaat uitgesplitst naar de diverse bronnen.

Resultaat op	2017	2016
Wijziging rentetermijnstructuur	5.629	-29.607
Beleggingsopbrengst versus benodigde interest	65.984	37.841
Premies	-2.490	-950
FLP	24	-72
Flexioen	54	53
Waardeoverdracht	88	-17
Kosten	34	-83
Uitkeringen	45	3
Toeslagverlening	0	0
Sterfte	3.453	-674
Arbeidsongeschiktheid	-1.489	-949
Herverzekering	-52	-52
Aanpassing actuariële grondslagen	-2.597	-10.185
Mutaties en correcties	-154	-111
Totaal resultaat	68.549	-4.803

Het resultaat is ontstaan door enerzijds de ontwikkeling van de technische voorziening en anderzijds de ontwikkeling van het vermogen.

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

1. Algemeen

1.1 Activiteiten

Stichting Beroepspensioenfonds Loodsen (BPL), statutair gevestigd in Rotterdam, is opgericht op 1 september 1988. De Stichting is ingeschreven bij het stichtingenregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41130603. De statuten zijn laatstelijk gewijzigd op 22 februari 2017.

Het pensioenfonds is een beroepspensioenfonds. Op basis van twee uitkeringsregelingen, pensioenstatuut 1988 (geldend vanaf 1 januari 2015) en pensioenstatuut 2015 verwerven de deelnemers een financiële aanspraak ten behoeve van de gevolgen van (vervoegde) pensionering en overlijden. Deze regelingen bieden ook een dekking in geval van arbeidsongeschiktheid. Het pensioenfonds voert tevens een premie(flexioen)regeling uit, welke onderdeel is van pensioenstatuut 1988.

Het fonds draagt zorg voor uitbetaling van het functioneel leeftijdspensioen. De kosten worden verrekend met de FLP-voorziening.

1.2 Missie, visie en strategie

Het BPL heeft zijn missie, visie en strategie beschreven. Het beleid van het bestuur is hiermee in overeenstemming. Dit beleid is vastgelegd in beleidsdocumenten, waarvan de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) de belangrijkste is. Hierin zijn het te voeren beleid, waaronder de financiële opzet en de grondslagen waarop het beleid berust, gemotiveerd beschreven. Het beleid is erop gericht met een bij het karakter van het BPL passend risico een optimaal resultaat te behalen, mede in aanmerking genomen de voorwaardelijk geïndexeerde verplichtingen van het BPL. De ABTN is het laatst gewijzigd op 21 december 2017.

1.3 Toelichting op het kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

1.4 Verbonden partijen

Als verbonden partijen worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partijen. Ook sleutelfunctionarissen in het management van het BPL en nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1 Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in Euro's.

De beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

2.2 Vergelijking met voorgaand jaar

In 2017 is er een resultaat gemaakt door aanpassingen van de actuariële grondslagen ten opzichte van vorig jaar. Het resultaat door aanpassingen in de actuariële grondslagen van -2.597 wordt voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de excasso opslag van 1,5% naar 1,75% per 1 januari 2018. De stijging in de excasso opslag is ultimo 2017 reeds verwerkt in de voorziening. Het resultaat kan als volgt worden uitgesplitst:

• Conversie pensioenaanspraken van 67 jaar naar 68 jaar	48
• Verhoging eindleeftijd TNP van 65 jaar naar AOW-leeftijd	-421
• Verhoging excasso opslag van 1,5% naar 1,75%	-2.224

Het bestuur van het BPL heeft in 2017 besloten om de pensioenaanspraken op basis van pensioenrichtleeftijd 67 jaar te converteren naar pensioenaanspraken met een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar. Tevens is de eindleeftijd van het tijdelijke nabestaandenpensioen verhoogd van 65 jaar naar de AOW-leeftijd.

2.3 Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

2.4 Opname van actief, verplichting, bate of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

2.5 Vreemde valuta

De jaarrekening is opgesteld in Euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds. Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetair activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

2.6 Beleggingen voor risico pensioenfonds

Vastgoedbeleggingen

Voor beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen is de marktwaarde de per balansdatum geldende beurskoers. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van de niet-beursgenoteerde vastgoedbelegging per balansdatum.

Onroerend goed in ontwikkeling wordt gewaardeerd op basis van gedane uitgaven, inclusief bouwrente, waarbij wordt getoetst of die uitgaven tot waardewijzigingen leiden. Na oplevering worden (her)ontwikkelde objecten naar actuele waarde geherwaardeerd.

Zakelijke waarden

Zakelijke waarden zijn gewaardeerd op marktwaarde per balansdatum.

De marktwaarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsinstellingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

De marktwaarde van niet-beursgenoteerde participaties in beleggingsinstellingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde, zijnde herbeleggingen van ontvangen onderpand uit hoofde van uitstaande derivaten.

Derivaten

Derivaten worden in de jaarrekening opgenomen tegen marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. Indien een derivatenpositie negatief is wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

2.7 Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico van deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor risico van het pensioenfonds worden aangehouden.

2.8 Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

2.9 Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggings-transacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

2.10 Stichtingskapitaal en reserves

Het Minimaal Vereist Eigen Vermogen is vastgesteld conform artikel 11 van het Besluit Financieel Toetsingskader.

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actief-posten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 en artikel 2:390 BW vormt, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden.

2.11 Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (VPV) wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioen-verplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)-toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

De VPV komt volledig voor risico van het BPL. Er vindt geen herverzekering plaats van in de VPV verwerkte pensioenverplichtingen.

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioen-regelingen en de opgebouwde en ingegane pensioenen. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenen en ingegane pensioenen worden geïndexeerd. Alle per balansdatum doorgevoerde indexaties zijn in de berekening begrepen. Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioen-opbouw in verband met beroepsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De voor de VPV geldende technische grondslagen staan vermeld in paragraaf 9.1.

2.12 Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

Dit betreft de verplichtingen uit hoofde van de beschikbare-premieregeling voor deelnemers. Het beleggingsrisico ligt bij de deelnemers. De voorziening voor rekening en risico deelnemers is gewaardeerd volgens dezelfde grondslagen die gelden voor de waardering van de corres-ponderende beleggingen risico deelnemers.

2.13 Overige voorzieningen

Hieronder valt de voorziening kapitaaldekking FLP. Deze is opgenomen tegen de oorspronkelijke stortingen, inclusief het daarover toe te rekenen rendement.

2.14 Overige schulden en overlopende passiva

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de schulden in de winst-en-verliesrekening als interestlast verwerkt.

3. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1 Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

3.2 Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan deelnemers in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

3.3 Premiebijdragen risico deelnemers

Dit betreft ontvangen (vrijwillige spaar)bijdragen van deelnemers in het kader van de beschikbare (flexioen)premieregeling. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

3.4 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Beleggingskosten

Onder beleggingskosten worden de externe kosten verstaan die direct zijn afgerekend en niet zijn betaald via de beleggingsfondsen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

3.5 Beleggingsresultaten risico deelnemers

De grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico pensioenfonds.

3.6 Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan de pensioengerechtigden uitgekeerde bedragen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

3.7 Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

3.8 Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening.

3.9 Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

4. Beleggingen voor risico fonds

Bedragen (x 1.000 Euro)	Zakelijke waarden	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige	Totaal
Stand per 1 januari 2016	422.620	465.346	12.165	32.492	932.623
Aankopen	8.962	198.127	51.538	148.451	407.078
Verkopen	-17.691	-186.535	-50.143	-170.988	-425.357
Overige mutaties	47	1.978	-156	-5.194	-3.325
Waardeontwikkeling	30.336	47.823	-10.313	826	68.672
Stand per 31 december 2016	444.274	526.739	3.091	5.587	979.691
Aankopen	158.898	79.670	26.249	159.383	424.200
Verkopen	-182.652	-34.200	-51.459	-158.818	-427.128
Overige mutaties	-	-	-5.278	3.209	-2.069
Waardeontwikkeling	19.027	-7.387	30.841	-46	42.436
Stand per 31 december 2017	439.547	564.822	3.444	9.316	1.017.129

Het fonds baseert de financiële verslaglegging op de direct op de balans staande beleggingen. Het 'look-through' principe wordt uitsluitend toegepast in de risicoparagraaf.

Zakelijke waarden (x 1.000 Euro)	2017	2016
Private Equity aandelen	38.797	39.040
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen	400.750	405.234
Stand per 31 december	439.547	444.274

Vastrentende waarden (x 1.000 Euro)	2017	2016
Obligaties	-	-
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen	564.822	526.739
Stand per 31 december	564.822	526.739

Het pensioenfonds heeft in totaal € 0 (2016: € 0) aan aandelen uitgeleend. De onderliggende fondsen doen wel aan uitlening. Het pensioenfonds heeft in totaal € 0 (2016: € 0) aan vastrentende waarden uitgeleend.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2017:

Derivaten (x 1.000 Euro)	Contract-omvang	Activa	Passiva	Netto
Valutaderivaten	3.444	3.444	-	3.444
Stand per 31 december	3.444	3.444	-	3.444

Leningen aan loodsen (x 1.000 Euro)	2017	Aantal loodsen
Loodsen Noord	-	-
Loodsen IJmond	23	2
Loodsen Rijnmond	34	3
Loodsen Scheldemonden	-	-
Stand per 31 december	57	5

Leningen aan loodsen (x 1.000 Euro)	2017	2016
Stand per 1 januari	113	170
Aflossingen	-57	-57
Stand per 31 december	57	113

Leningen aan loodsen zijn persoonlijke leningen (kapitaal inbreng) die verstrekt zijn aan loodsen, die lid zijn van een van de maatschappen van registerloodsen. De leningen hebben een oorspronkelijke looptijd tot 1 december 1997 en kunnen stilzwijgend telkenmale voor 60 maanden worden verlengd. Indien de betreffende loods uit de associatie treedt is de lening direct opeisbaar. Vanaf 2006 is het ook mogelijk om de lopende lening tussentijds af te lossen. De rente is gelijk aan de eurobasisrente plus 2%-punt per 1 januari van elk jaar (2017: 5,55%).

Methodiek bepaling marktwaarde

Voor de meerderheid van de beleggingen van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen (direct of afgeleid). Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken. Onderstaand een overzicht van de beleggingen, uitgesplitst naar methode van waardebepaling

2017 (x 1.000 Euro)	Genoteerde marktprijzen	Contante waarde berekening	Intrinsieke waarde berekening	Waardering o.b.v. modellen	Totaal
Zakelijke waarden	-	-	400.750	38.797	439.547
Vastrentende Waarden	-	-	564.822	-	564.822
Derivaten	-	3.444	-	-	3.444
Overige	-	-	8.486	-	8.486
Stand per 31 december	-	3.444	974.889	38.797	1.016.299

2016 (x 1.000 Euro)	Genoteerde marktprijzen	Contante waarde berekening	Intrinsieke waarde berekening	Waardering o.b.v. modellen	Totaal
Zakelijke waarden	-	-	405.234	39.040	444.274
Vastrentende Waarden	-	-	526.739	-	526.739
Derivaten	-	-2.187	-	-	-2.187
Overige	-	-	11.753	-	11.753
Stand per 1 januari	-	-2.187	943.725	39.040	980.578

5. Beleggingen voor risico deelnemers

Mutaties (x 1.000 Euro)	2017	2016
Stand per 1 januari	3.419	3.738
Stortingen	3	1
Onttrekkingen	-296	-483
Resultaat	117	163
Stand per 31 december	3.243	3.419

De beleggingen - volgens de persoonlijke 'asset-mix' van de loodsen - van hun individuele deel van de pensioenopbouw worden op een aparte totaalrekening van het BPL bijgehouden. Per balansdatum zijn de totaalbedragen:

Categorieën (x 1.000 Euro)	2017	2016
Noord	185	184
IJmond	681	794
Rijnmond	1.177	1.416
Scheldemonden	721	726
FLP- gerechtigden	127	106
Overige (Verevenings flexioen)	352	194
Totaal	3.243	3.419

Ingedeeld in:	Aantal deelnemers	Waarde (in Euro's)
Mix 8	3	15
Mix 9	3	14
Mix 10	20	265
Mix 11	34	796
Mix 12	18	936
Mix 13	15	725
Vrije mix	12	492
Totaal	105	3.243

6. Vorderingen en overlopende activa

Bedragen (x 1.000 Euro)	2017	2016
Te ontvangen dividendbelasting	-	1
Cash Collateral	-	6.150
Overige vorderingen en overlopende activa	42	8
Stand per 31 december	42	6.159

Alle overige vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

7. Liquide middelen

Bedragen (x 1.000 Euro)	2017	2016
ABN-AMRO Bank	548	461
Northern Trust	33	16
Stand per 31 december	581	477

De liquide middelen bestaan uit direct opeisbare kas- en banksaldi ultimo 2017.

8. Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal (x 1.000 Euro)	2017	2016
Minimaal Vereist Eigen Vermogen	39.858	40.347
Algemene reserve	61.449	-7.589
Stand per 31 december	101.307	32.758

Minimaal Vereist Eigen Vermogen (x 1.000 Euro)	2017	2016
Stand per 1 januari	40.347	37.749
Mutatie Minimaal Vereist Eigen Vermogen	-489	2.598
Stand per 31 december	39.858	40.347

Algemene reserve (x 1.000 Euro)	2017	2016
Stand per 1 januari	-7.589	-188
Resultaatsbestemming	69.038	-7.401
Stand per 31 december	61.449	-7.589

Minimaal Vereist Eigen Vermogen

Het Minimaal vereist eigen vermogen wordt berekend conform het Besluit Financieel Toetsingskader en bedraagt 4,4% van de voorziening pensioenverplichting en 1% van de voorziening voor risico deelnemers, te weten € 39.858.

Algemene reserve

De algemene reserve is bedoeld als extra waarborg om aan de verplichtingen te kunnen blijven voldoen. Het saldo van de algemene reserve van € 61.449 en het Minimaal Vereist Eigen Vermogen van € 39.858, te weten € 101.307 ligt lager dan het (strategisch) vereist eigen vermogen van € 188.275 per 31-12-2017 (is 20,7% van de voorziening pensioenverplichting).

Ontwikkeling dekkingsgraad

In procenten	Actuele dekkingsgraad	Beleidsdekkingsgraad
Eind 2017	111,2%	108,6%
Begin 2017	103,5%	100,1%

Herstelplan

Per 1 april 2017 is een herstelplan ingediend naar de situatie eind 2016. Uit dit herstelplan blijkt dat het BPL binnen 6 jaar (gemeten vanaf 1 januari 2017) een beleidsdekkingsgraad heeft die minimaal gelijk is aan vereist eigen vermogen. Hierdoor was er in 2017 geen korting van pensioenaanspraken en -rechten nodig. De toeslagverlening zal naar verwachting de komende jaren zeer beperkt zijn. Het bestuur verwacht de eerst komende jaren geen toeslag te kunnen verlenen.

T.a.v. het herstelplan is verder nog het volgende geconcludeerd:

- De premie draagt negatief bij aan herstel van de dekkingsgraad. Dit komt omdat de premie wordt gedempt op basis van verwacht rendement. De premiedekkkingsgraad blijft achter op de dekkingsgraad, waardoor de premie negatief bijdraagt aan de dekkingsgraad.
- Het herstelplan is gebaseerd op de aannames zoals voorgeschreven door DNB. Hierin is onder andere sprake van een verwachte stijging van de rente en wordt er geen rekening gehouden met de verwachte daling van de UFR. De rentetermijnstructuren voor de komende jaren worden namelijk afgeleid van de forward rentes uit de DNB rentetermijnstructuur per 31 december 2016.

9. Technische voorzieningen

9.1: Grondslagen voorziening pensioenverplichtingen risico fonds

Technische grondslagen pensioenfonds (J601)																	
Modified duration:																	
• Totale technische voorziening	16,5																
• Technische voorziening actieve deelnemers	24,5																
• Technische voorziening premievrije deelnemers	21,2																
• Technische voorziening gepensioneerden	11,9																
Gebruikte methode discontering	DNB rentetermijnstructuur 31-12-2017																
Gehanteerde overlevingstafel	Prognosetafel AG2016																
Gehanteerde startkolom	Startjaar 2018																
Gehanteerde leeftijdscorrecties	Bij het vaststellen van de voorziening per 31 december 2017 is rekening gehouden met de fondsspecifieke sterftekansen door leeftijdsafhankelijke correctiefactoren te hanteren: <table> <tr> <th>Leeftijd</th><th>Man</th><th>Vrouw</th></tr> <tr> <td>35</td><td>61,9%</td><td>67,0%</td></tr> <tr> <td>50</td><td>61,9%</td><td>67,0%</td></tr> <tr> <td>65</td><td>67,6%</td><td>65,4%</td></tr> <tr> <td>80</td><td>73,4%</td><td>63,9%</td></tr> </table>		Leeftijd	Man	Vrouw	35	61,9%	67,0%	50	61,9%	67,0%	65	67,6%	65,4%	80	73,4%	63,9%
Leeftijd	Man	Vrouw															
35	61,9%	67,0%															
50	61,9%	67,0%															
65	67,6%	65,4%															
80	73,4%	63,9%															
Gehanteerde kostenopslag voorziening	1,75%																
Zijn de technische grondslagen gewijzigd?	Ja																
Toelichting	Ultimo 2017 is de gehanteerde kostenopslag op de technische voorzieningen verhoogd van 1,5% naar 1,75%. Tevens zijn ultimo 2017 de opgebouwde ouderdomspensioenaanspraken geconverteerd van pensioenleeftijd 67 naar 68 jaar.																
Overige relevante technische grondslagen:																	
• Partnersysteem	Onbepaald man/vrouw																
• Gehuwdheidsfrequenties	100% tot de pensioenleeftijd, daarna bepaalde partner systeem																
• Leeftijdsverschil man/vrouw	3 jaar																
• Betalingswijze	Continu																
• Uitkering van wezenpensioen	Tot 21 jaar. Indien conform reglement recht op wezenpensioen blijft bestaan na leeftijd 21 tot 27.																
• Uitkering van arbeidsongeschiktheidspensioen	Tot 60 jaar.																
• Vaststelling leeftijd	Werkelijke leeftijd																
• Uitrustfactoren	Sekseneutraal, vastgesteld o.b.v. grondslagen van het BPL																
• Opslag voor uitvoeringskosten in premie	204.000 (2017)																
Schadereserve zieken	De schadereserve zieken wordt aangehouden in verband met het risico dat voortvloeit uit het recht op arbeidsongeschiktheidspensioen en voortzetting van de pensioenopbouw in geval van beroepsongeschiktheid. De voorziening wordt bepaald door voor de deelnemers die minder dan 104 weken beroepsongeschikt zijn (zieke deelnemers) een reserve aan te houden op basis van bovenstaande actuariële grondslagen. Per zieke deelnemer wordt de verwachte toekomstige schadelast bepaald bij potentiële aanvang van het arbeidsongeschiktheidspensioen (na 2 jaar ziekte). Vervolgens wordt deze toekomstige schade in gelijke delen opgebouwd tussen de eerste dag ziekte en de datum waarop het arbeidsongeschiktheidspensioen aanvangt.																

9.2: Voorziening pensioenverplichtingen naar categorieën

Voorziening pensioenverplichtingen naar categorieën (x 1.000 Euro)	2017	2016
Actieve deelnemers	301.582	319.030
Arbeidsongeschikte deelnemers	7.623	2.874
Gewezen deelnemers	3.661	2.242
Pensioengerechtigden	589.053	611.596
Schadereserve Zieken	3.217	1.758
Totaal technische voorzieningen voor risico fonds	905.136	937.500
Technische voorzieningen voor risico deelnemers	3.243	3.419
Overige voorzieningen	84	84
Totale technische voorzieningen	908.463	941.003
Voorziening kapitaaldekking FLP	9.036	9.633
Totaal	917.499	950.636

In aantallen	2017	2016
Per groep risico fonds:		
• Deelnemers	445	446
• Arbeidsongeschikten	4	2
• Gewezen deelnemers	8	7
• Pensioengerechtigden (incl. ex-partners met ingegaan pensioen)	818	819
Totaal	1.275	1.274
Per groep risico deelnemers:		
• Deelnemers	1	1
• Gewezen deelnemers	104	108
Totaal	105	109

9.3: Verloop technische voorzieningen

Verloop technische voorzieningen (x 1.000 Euro)	2017	2016
Technische voorzieningen voor risico fonds begin boekjaar	937.500	877.019
Toename		
Actuarieel benodigd voor pensioenopbouw (coming service)	12.102	10.255
Inkomende waardeoverdrachten	351	119
Inkoop uit flexioen	247	406
Inkoop uit FLP	0	0
Verleende toeslagen	0	0
Afname		
Benodigde interesttoevoeging (2017:-0,217% en 2016:-0,060%)	-2.019	-522
Uitgaande waardeoverdrachten en afkopen	0	0
Uitkeringen	-34.185	-33.292
Vrijval excassokosten uit voorziening	-513	-499
Wijzigingen		
Wijziging rentetermijnstructuur	-10.450	70.858
Overlijden	-2.949	1.102
Arbeidsongeschiktheid	781	0
Opvoer Schadereserve Zieken	1.520	1.758
Mutaties en correcties		
• Correctie beginstand	-24	-3
• Vervroegde pensionering	109	36
• Overige oorzaken	69	78
Wijziging actuariële (sterfte)grondslagen		
• Wijziging sterftetafel	0	1.489
• Wijziging ervaringssterfte	0	8.696
• Conversie pensioenaanspraken van 67 jaar naar 68 jaar	-48	0
• Verhoging eindleeftijd TNP van 65 jaar naar AOW-leeftijd	421	0
• Verhoging excasso opslag van 1,5% naar 1,75%	2.224	0
Totaal toe/afname	-32.364	60.481
Technische voorzieningen voor risico fonds einde boekjaar	905.136	937.500

9.4: Schadereserve zieken

In het verloopoverzicht van de technische voorzieningen is een mutatie schadereserve zieken opgenomen van 1.520. In onderstaande tabel is een nadere uitsplitsing van dit bedrag opgenomen. Tevens blijkt uit onderstaande tabel de totale reservering ultimo boekjaar, rekening houdend met overige mutaties welke toegerekend behoren te worden aan de schadereserve zieken.

Schadereserve zieken (x 1.000 Euro)	2017	2016
Schadereserve zieken begin boekjaar	1.758	0
Opvoer schadereserve nieuwe zieken	1.130	1.758
Opvoer schadereserve bestaande zieken (verstrijken wachttijd)	1.271	0
Vrijval schadereserve zieken	-881	0
Mutatie schadereserve zieken	1.520	1.758
Wijziging rentetermijnstructuur	-21	0
Verhoging pensioenrichtleeftijd van 67 jaar naar 68 jaar	-42	0
Verhoging excasso opslag van 1,5% naar 1,75%	8	0
Overige mutaties	-6	0
Stand per 31 december	3.217	1.758

9.5: Overige voorzieningen

Overige voorzieningen (x 1.000 Euro)	2017	2016
Stand per 1 januari	84	84
Stortingen	0	0
Onttrekkingen	0	0
Stand per 31 december	84	84

De overige voorzieningen betreft de door het pensioenfonds overgenomen verplichting van de NLBV voor de betaling van een FLP uitkering na 2018. Ultimo 2017 is de waarde van de overige voorziening naar verwachting nog steeds toereikend.

10. Voorziening voor risico deelnemers

Voorziening voor risico deelnemers (x 1.000 Euro)	2017	2016
Stand per 1 januari	3.419	3.738
Spaarbijdragen	0	0
Stortingen	3	1
Beleggingsopbrengsten	117	163
Overgenomen pensioenverplichtingen	0	0
Uitkeringen	-296	-483
Stand per 31 december	3.243	3.419

De voorziening voor risico deelnemers is gelijk aan de waarde van de beleggingen voor rekening risico deelnemers.

11. Overige voorzieningen

Voorziening kapitaaldekking FLP (x 1.000 Euro)	2017	2016
Stand per 1 januari	9.633	10.626
Onttrekking loodsen	-1.060	-1.893
Rendement	491	900
Uitruil	-28	0
Stand per 31 december	9.036	9.633

Vanaf 2014 zijn door de NLBV geen stortingen meer gedaan en worden de lopende uitkeringen en kosten ten laste gebracht van de voorziening. Per 31 december 2017 bedraagt de voorziening kapitaaldekking FLP € 9.036.138. Op de rendementsbijschrijving zijn de juridische kosten ad € 102.517 in mindering gebracht.

12. Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva (x 1.000 Euro)	2017	2016
Rekening-courant loodsenorganisaties	-	2
Crediteuren	38	-
Af te dragen loonbelasting en sociale lasten	1.162	946
Te betalen actuariskosten	30	21
Te betalen bewaarloon	33	38
Derivaten met een negatieve waarde	-	5.278
Cash Collateral*	830	-
Overige schulden en overlopende passiva	153	180
Stand per 31 december	2.246	6.465

Alle overige schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

* Ter dekking van de waarde van de derivatenposities heeft het fonds onderpanden ontvangen in de vorm van contanten. Deze onderpanden kunnen bij verkoop of waardedaling van de posities worden teruggevraagd door de tegenpartij.

13. Risicobeheer

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verschillende financiële risico's die het fonds loopt en de beheersing daarvan. Dit is een aanvulling op het hoofdstuk risicobeleid.

Solvabiliteitstoets (bedragen x 1.000 Euro)

- *Basisgegevens*

In onderstaande tabellen zijn de voor de vaststelling van het Vereist Eigen Vermogen gehanteerde gegevens weergegeven. De strategische mix 2017 is als basis genomen voor het strategisch Vereist Eigen Vermogen.

Beleggingsmix per 31-12-2017 (in procenten)	Feitelijk	Strategisch
Aandelen ontwikkelde markten	32,5	32,5
Niet-beursgenoteerde aandelen (private Equity)	3,8	5,0
Aandelen opkomende markten	4,8	5,0
Vastgoed, beursgenoteerd	1,4	0,0
Vastgoed, niet-beursgenoteerd	0,0	0,0
Grondstoffen	0,0	0,0
Staatsobligaties + swaps	18,6	20,0
Bedrijfsobligaties (inclusief high yield obligaties en emerging market debt)	33,3	37,5
Liquide middelen (inclusief de posities in valutaderivaten)	4,7	0,0
Overig	0,9	0,0
Totaal	100,0	100,0

- *Berekening*

In het standaard model wordt de evenwichtssituatie van het BPL vastgesteld door middel van een iteratief proces, waarbij het Vereist Eigen Vermogen gelijk wordt gesteld aan de zogenaamde wortelformule:

$$\sqrt{(S_1^2 + S_2^2 + 2 \cdot 0,4 \cdot S_1 (S_2 + S_5) + 2 \cdot 0,5 \cdot S_2 S_5 + S_3^2 + S_4^2 + S_5^2 + S_6^2 + S_7^2 + S_8^2 + S_9^2 + S_{10}^2)}$$

Hierbij staat:

- S_1 voor het renterisico
- S_2 voor het risico zakelijke waarden
- S_3 voor het valutarisico
- S_4 voor het grondstoffenrisico
- S_5 voor het kredietrisico
- S_6 voor het verzekeringstechnisch risico
- S_7 voor het liquiditeitsrisico
- S_8 voor het concentratierisico
- S_9 voor het operationeel risico
- S_{10} voor het actief beheer risico

In het standaardmodel geldt dat het liquiditeitsrisico (S_7), het concentratierisico (S_8) en het operationeel risico (S_9) 0% bedraagt.

Het fonds heeft vastgesteld dat er geen reden is om af te wijken van het standaard model voor het VEV. Het standaardmodel van het VEV past voldoende bij het risicoprofiel van het BPL.

In het navolgende worden de diverse risico's vastgesteld.

S₁, renterisico

In de onderstaande tabel is de waardeinstijging van de voorziening en beleggingen weergegeven, die volgt wanneer de in de standaardmethode beschreven schokken op de rentetermijnstructuur worden toegepast. Hierbij is uitgegaan van de kasstroom van zowel de beleggingen als de verplichtingen.

Renterisico per 31 december 2017

Gevolgen rentedaling	Feitelijk	Strategisch
Toename technische voorziening (UFR)	55.470	55.470
Toename vastrentende waarden	16.167	17.777
S₁, Resultaat	39.303	37.693

Het strategisch renterisico is wat lager dan het feitelijke renterisico. De strategische renteafdekking is namelijk gelijk aan 30,0% (op basis van de zuivere rente). De feitelijke renteafdekking (op basis van de zuivere rente) is gelijk aan 29,8%.

S₂, risico zakelijke waarden

In de onderstaande tabel is het totale risico voor zakelijke waarden weergegeven.

Risico zakelijke waarden per 31 december 2017

Categorie	Daling	Feitelijk	Strategisch
Aandelen ontwikkelde markten	30,0%	106.806	106.613
Niet-beursgenoteerde aandelen (Private Equity)	40,0%	16.830	21.869
Aandelen opkomende markten	40,0%	21.349	21.869
Beursgenoteerd vastgoed	30,0%	4.652	0
Niet-beursgenoteerd vastgoed	15,0%	0	0
S₂, Resultaat	-	141.718	141.544

S₃, valutarisico

In de onderstaande tabel is het totale valutarisico weergegeven. De daling is vastgesteld op basis van de voorgeschreven methodiek van DNB, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen valuta's uit ontwikkelde landen (schok 20%) en opkomende landen (schok 35%). Daarbij wordt rekening gehouden met correlaties tussen de verschillende valuta exposures.

Valutarisico per 31 december 2017

	Feitelijk	Strategisch
S₃, Resultaat valutarisico	27.062	26.267

S₄, grondstoffenrisico

Het fonds belegt niet in grondstoffen, derhalve is S₄ gelijk aan 0.

S₅, kredietrisico

Het kredietrisico wordt vastgesteld door de daling van de waarde van de bedrijfsobligaties vast te stellen als gevolg van de toename van de credit spread. Deze toename in de credit spread is afhankelijk van de rating. In de onderstaande tabel is de waardedaling als gevolg van de veronderstelde toegenomen creditspread weergegeven.

	Feitelijk	Strategisch
S₅, Resultaat kredietrisico	35.510	38.002

S_6 , verzekeringstechnisch risico

Het verzekeringstechnisch risico is vastgesteld conform de handreiking van DNB.

Hierbij is de volgende onderverdeling aangehouden:

Verzekeringstechnisch risico per 31 december 2017

	Aantal	VPV gewogen leeftijd	VPV
Alleen levenslang pensioen	146	68	57.291
PP o.b.v. opgebouwd OP, opbouw	684	68	543.046
PP o.b.v. uitzicht OP, opbouw	445	50	304.799
PP o.b.v. opgebouwd OP, risico	0	0	0
PP o.b.v. uitzicht OP, risico	0	0	0
Totaal	1.275	62	905.136

Het verzekeringstechnisch risico bedraagt 30.199.

S_{10} , Actief beheer risico

Het actief beheer risico is vastgesteld conform de handreiking van DNB. Hierbij is rekening gehouden met actief beheer bij beursgenoteerde aandelen met een tracking error van meer dan 1%. In de onderstaande tabel is de waardedaling als gevolg van de veronderstelde tracking errors en TER's weergegeven.

Actief beheer risico per 31 december 2017

	Feitelijk	Strategisch
S_{10} , Resultaat actief beheer risico	11.784	11.873

Totaal Vereist Eigen Vermogen

Het VEV ultimo 2017 bedraagt 20,7% op basis van het strategische beleggingsbeleid en 20,7% op basis van de feitelijke beleggingsmix per 31 december 2017 en bestaat uit de volgende componenten:

Vereist Eigen Vermogen per 31 december 2017

	Feitelijk	Strategisch
S_1 renterisico	39.303	37.693
S_2 risico zakelijke waarden	141.718	141.544
S_3 valutarisico	27.062	26.267
S_4 grondstoffenrisico	0	0
S_5 kredietrisico	35.510	38.002
S_6 verzekeringstechnisch risico	30.199	30.199
S_{10} actief beheer risico	11.784	11.873
Totaal, rekening houdend met de wortelformule	187.824	188.243
Gespaarde kapitaal	3.243	3.243
Resultaat	187.856	188.275
Voorziening	908.463	908.463
Vereist eigen vermogen	20,7%	20,7%

Beleggingsrisico

Het BPL voldoet aan de eisen die de Wet verplichte beroepspensioenregeling stelt aan beleggingen.

De risicobeheersing bestaat uit de kaders die volgen uit het Asset Liability Management (ALM) model. Hier wordt de verdeling tussen zakelijke en vastrentende waarden gekozen die past bij het karakter van het BPL. Tevens wordt dan bezien welke risico's het fonds wil uitsluiten of beperken (de-risken). Dit resulteert in vaststelling van de strategische benchmark en de opstelling van de beleggingsrichtlijnen van het BPL. Op basis van de richtlijnen zal de vermogensbeheerder overgaan tot implementatie van de portefeuille. De resultaten van beleggingen worden gemonitord op basis van periodieke rapportages.

De bepaling van de strategische benchmark wordt minimaal eenmaal per jaar opnieuw bezien.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren van de kasstromen.

Modified duration	
Vastrentende waarden (zonder derivaten)	6,9
Vastrentende waarden (met derivaten)	12,0
Totale beleggingen	6,7
(Nominale) pensioenverplichtingen	16,5

Bij de berekening van de modified duration van de totale beleggingen is aan equities en private equity een duration van "0" toegekend.

Het BPL heeft het renterisico eind 2017 strategisch voor 30% (op basis van marktrente) afgedekt door gebruikmaking van investmentgrade bedrijfsobligaties, Nederlandse woning-hypotheek, Euro Staatsobligaties (AAA en AA) en swaps.

Obligaties naar looptijd (x 1.000 Euro)	2017	2016
Resterende looptijd ≤ 1 jaar	194.080	67.475
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	65.914	78.534
Resterende looptijd ≥ 5 jaar	273.165	358.540
Stand per 31 december	533.159	504.549

Valutarisico

In de portefeuille worden de valuta-exposure in US Dollar (USD), Australische Dollar (AUD), Hong Kong Dollar (HKD), Japanse Yen (JPY), Britse Pond (GBP) en de Zwitserse Frank (CHF) voor 100% afgedekt naar de Euro op basis van de benchmarkexposure.

Het resterende valutarisico in overige valuta's wordt niet afgedekt naar de Euro. De afdekking van de genoemde valuta's geschiedt met behulp van valutatermijncontracten met een looptijd van 1 maand.

Eind 2017 wordt er voor circa 43,1% (2016: 44,5%) van de beleggingsportefeuille belegd buiten de euro zone, met name in de USD. Hiervan is 68,3% (2016: 81,0%) afgedekt naar de euro. De waarde van de per het einde van het verslagjaar uitstaande valutatermijncontracten bedroeg € 3,4 miljoen positief (2016: € 2,2 miljoen negatief).

De valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten eind 2017 (x 1.000 Euro)	Voor afdekking	Valuta-derivaten	Nettopositie (na)
USD	238.625	-228.029	10.596
Britse Pond	24.523	-26.808	-2.285
Japanse Yen	30.753	-29.979	774
Overige	142.707	-13.512	129.195

Prijrisico

Prijrisico is het risico dat door de ontwikkeling van marktprijzen waardewijzigingen plaatsvinden. Het prijsrisico wordt gedempt door spreiding binnen de portefeuille (diversificatie). Het prijsrisico kan ook afgedekt worden door gebruik te maken van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds. Er wordt door de vermogensbeheerder enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert. Posities van het BPL worden adequaat afgedekt door onderpand. Monitoring van dit risico vindt plaats door regelmatig te kijken naar de partijen met wie het BPL zaken doet en de daaraan verbonden risico's in kaart te brengen. Zo kan het BPL, waar nodig, tijdig actie ondernemen.

De verdeling* van de beleggingen naar sector

In procenten	2017	2016
Overheidsinstellingen	22,1	24,9
Financiële instellingen	17,3	17,4
Handels- en industriële bedrijven	60,6	57,7
Stand per 31 december	100	100

De verdeling* van de beleggingen naar regio

In procenten	2017	2016
Mature markets	90,2	92,4
BRIC-landen	3,0	2,0
Andere opkomende markten	4,8	2,8
Andere	2,1	2,8
Stand per 31 december	100	100

* De doorkijk geldt niet voor beleggingen in private equity, swaps en liquiditeiten.

Verdeling vastrentende waarden (x 1.000 Euro)	2017	2016
AAA	138.390	214.729
AA	52.160	10.277
A	64.302	51.740
BBB	35.388	32.313
Lager dan BBB	126.211	117.851
Geen rating	116.708	77.640
Stand per 31 december	533.159	504.549

Bron: S&P, Moody's, Fitch (in volgorde van beschikbaarheid).

De stijging van categorie "geen rating" met circa € 39 miljoen wordt met name veroorzaakt door de toevoeging in 2017 van de beleggingen in Nederlandse woninghypotheken waarvan de waarde eind 2017 circa € 48 miljoen bedraagt. Deze beleggingen hebben formeel geen rating. In het kader van de berekening van het vereist eigen vermogen mogen deze beleggingen echter als vastrentende waarden met een rating AA worden meegenomen.

Concentratierisico

BPL hanteert bij beleggen een verdeling over verschillende assetcategorieën en vervolgens worden de beleggingen verdeeld over verschillende fondsen die bepaalde limieten aanhouden. Op deze wijze wordt het concentratierisico binnen verantwoorde grenzen gehouden.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het BPL niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor zover dat binnen de grenzen van het beleggingsbeleid van het BPL past maakt het fonds ook gebruik van financiële derivaten, voornamelijk bij het afdekken van het marktrisico. Het gebruik van derivaten brengt in veel gevallen kredietrisico met zich mee (het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen). Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen en te werken met onderpand.

Liquiditeitsrisico

In het verslagjaar waren de inkomende gelden lager dan het totaal van de betalingen (uitkeringen en kosten), waardoor elk maand beleggingen te gelde moesten worden gemaakt.

Beleggingsrisico alternatieve beleggingen

Het BPL belegt strategisch 5% van de totale beleggingen in private equity. Het risico wordt beperkt door niet rechtstreeks in ondernemingen te beleggen maar in vijf "fund of funds".

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

De actuariële risico's zijn het langlevens-, overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico.

Langlevensrisico

Het fonds hanteert de Prognosetafel AG2016. Bij het vaststellen van de voorziening wordt rekening gehouden met de fondsspecifieke sterftekansen door leeftijdsafhankelijke correctiefactoren te hanteren.

Overlijdens- en het arbeidsongeschiktheidsrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor het fonds geen voorzieningen heeft getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een beroepsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Het fonds heeft het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico op stop-loss basis herverzekerd bij een externe, onder toezicht van DNB staande verzekeringsmaatschappij. Het eigen behoud is 125% van de premie bij volledige herverzekering. Deze verzekering expireert eind 2019.

Risico's met betrekking tot premie, dekkingsgraad en indexatie komende 15 jaar

In 2015 heeft het bestuur door de actuaris een nieuwe ALM-studie laten maken om de effecten voor het fonds van het nieuw FTK en de nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2015 zichtbaar te maken. Doel van deze studie is een beeld te krijgen van de te verwachten ontwikkelingen en risico's m.b.t. indexatie, premie en dekkingsgraad over 15 jaar bij verschillende economische scenario's (circa 1.000). Tevens heeft het bestuur in 2015 en 2016 een haalbaarheidstoets uitgevoerd. De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de effecten van de financiële opzet van het BPL en de haalbaarheid van het beleid.

De verwachtingen uit deze analyses zijn meegenomen in het te voeren financiële beleid.

Operationeel risico

De operationele risico's zijn de risico's van onder andere een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, het opstellen van onjuiste rapportages en fraude. Het BPL beheerst deze risico's door het stellen van eisen aan de eigen organisatie, uitgebreid beschreven in de ABTN, en aan andere organisaties, waarmee het BPL zaken doet. Overeenkomsten met andere organisaties worden periodiek geëvalueerd. Bij uitbesteding worden de richtlijnen van De Nederlandsche Bank in acht genomen.

14. Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Commitments Private Equity

In onderstaande tabel staan de per 31-12-2017 nog openstaande commitments:

PE-Fondsen (bedragen in Euro's)	Commitment		Opgeroepen (Capital Calls)	Restant Commitment	Uitgekeerd (Distributions)	Valuta	Opgeroepen in 2016	Uitgekeerd in 2016
	Aangegaan	Bedrag						
Robeco Inst. European Private Equity Fund I	29-4-2003	16.000.000	10.836.380	5.163.620	24.311.097	EUR	97.735	1.544.740
Robeco Inst. European Private Equity Fund I *		4.000.000	2.709.096	1.290.904	6.077.773	EUR	24.434	386.184
Robeco Inst. European Private Equity Fund II	25-2-2005	16.000.000	16.000.000	0	15.110.053	EUR	0	3.146.608
Robeco Clean Tech Private Equity II	22-12-2006	12.000.000	12.000.000	0	0	USD	0	0
Robeco Responsible Private Equity II	26-5-2009	20.000.000	20.000.000	0	0	EUR	3.589.492	0
Robeco SAM European Mid-Market IV **	4-6-2015	20.000.000	2.464.625	17.535.375	0	EUR	1.335.000	0

* Betreft een secundaire positie aangekocht in 2016.

15. Beleggingsopbrengsten risico pensioenfonds

Bedragen (x 1.000 Euro)	2017	2016
Interest, dividend, etc. (direct)	17.347	10.163
Koersresultaten (indirect)	42.436	68.672
Beleggingskosten	-2.077	-2.127
Overige beleggingsopbrengsten	1.929	2.761
Totaal	59.635	79.470

Koersresultaten (indirect) (x 1.000 Euro)

	2017	2016
Gerealiseerd beleggingsopbrengst	73.897	31.963
Ongerealiseerd beleggingsopbrengst	-31.461	36.709
Totaal	42.436	68.672

Beleggingskosten (x 1.000 Euro)

	2017	2016
Fiduciaire kosten en managersfee	1.316	1.381
Northern Trust (bewaarloon, FTK rapportage en accounting)	132	150
Beleggingsadvieskosten S&V	73	59
Algemene kosten vermogensbeheer	556	537
Totaal	2.077	2.127

De uitsplitsing van de beleggingskosten over de verschillende beleggingscategorieën is als volgt:

	2017	2016
Zakelijke waarden	1.228	846
Vastrentende waarden	814	777
Vastgoed beleggingen	14	10
Overige beleggingen	21	494
Totaal	2.077	2.127

	2017	2016
Beheerskosten	2.077	2.127
Performance fee	-	-
Transactiekosten	-	-
Totaal	2.077	2.127

Overige beleggingsopbrengsten (x 1.000 Euro)

	2017	2016
Rente lening loodsen	48	9
Korting op vermogensbeheerskosten	1.881	2.753
Totaal	1.929	2.761

16. Bijdragen van loodsen (x 1.000 Euro)

	2017	2016
Premies registerloodsen	11.092	10.687
Premies van FLP gerechtigden	40	36
Totaal premies	11.132	10.723
Mutatie voorziening flexioenspaarregeling	-176	-319
Flexioen ontvangsten	321	459
Inkomende waardeoverdrachten	439	102
Totaal	11.716	10.965

Premies	2017	2016
Ontvangen premie	11.132	10.723
Gedempte kostendekkende premie	11.167	10.775
Zuivere kostendekkende premie	16.317	14.020

Samenstelling kostendekkende premie	Zuiver	Gedempt
Actuarieel benodigd voor inkoop nieuwe aanspraken	12.122	9.712
Risico premie overlijden	504	438
Risicopremie AOP	812	812
Opslag voor vereist vermogen	2.674	0
Opslag voor uitvoeringskosten	204	204
Resultaat op kosten	0	0
Totale kostendekkende premie	16.317	11.167

Over het boekjaar 2017 is in totaal € 11.132.311 aan premie ontvangen (exclusief flexioenpremie). De feitelijk ontvangen premie is lager dan de gedempte premie en lager dan de zuiver kosten-dekkende premie.

17. Pensioenuitkeringen (x 1.000 Euro)

Bedragen	2017	2016
Pensioenuitkeringen FLP	1.064	1.965
Ouderdomspensioen	29.908	29.233
Nabestaandenpensioen	2.463	2.305
Wezenpensioen	51	53
Arbeidsongeschiktheidspensioen	203	80
Uitkering ANW-hiaat	125	127
Flexioenuitkering	767	906
Bijzonder nabestaandenpensioen	402	374
Uitkering 30+ regeling	221	211
Totaal	35.204	35.254

18. Pensioenbeheer (x 1.000 Euro)

	2017	2016
1. Management/secretariaat	105	80
2. Advieskosten actuaris	40	63
3. Jaarwerk actuaris	37	29
4. Certificering	3	5
5. Projectkosten	42	46
6. (Juridische) advieskosten	45	120
7. Drukwerk/publicatie	14	3
8. Accountant	21	18
9. Huisvestings- en kantoorkosten	22	23
10. Automatiseringskosten	4	18
11. Kosten financiële administratie	36	11
12. Deelnemersadministratie	164	165
13. De Nederlandsche Bank	12	13
14. Bestuurskosten	76	91
15. Scholing bestuur	30	29
16. Diverse kosten	32	51
Totaal	683	763

Toelichting

1. Stijging komt door parttime inzet externe bestuursondersteuning.
2. De hoogte van deze post is afhankelijk van de mate van ondersteuning aan het AB en DB en de gevraagde adviezen en kan daarom van jaar tot jaar verschillen.
5. Onder de projectkosten zijn opgenomen de advieskosten in het kader van werkbezoek Northern Trust, Project toekomst en werkgroepen.
6. De kosten werden in 2016 verhoogd door incidentele kosten omtrent wijziging governance-structuur van het fonds, extra juridisch advies, het implementeren van risicomanagement en de toekomstverkenning.
8. Betreft alleen de kosten voor controle van de jaarrekening en de jaarstaten.
Geen advieskosten.
11. Per 1 januari 2017 is de financiële administratie overgegaan naar PGGM, wat resulteert in een stijging van de kosten.
12. Dit zijn de kosten van de deelnemers- en uitkeringenadministratie.
14. Onder deze post vallen de kosten voor AB- en DB-vergaderingen (vacatievergoeding, reiskosten en overige kosten).
15. Onder deze post vallen de kosten van het opleidingsinstituut plus de vacatievergoeding en reiskosten voor scholingsdagen.
16. Onder de diverse kosten vallen onder andere de kosten voor het verantwoordingsorgaan, intern toezicht, heffing AFM, en de gecombineerde bestuurders- en beroepsaansprakelijkheidsverzekering.

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountantshonoraria ten laste van het resultaat gebracht:

Bedragen (x 1.000 Euro)	2017	2016
Controle van de jaarrekening	38	35
Andere controle werkzaamheden	-	-
Fiscale advisering	19	54
Andere niet-controlediensten	1	-
Totaal	58	89

19. Mutatie balanspost voorziening pensioenverplichtingen

(x 1.000 Euro)	2017	2016
Technische voorzieningen voor risico fonds begin boekjaar	937.500	877.019
Toename		
Actuarieel benodigd voor pensioenopbouw (coming service)	12.102	10.255
Inkomende waardeoverdrachten	351	119
Inkoop uit flexioen	247	406
Inkoop uit FLP	0	0
Verleende toeslagen	0	0
Afname		
Benodigde interesttoevoeging (2017: -0,217% en 2016: -0,060%)	-2.019	-522
Uitgaande waardeoverdrachten en afkopen	0	0
Uitkeringen	-34.185	-33.292
Vrijval excassokosten uit voorziening	-513	-499
Wijzigingen		
Wijziging rentetermijnstructuur	-10.450	70.858
Overlijden	-2.949	1.102
Arbeidsongeschiktheid	781	0
Opvoer Schadereserve Zieken	1.520	1.758
Mutaties en correcties:		
• Correctie beginstand	-24	-3
• Vervroegde pensionering	109	36
• Overige oorzaken	69	78
Wijziging actuariële (sterfte)grondslagen:		
• Wijziging sterftetafel	0	1.489
• Wijziging ervaringssterfte	0	8.696
• Conversie pensioenaanspraken van 67 jaar naar 68 jaar	-48	0
• Verhoging eindleeftijd TNP van 65 jaar naar AOW-leeftijd	421	0
• Verhoging excasso opslag van 1,5% naar 1,75%	2.224	0
Totaal toe/afname	-32.364	60.481
Technische voorzieningen voor risico fonds einde boekjaar	905.136	937.500

19.1 Mutatie balanspost schadereserve zieken

Schadereserve zieken (x 1.000 Euro)	2017	2016
Opvoer schadereserve nieuwe zieken	1.130	1.758
Opvoer schadereserve bestaande zieken (verstrijken wachttijd)	1.271	0
Vrijval schadereserve zieken	-881	0
Mutatie schadereserve zieken	1.520	1.758
Wijziging rentetermijnstructuur	-21	0
Verhoging pensioenrichtleeftijd van 67 jaar naar 68 jaar	-42	0
Verhoging excasso opslag van 1,5% naar 1,75%	8	0
Overige mutaties	-6	0
Totaal	1.459	1.758

20. Mutatie balanspost overige voorzieningen

(x 1.000 Euro)	2017	2016
Overgenomen FLP verplichting	0	0
Totaal	0	0

21. Mutatie balanspost voorziening voor rekening en risico deelnemers

(x 1.000 Euro)	2017	2016
Stortingen	3	1
Beleggingsopbrengsten	117	163
Uitkeringen	-296	-483
Totaal	-176	-319

22. Mutaties van balanspost voorziening kapitaaldekking FLP

(x 1.000 Euro)	2017	2016
Onttrekking / Dotatie Loodsen	-1.060	-1.893
Rendement	491	900
Uitruil	-28	0
Totaal	-597	-993

23. Herverzekeringen

Het overlijdensrisico voortvloeiende uit het reglementaire nabestaandenpensioen, alsmede uit het wezen- en arbeidsongeschiktheidspensioen en de eenmalige uitkering bij overlijden van een deelnemer of een pensioentrekkende, indien van toepassing, wordt op stop-loss basis gedekt bij een herverzekeraar. De met ingang van 1 januari 2015 van toepassing zijnde contractuele afspraak dienaangaande komt er op neer dat indien de totale schade tijdens de (5-jarige) contractperiode 125% van de totale risicopremie over genoemde periode bij volledige herverzekering zou overschrijden, het meerdere door de herverzekeraar aan het pensioenfonds wordt uitbetaald. Deze verzekering expireert eind 2019.

Bedragen (x 1.000 Euro)	2017	2016
Premies herverzekering	52	52
Rente herverzekering	-	-
Totaal	52	52

Vergoeding bestuurders (in Euro's)

Naam/functie	Presentiegelden *	Km-vergoeding *	Overige kostenvergoedingen **
R. de Jonge, voorzitter	67.125	10.031	1.100
P.B. Schoe, secretaris/ penningmeester	38.625	9.308	1.100
A.N.B. Eggink, lid	28.875	11.286	560
L. Kazemier, lid	28.125	10.743	560
M. van Kuik, lid	30.750	3.179	560
M. Louwerens, lid	27.000	2.275	560
H.J.T. Ruijten, lid	22.875	3.005	560
Totaal	243.375	49.827	5.000

* In het BPL als kosten opgenomen.

Presentiegelden van registerloodsen worden vergoed aan de betreffende maatschap.
KM-vergoedingen worden vergoed aan de desbetreffende bestuursleden zelf.

** Hieronder wordt verstaan een vergoeding voor het gebruik van een laptop, computer- en kantoorbenodigdheden.

Resultaat bestemming

Het bestuur heeft besloten het positieve resultaat voor het jaar 2017 ten gunste te brengen van de algemene reserve.

Gebeurtenissen na balansdatum

Herstelplan

Op 1 april 2018 is een nieuw herstelplan ingediend naar de situatie eind 2017. In 2017 is de financiële situatie van het fonds verbeterd. De actuele dekkingsgraad is gestegen van 103,5% naar 111,2%. De beleidsdekkingsgraad bedraagt eind 2017 108,6% (was eind 2016 100,1%). Uit het nieuwe herstelplan blijkt dat het BPL binnen 4 jaar (gemeten vanaf 1 januari 2018) een beleidsdekkingsgraad heeft die minimaal gelijk is aan vereist eigen vermogen.

Overige gegevens

OVERIGE GEGEVENS

Actuariële verklaring certificerend actuaris

Opdracht

Door de Stichting Beroepspensioenfonds Loodsen te Rotterdam is aan Ruigrok Actuariële Consultancy BV de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Wet verplichte beroepspensioenregeling over het boekjaar 2017.

Onafhankelijkheid

Als waarmederkend actuaris ben ik onafhankelijk van de Stichting Beroepspensioenfonds Loodsen, zoals vereist conform artikel 143 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 3.393.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 226.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 142 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 121 tot en met 135 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij er van overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 121 tot en met 135 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, met uitzondering van artikel 127. Daarbij is bepalend de mate van waarschijnlijkheid dat het pensioenfonds zal kunnen voldoen aan de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, in aanmerking nemend het streven inzake toeslagen, zoals aan verzekerden meegedeeld en de in wet- en regelgeving opgenomen criteria.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch ten minste gelijk aan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van de Stichting Beroepspensioenfonds Loodsen is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Wieringerwaard, 21 juni 2018

Drs. P.J.G. Ruigrok AAG
verbonden aan Ruigrok Actuariële Consultancy B.V.

Controle verklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring over de jaarrekening 2017

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Beroepspensioenfonds Loodsen op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat wij hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017 van Stichting Beroepspensioenfonds Loodsen te Rotterdam ('de stichting') gecontroleerd. De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2017;
- de staat van baten en lasten over 2017; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Beroepspensioenfonds Loodsen zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- overige gegevens;
- bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 21 juni 2018

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. H.C. van der Rijst RA

Bijlagen

BIJLAGEN

Bijlage 1

Rapport visitatiecommissie over beroepspensioenfonds loodsen 2016 (samenvatting)

1. Oordeel en samenvatting

Oordeel:

De VC is van mening dat het functioneren van het bestuur BPL, in het jaar 2016, goed is.

Vanuit haar taak, zoals beschreven in hoofdstuk 2, geeft de VC het volgende oordeel:

- a. Het beleid van het bestuur kwalificeert de VC als goed. De bestuurlijke vernieuwing en verdere professionalisering leiden tot een effectieve governance met evenwichtige aandacht voor zowel going concern als toekomstbestendigheid.
- b. De algemene gang van zaken binnen het pensioenfonds typeert de VC als goed. De doorgevoerde taakverdeling leidt tot betere spreiding van de bestuurslast en hogere betrokkenheid van alle bestuursleden.
- c. De risicobeheersing vindt de VC goed. Het vernieuwde risicomanagement en de meer planmatige aanpak maakt het bestuur duidelijk meer 'in control'. Aandacht voor de kwaliteit van de uitbestede uitvoering blijft aanbevolen.
- d. De evenwichtige belangenafweging vindt de VC voldoende tot goed. Meer aandacht voor expliciete vastlegging van de gemaakte keuzen wordt aanbevolen.

Samenvatting:

De VC heeft het functioneren van het bestuur van het beroepspensioenfonds voor de Loodsen onderzocht en stelt vast dat het fonds in 2016 met een beoordeling 'goed' op adequate wijze werd bestuurd en daarmee naar het oordeel van de VC 'in control' was.

2016 kenmerkte zich door een afronding van de bestuurlijke vernieuwing en de implementatie van het nieuwe governance model. De doorgevoerde taakverdeling over de bestuursleden en de sterk verbeterde planmatigheid leiden tot enerzijds een meer evenwichtige verdeling van de bestuurslast alsmede een toename van de betrokkenheid van alle bestuursleden anderzijds. De effectiviteit en de efficiency van zowel de going concern bestuursactiviteiten als de noodzakelijke aandacht voor de toekomstbestendigheid van het fonds, waarbij de deelnemers nadrukkelijk worden meegenomen, zijn van een nastrevenswaardig niveau. Hiermee is de door het bestuur in 2015 toegezegde 'bestuurlijke stap voorwaarts' naar de mening van de VC nagenoeg volledig gerealiseerd, en verdient alle lof.

Déze VC laat het pensioenfonds BPL met dit bestuur met een gerust doch weemoedig hart over aan haar toekomst en geeft haar graag nog mee:

- **Missie-Visie-Strategie, en Toekomst**
Blijf alert op uw primaire taak, en blijf zoeken naar kansen voor alternatieven voor het (nog) meer rendabel zekerstellen van het uitgestelde loon van uw deelnemers. Behoud daarbij uw assertiviteit om dit met hen, desnoods bij herhaling, bespreekbaar te maken.
- **Governance**
Continueer de verdere professionalisering van uw bestuur en blijf zoeken naar enthousiaste opvolgers.
- **Documentatie**
Draag zorg voor een meer volledige verslaglegging van alle gremia in uw besturingsmodel.
- **Vermogensbeheer**
Blijf kritisch en heroverweeg zo nodig (jaarlijks) het beleid rondom het actieve assetmanagement.

2. Taak van het Intern Toezicht

Het IT heeft volgens artikel 110a, lid 8 Wet verplichte beroepspensioenregeling tot taak:

- a. het houden van toezicht op het beleid van het bestuur
- b. het houden van toezicht op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds
- c. het houden van toezicht op een adequate risicobeheersing en
- d. het houden van toezicht op een evenwichtige belangenafweging door het bestuur

De visitatiecommissie legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag.

3. Werkwijze van het Intern Toezicht

De werkwijze van het IT staat beschreven in document SDB-13-010 en kent als stappen:

- Vullen van het transparantiedocument door het pensioenfonds
- Onderzoek van het transparantiedocument door de VC
- Overleg van de VC met het fondsbestuur
- Verslaglegging van het overleg
- Bevindingen van de VC
- Oordeelsvorming door de VC
- Aanbevelingen van de VC
- Rapportage door de VC aan het verantwoordingsorgaan

4. Documentenonderzoek van het Intern Toezicht

De VC heeft ten aanzien van de gevraagde documenten onderzocht of ze zijn aangeleverd en of ze actueel zijn. De conform het 'transparantiedocument' aangeleverde documenten vormden de basis voor het gesprek van de VC met het bestuur BPL.

5. Overleg van het Intern Toezicht met het bestuur

Volgens de onder 3 beschreven werkwijze heeft de VC met het bestuur gesproken op 28 september 2017. De navolgende onderwerpen kwamen aan de orde:

- I. Follow-up n.a.v. het vorige visitatierapport (over 2015)
- II. Financiële opzet van het fonds / ABTN
- III. Risicomanagement en vermogensbeheer
- IV. Governance, compliance, deskundigheid en communicatie
- V. Pensioenzaken, wet en regelgeving

6. Bevindingen en aanbevelingen

De bevindingen van de VC zijn gebaseerd op het onderzoek van de aangeleverde documenten en het gesprek met het bestuur. Naast onderstaande samenvatting van de bevindingen op hoofdlijnen zijn tevens de -eventueel- daaraan gerelateerde aanbevelingen weergegeven. Ook tijdens het overleg met het bestuur zijn bevindingen c.q. aanbevelingen gemeld.

I Follow-up n.a.v. het vorige visitatierapport (incl. 'naar aanleiding van...')

Met genoegen constateert de VC dat BPL de in 2015 ingezette veranderingen ter verdere professionalisering in 2016 krachtig heeft vervolgd. Zonder op deze plaats volledig te willen zijn noemen wij:

- Leesbaarheid en informatiewaarde verslagen AB;
- Uitwerking en implementatie Governance, m.n. de Commissies/werkgroepen: Balansmanagement, Regeling & Uitvoering, Reputatie & Communicatie;
- Planmatigheid en informatievoorziening (Roadmap en Dashboards);
- Opleidingsplan.

Voorts zij vermeld dat BPL in haar jaarrapport 2016 uitgebreid verslag doet van de opvolging van de door de VC in 2015 gedane aanbevelingen.

II Financiële opzet van het fonds / ABTN

- **Kosten per deelnemer**

De kosten van het pensioenfonds BPL per deelnemer zijn in het verslagjaar 2016 wederom gestegen tot nagenoeg € 600,- per deelnemer, bij een DNB gemiddelde van € 235,-. De VC onderschrijft de beperkte relevantie t.o.v. het gemiddelde van alle fondsen, en waardeert de inspanningen van BPL in de openheid naar (en verkregen acceptatie van) de deelnemers (enquête), maar waarschuwt toch voor de kosten in absolute zin, en het daarbij mogelijk optredende 'reputatie risico' in het publieke domein.

Aanbeveling: Blijf ook op "de kleintjes" letten.

- **Lang leven risico negatief**

Vanwege de beperkte omvang, en duur (sinds 1988) van het fonds zijn er geen betere ervarings-sterftecijfers te genereren; de fondsgegevens fluctueren te veel en zijn statistisch onvoldoende om daar de overlevingsgrondslagen op te baseren. De 'zwaarste' grondslagen (AG-prognose-tafel plus een opslag voor hoger opgeleiden) wordt reeds gehanteerd, maar desondanks is er toch weer een verlies op sterfte (hoewel kleiner dan de jaren daarvoor).

- **Accountantsrapport positief verschil private equity beleggingen (€ 944.000,-)**

Vanwege de late beschikbaarheid van de resultaten van de private equity wordt bij de opstelling van de jaarcijfers uitgegaan van de Q-3 cijfers. Aangezien de jaarcijfers juist na het finaliseren van het jaarwerk alsnog beschikbaar komen, is voor de oplossing van 'mutatie na balansdatum' gekozen.

Aanbeveling: Bezie waar de oorzaak van de niet tijdige oplevering van cijfers ligt, en of mogelijk is hier verandering te bewerkstelligen; bijv. andere beheerder(s), e/o assets.

- **Toename kosten 'externen'**

Ondanks de grootte van het aantal bestuursleden en de manager pensioenen valt op dat zeer vele (meer dan vorig jaar) kwesties uitbesteed worden aan externen, hetgeen ook weer extra kosten meebrengt voor het fonds. Hierdoor stijgen de kosten van het fonds.

Aanbeveling: Wellicht eens kritischer kijken naar "wat kunnen we zelf" vanuit de gedachte dat er veel ervaring zit binnen het bestuur en het gezonde verstand van een ieder.

- **Feitelijke premie vs. gedempte kostendekkende premie**

De feitelijke premie moet gelijk of groter zijn dan de kostendekkende premie. De VC vraagt aan het bestuur wat men gaat beslissen indien de feitelijke premie onder de kostendekkende premie gaat komen. Het bestuur geeft aan dat bij de vaststelling van de feitelijke premie rekening wordt gehouden met het feit dat deze gelijk of hoger moet zijn dan de kostendekkende premie, die nauwkeurig wordt berekend.

- **RACI-tabel ABTN**

In de ABTN is een zgn. RACI tabel opgenomen. De VC vraagt zich af of de kwalificaties 'I'(inform) en 'C'(consult) wel juist zijn gebruikt, m.n. ten aanzien van het verantwoordingsorgaan en de VC. Het blijkt dat deze tabel vrij recent is, en daarmee mogelijk nog niet geheel doorleefd.

Aanbeveling: Herbezie de RACI-tabel.

III Risicomanagement en vermogensbeheer

- **Corestone / actief beleggen**

De resultaten van het actief assetmanagement door Corestone blijven, al jaren, onbevredigend. De VC blijft, ook al jaren, zich afvragen in hoeverre actief beleggen 'an sich', en dan zeker bij deze partij, bijdraagt aan het resultaat voor de deelnemers. Gelukkig kan de VC constateren dat deze problematiek inmiddels ten volle onder de aandacht van het bestuur staat, maar begrijpt niet dat Corestone steeds maar weer 'een kans krijgt'.

Aanbeveling: Bezie of actief beleggen voor een fonds met een vermogen van deze omvang daadwerkelijk bijdraagt aan de doelstellingen van het fonds, en of deze partner daarbij de beste keuze is.

- **IT toezicht / uitbesteding**

De mogelijk conflicterende situatie tussen de uitbesteding van de ICT van BPL geeft extra risico's bij een hack c.q. uitval van de systemen. Welke risico's lopen de veelal zeer persoonlijke gegevens van de deelnemers en andere meer financiële kwesties?

Aanbeveling: Onderzoek de mogelijkheden en consequenties van het loskoppelen van de fonds administratie.

- **Incidenten PGGM**

Met enige regelmaat hebben zich incidenten bij de dienstverlening voor de pensioen-administratie voorgedaan, welke naast een aantasting van de reputatie van het fonds bij haar deelnemers hebben geleid tot extra tijdsbeslag voor de pensioenmanager en extra kosten voor oa. de accountant. Dit tast de 'in control' status van het fonds direct aan.

Aanbeveling: Blijf 'kort op de bal', en verkrijg zekerheid in hoeverre aanpassingen in werkwijze en procedures bij de uitvoerder daadwerkelijk leiden tot het gewenste niveau van dienst-verlening aan het fonds en haar deelnemers.

- **Hypotheke / liquiditeit**

In verband met de liquiditeitsanalyse en de daaruit voortkomende liquiditeitsbehoefte vraagt de VC zich af of de verhoogde allocatie naar hypotheke als illiquide belegging wel verantwoord is. Het bestuur geeft aan dat bij de evaluatie van de illiquide portefeuille er rekening zal worden gehouden met de risico's van stagflatie maar ook op de kans en de gevolgen van een liquidatiescenario.

Aanbeveling: Maak een jaarlijkse liquiditeits(behoefte)analyse.

- **Inflatierisico**

In de risicoanalyse, opgenomen in het risicomanagementhandboek, is het inflatierisico als 'hoog' gekwalificeerd. De VC vraagt om nadere toelichting, en wijst daarbij op de keerzijde van deze kwalificatie, de kosten en de baten.

Aanbeveling: Heroverweeg de gemaakte analyse en neem eventueel mitigerende maatregelen zoals inflation linked bonds om het risico af te dichten.

IV Governance, compliance, deskundigheid en communicatie

- **Bestuursevaluatie**

Tijdens de evaluatie van de individuele bestuursleden wordt enkele malen een score 'onvoldoende' waargenomen. Het valt de VC op dat deze score in geen enkel geval leidt tot een verbeterpunt voor de geëvalueerde.

Aanbeveling: Benoem eventuele verbeterpunten. Leg deze vast in het evaluatieverslag. Benoem, plan en voer gewenste verbeteracties uit, en toets de vooruitgang bij volgende evaluaties.

- **Bestuursleden zijn 4 maal herbenoembaar.**

In 2020 is een groot deel van het bestuur aftredend, maar deze personen kunnen allen worden herbenoemd. Tot 2020 is slechts één mutatie voorzien. Met de verder in de toekomst gelegen wijzigingen wordt rekening gehouden

Aanbeveling: Maximaliseer (tijdig) de inspanning voor nieuwe instroom; maak daarbij gebruik van de mogelijkheden van de status van 'toehoorder' of 'aspirant'.

- **BMC (extern) lid vs. adviseur**

Wat was de redengeving om bij de inrichting van de BMC de externe adviseur niet te benoemen tot (extern) lid? BPL: dit is overwogen, maar maakt materieel geen verschil, waarbij kwam dat betrokkene zich meer senang voelde bij de rol van onafhankelijk adviseur.

- **Organogrammen**

In diverse documenten worden organogrammen van de governance van BPL getoond (AB 196, ABTN 2017, Jaarverslag 2016). Niet alleen verschillen deze van elkaar, ze zijn elk voor zich 'onvolledig', het 'lijnenspel' klopt niet.

Aanbeveling: eenduidig en kloppend maken.

- **Communicatiebeleid, -middelen inzet**

BPL bedient zich van een breed scala aan communicatiemiddelen (enquête, roadshows, website etc.). In de discussie over het gebruik van het berichtenportal "MijnOverheid" heeft BPL voorshands besloten hier niet in te stappen. Enerzijds vanwege de 'bezorgplicht', welke, zeker bij oudere gebruikers, nog niet gegarandeerd is, en de recente kostendiscussie anderzijds. De VC kan deze redenering onderschrijven.

V Pensioenzaken, wet en regelgeving

- **BTW kwestie**

Er loopt een "BTW-kwestie". In eerste aanleg tussen NLc en BPL, n.a.v. facturen. De kosten voor onderzoek/arbitrage liepen snel op. E.e.a. bleek ook bij andere (beroeps-)pensioenfondsen aan de orde, en is inmiddels overgedragen aan de Kring van beroepspensioenfondsen en op de agenda gezet van de pensioenfederatie.

- **Wezenpensioen**

De betaalbaarheid en financiering van het wezenpensioen is onderwerp van discussie geweest. Het valt de VC op dat BPL hierbij nog steeds de traditionele leeftijdsgrenzen van 21 jaar voor volwassenheid, en 27 jaar voor 'studerenden' aanhoudt. De VC vraagt zich af of aanpassing naar bijv. 18 resp. 24 jaar niet beter past in het huidige tijdsgewricht.

Aanbeveling: Onderzoek de (financiële) consequenties van wijziging van de leeftijdsgrenzen van de Wezenpensioen regeling.

- **Bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering**

Bestuurders van BPL hebben een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering. In de statuten is een wijziging doorgevoerd, inhoudende dat de bestuursleden door het fonds worden "gevrijwaard" van de kosten i.v.m. bestuurdersaansprakelijkheid, mede gezien te toegenomen risico's en de 'setting' als collega beroepsgenoot. De NLc heeft daarover positief geadviseerd. De VC begrijpt deze actie, maar wijst erop dat dergelijke afspraak niets verandert aan de wettelijke hoofdelijke aansprakelijkheid van de bestuursleden.

Aanbeveling: Ga uit van een 'wordt case' scenario, en bezie de gemaakte vrijwaringsafpraak op haar juridische merites; laat deze zo nodig extern -juridisch- toetsen.

- **Wet variabele pensioenuitkering**

Gevraagd wordt op welke manier het bestuur de Wet variabele pensioenuitkering gaat toepassen. De deelnemers met een flexioenkapitaal kunnen bij Robeco het "glijpad" afstemmen op het soort uitkering dat men t.z.t. wenst. Het bestuur geeft aan dat BPL niet de mogelijkheid van een variabele pensioenuitkering gaat bieden omdat de beleggingen en uitkeringen bij respectievelijk Robeco en PGGM zijn ondergebracht waardoor de uitvoering te complex zou worden. Wel heeft BPL een shoprecht in de premiereregeling vastgelegd waardoor een pensioengerechtigde de mogelijkheid krijgt het opgebouwde kapitaal bij een verzekeraar onder te brengen en aldaar een variabele uitkering in te kopen, als men dat wenst.

Aanbeveling: Zorg ervoor dat deze mogelijkheden gecommuniceerd worden aan pensioengerechtigden.

- **Kwaliteit verslaglegging**

- Evenwichtige belangenafweging

Ondanks de geconstateerde verbeteringen in de leesbaarheid van de verslagen van het AB, blijft het expliciteren van de door het bestuur gemaakte 'evenwichtige belangenafweging', een punt van zorg.

Aanbeveling: Neem, zeker bij bestuursbesluiten welke mogelijk een ongelijk effect op de rechten van de verschillende groepen deelnemers hebben, de gemaakte afweging op in de notities betreffende de besluitvorming ter zake.

- Argumentatie besluitvorming

Niet alle besluiten worden eenstemmig genomen. Het is gewenst en waardevol om de gewisselde argumenten binnen het besluitnemende gremium, en de eventueel besproken alternatieven vast te leggen.

Aanbeveling: Leg de belangrijkste argumenten, leidende tot besluiten vast, zeker indien en in eerste aanleg of bij stemming ook andere meningen en opties ter tafel zijn gekomen.

- Verslagen commissies/werkgroepen/DB

Van een aantal commissies/werkgroepen worden geen verslagen/notulen gemaakt, er vindt slechts verwijzing naar de roadmap, of samenvatting in de vorm van actielijstjes plaats. Dit maakt het voor niet direct betrokkenen (ook bestuursleden) ondoenlijk om zich een helder beeld te vormen van de loop van de gevoerde discussies.

Aanbeveling: Maak notulen van alle vergaderingen van de in het bestuursmodel van het fonds opgenomen gremia.

7. Oordeel

De Stichting Dienstverlening Beroepspensioenfondsen heeft een eenduidige beoordelingsstandaard vastgesteld. Het oordeel van de VC kan zijn: Goed, Voldoende, Matig of Onvoldoende.

De VC is van mening dat het functioneren van het bestuur BPL, in het jaar 2016, goed is.

Vanuit haar taak, zoals beschreven in hoofdstuk 2, geeft de VC het volgende oordeel:

- a Het beleid van het bestuur kwalificeert de VC als goed.

De bestuurlijke vernieuwing en verdere professionalisering leiden tot een effectieve governance met evenwichtige aandacht voor zowel going concern als toekomstbestendigheid

- b De algemene gang van zaken binnen het pensioenfonds typeert de VC als goed.

De doorgevoerde taakverdeling leidt tot betere spreiding van de bestuurslast en hogere betrokkenheid van alle bestuursleden.

- c De risicobeheersing vindt de VC goed.

Het vernieuwde risicomanagement en de meer planmatige aanpak maakt het bestuur duidelijk meer 'in control'. Aandacht voor de kwaliteit van de uitbestede uitvoering blijft aanbevolen.

- d De evenwichtige belangenafweging vindt de VC voldoende tot goed.

Meer aandacht voor expliciete vastlegging van de gemaakte keuzen wordt aanbevolen.

8. Samenvatting

De VC heeft het functioneren van het bestuur van het beroepspensioenfonds voor de Loodsen onderzocht en stelt vast dat het fonds in 2016 met een beoordeling 'goed' op adequate wijze werd bestuurd en daarmee naar het oordeel van de VC 'in control' was.

2016 kenmerkte zich door een afronding van de bestuurlijke vernieuwing en de implementatie van het nieuwe governance model. De doorgevoerde taakverdeling over de bestuursleden en de sterk verbeterde planmatigheid leiden tot enerzijds een meer evenwichtige verdeling van de bestuurslast als de betrokkenheid van alle bestuursleden anderzijds. De effectiviteit en de efficiency van zowel de going concern bestuursactiviteiten als de noodzakelijke aandacht voor de toekomstbestendigheid van het fonds, waarbij de deelnemers nadrukkelijk worden meegenomen, zijn van een nastrevenswaardig niveau. Hiermee is de door het bestuur in 2015 toegezegde 'bestuurlijke stap voorwaarts' naar de mening van de VC nagenoeg volledig gerealiseerd, en verdient alle lof.

Déze VC laat het pensioenfonds BPL met dit bestuur met een gerust doch weemoedig hart over aan haar toekomst en geeft haar graag nog mee:

- **Missie-Visie-Strategie, en Toekomst**

Blijf alert op uw primaire taak, en blijf zoeken naar kansen voor alternatieven voor het (nog) meer rendabel zekerstellen van het uitgestelde loon van uw deelnemers. Behoud daarbij uw assertiviteit om dit met hen, desnoods bij herhaling, bespreekbaar te maken.

- **Governance**

Continueer de verdere professionalisering van uw bestuur en blijf zoeken naar enthousiaste opvolgers.

- **Documentatie**

Draag zorg voor een meer volledige verslaglegging van alle gremia in uw besturingsmodel.

- **Vermogensbeheer**

Blijf kritisch en heroverweeg zo nodig (jaarlijks) het beleid rondom het actieve asset-management.

9. Verantwoording

Per 1 juli 2014 geldt het nieuwe wettelijk regime ten aanzien van Pension Fund Governance (vastgelegd in de artikelen 110a tot 110 h Wvb). Dit maakt onder meer dat het IT niet meer aan het bestuur rapporteert, maar aan het verantwoordingsorgaan.

Het overleg met het VO heeft plaatsgevonden op 20 november 2017. De bevindingen en de beoordeling van het IT dienen in het jaarverslag van het fonds te worden vermeld. Het SDB-bestuur heeft op advies van de SDB-pool besloten dat wanneer een bezocht pensioenfonds niet besluit dit rapport integraal in zijn jaarverslag op te nemen, dat dan de beoordeling en de samenvatting (H1) in het jaarverslag zal worden geplaatst.

20 oktober 2017

Bijlage 2

Reactie bestuur op rapport visitatiecommissie 2016

De visitatiecommissie heeft in haar rapport over het boekjaar 2016 een aantal aanbevelingen gedaan aan het pensioenfonds. Onderstaand zijn de aanbevelingen verwoord evenals de reactie van het bestuur op deze aanbevelingen.

Beleidsruimte assetmanagers inzake strategisch valutabeleid

BPL geeft aan dat deze situatie de facto ongewijzigd is; BPL stelt dat dit past in de gemaakte afspraken met de assetmanagers, en -dus- zou nopen tot andere afspraken/fondsen. BPL is wel in gesprek met de fiduciair over herziening van de beleggingsrichtlijn waarbij dit punt wordt meegenomen. Aanbeveling: Schrap deze ruimte voor de assetmanagers.

Aanbeveling 1: schrap de beleidsruimte voor valuta-afdekking voor de managers.

Reactie:

De valuta-afdekking (en resterende exposure naar vreemde valuta) is onderdeel van het strategisch beleid van BPL, ligt vast in de richtlijnen van BPL en wordt op pensioenfonds niveau uitgevoerd. De actieve ruimte voor vermogensbeheerders om af te wijken van de benchmark geldt enkel voor actieve mandaten en voor deze mandaten is de actieve ruimte beperkt middels restricties en een overkoepelende risicomaatstaf (tracking error). BPL is van mening dat het valutarisico daarmee voldoende is geborgd. Voorts monitort het bestuur de valuta-afwijkingen van de managers ten opzichte van de benchmark en wil het niet het "gereedschap" ontnemen van de actieve manager.

Ondersteuning door ICT-deskundige / gebruik

BPL is met ondersteuning van het hoofd ICT van het Loodswezen het gesprek aangegaan met PGGM, Robeco en Northern Trust. Er is een nulmeting uitgevoerd waaraan nu follow-up wordt gegeven.

Met betrekking tot het gebruik van de ICT voorziening van het Loodswezen merkt BPL op dat er stappen zijn gezet in de beveiliging (privéaccount, SharePoint) dat altijd inzichtelijk gemaakt kan worden wie waarvan gebruik heeft gemaakt, en dat e.e.a. zowel beschreven is in de ABTN, als contractueel is vastgelegd. Ten aanzien van de verstrekking van documenten aan de VC (USB-stick per post) wordt door BPL aangegeven dat men in de vooronderstelling verkeerde dat dit weliswaar conform de eisen van DNB zo dient te geschieden, echter beveiliging door een password, of via SharePoint wordt in overweging genomen. Aanbeveling: minimaal password beveiliging op USB-stick.

Aanbeveling 2: minimaal password beveiliging op USB-stick.

Reactie:

Komend jaar zullen alle stukken voor de VC op SharePoint wordt gezet en zullen de VC-leden, enkel en alleen tot de stukken voor het onderzoek, toegang tot SharePoint worden verleend.

Bezie de resultaten van Corestone kritisch; herevalueer het 'actief' beleid (NB.: inmiddels twee jaar onder de benchmark)

BPL heeft ter zake een 'stevig' gesprek met Corestone gevoerd. Corestone's filosofie is nadrukkelijk op de lange termijn gericht. BPL heeft daar bedenkingen bij en realiseert zich dat haar (actieve) portefeuille eigenlijk te klein is voor een goede risicospreiding. Voorshands continueert BPL deze actieve portefeuille.

Aanbeveling 3: heroverweeg in hoeverre deze vorm van diversificatie daadwerkelijk bijdraagt aan de totale portefeuille inzake het beleid van gewenste outperformance.

Reactie:

BPL heeft in 2016/2017 expliciet vastgelegd voor welke portefeuille-onderdelen het actief wil beleggen.

Professionalisering verslaglegging

De VC stelt tevreden verbeteringen in de verslaglegging vast, maar vindt nog onvoldoende vastgelegd welke overwegingen, voorafgaande aan het besluitvormingstraject binnen het bestuur aanleiding hebben gegeven tot discussies en uitwisseling van argumenten onderling. Aldus is er naar de mening van het VC onvoldoende zicht op de overwegingen, met name ten aanzien van de evenwichtige belangenbehartiging en het (niet financieel) risicomanagement.

Aanbeveling 4: Werk met 'voorleggers' ter besluitvorming, neem in ieder geval de gewisselde argumenten tijdens de (werkgroep) voorbereiding op in notities.

Reactie:

Voor de strategische vermogensbeheervraagstukken wordt sinds enkele jaren reeds gewerkt met een decision paper. Vanaf 2017 wordt daarnaast met een vaste voorlegger gewerkt (in lijn met de aanbeveling). In 2017 zal worden geëvalueerd of het zinvol is om beide documenten naast elkaar te laten bestaan. (Aktie)

Alternatieve beleggingen

De VC constateert dat het belang 'Nederlandse Hypotheken' niet is opgenomen in het overzicht van de beleggingsrisico's.

Aanbeveling 5: Opnemen.

Reactie:

De Nederlandse woninghypotheken zijn onderdeel van de matching portefeuille. Daarbij dient te worden opgemerkt dat dit product minder liquide is dan de andere onderdelen van de matching portefeuille. Het bestuur heeft (mede aan de hand van de decision papers waar het kredietrisico ook expliciet is benoemd) alle relevante risico's voor een allocatie naar deze beleggingscategorie meegewogen in haar oordeel.

Monitoring beleggingsrisico's

De beleggingsrisico's worden wel genoemd in de kwartaalrapportages, echter niet in het Sprenkels & Verschuren dashboard.

Aanbeveling 6: Opnemen.

Reactie:

In het dashboard is onder meer de opsplitsing van het Vereist Eigen Vermogen (het VEV), een scenario analyse en de tracking error van de mandaten opgenomen. Deze informatie geeft inzicht in de belangrijkste beleggingsrisico's. BPL overweegt om naast het VEV een andere maatstaf te hanteren voor het balansrisico. Dit zou te zijner tijd kunnen leiden tot een uitbreiding van het dashboard met die informatie.

Missie BPL vs. ALM inz. indexering

De VC merkt op dat in de missie van BPL de verwachting van 100% indexatie wordt gewekt, terwijl in de ALM: 'uitgangspunten crisisplan', gesproken wordt van een 'lange termijn (indexatie) ambitie van 50% CPI'. De VC vraagt zich af hoe deze ingrijpende beleidswijziging (zéker ten aanzien van het verwachtingspatroon bij de deelnemers) tot stand is gekomen. Wat waren de argumenten, welke formele- /advies procedure is (of had) hier (moeten worden) gevolgd?

BPL geeft aan dat al jaren niet meer geïndexeerd is en dit naar verwachting ook de komende jaren niet zal gebeuren. Bijstelling van de ambitie lag dus voor de hand en daartoe werd ook geconcludeerd door de actuaris.

De VC geeft aan dat deze casus vele zaken raakt:

- 1 Wie gaat over de ambitie en hoe passen we die aan (koninklijke weg)?
- 2 Hoe komen besluiten binnen het bestuur tot stand en hoe worden deze voorbereid c.q. vastgelegd?
- 3 Hoe wordt het verwachtingspatroon van de deelnemers gemanaged?

Aanbeveling 7:

- 1) Reflecteer op de casus, pas waar nodig protocollen aan en voer, indien nodig, 'herstelwerk' uit; breng de missie weer in overeenstemming met het actuele beleid.
- 2) Zie opmerkingen bij 'Verslaglegging'.
- 3) Analyseer eventuele discrepanties in het verwachtingspatroon ten aanzien van indexatie bij de deelnemers en stel, na eventuele acties, zeker dat het verwachtingspatroon in overeenstemming is met de actuele ambitie.

Reactie:

BPL heeft een indexatie-ambitie. Het fonds streeft naar een (volledige) indexatie.

Dat wil niet zeggen dat dit ook de toekomstverwachting is. De verwachte indexatie naar de toekomst hangt in belangrijke mate af van de financiële positie op enig moment. De startpositie in de ALM studie bepaalt daarmee grotendeels (tezamen met het beleggingsbeleid en de financieel economische aannames) welke indexatie mag worden verwacht vanuit die startpositie. De verwachting kan daarmee afwijken van het ambitieniveau en dit wordt ook zo gecommuniceerd naar de deelnemers. In lijn met de aanbeveling zal BPL de beschrijving van de missie van het fonds heroverwegen. (Aktie)

Beheersing niet-financiële risico's

De VC vraagt naar de stand van zaken met betrekking tot dit onderwerp. BPL geeft aan dat er inmiddels een 'handboek risicomanagement' is opgesteld en een nulmeting is uitgevoerd. Naar aanleiding van deze nulmeting zijn een aantal acties met betrekking tot de (verdere) beheersing van de niet financiële risico's gestart. BPL geeft aan de uitwerking en follow-up van het aangescherpte (niet-financiële) risicomanagement mede te beleggen in een werkgroepstructuur (Zie 'Governance').

Inzake IT-deskundigheid maakt BPL gebruik van de diensten van het hoofd IT van het Loodswezen; daarnaast gebruikt BPL voor een deel van haar administratie systemen van het Loodswezen.

Aanbeveling 8:

- 1 'IT-risico' heeft als status 'afhankelijk uitkomsten audit'. Onduidelijk is de status van de uitwijkttest. De resultaten hiervan opvragen bij de uitvoerders of verzoeken deze test op korte termijn uit te voeren.
- 2 Voorzie, binnen het bestuur, in eigen (onafhankelijke) IT-deskundigheid / countervailing power.
- 3 Behandel de IT dienstverlening door het Loodswezen gelijk elke andere leverancier (certificering, uitwijkttest etc.).

Reactie:

Deze aanbevelingen zijn of worden opgepakt binnen de werkgroep Regeling, Uitvoering & ICT:

- 1 Dit onderwerp staat gepland bij de werkgroep.
- 2 Het voorstel is om een externe IT-adviseur te selecteren. De werkgroep Regeling, Uitvoering & ICT zal het selectieproces vormgeven en uitvoeren.
- 3 De IT dienstverlening door het Loodswezen maakte ook deel uit van de uitgevoerde nulmeting.

Uitsluitingsbeleid/Stembeleid

De VC merkt op dat:

- 1 Het uitsluitingsbeleid enkel ziet op controversiële wapens, niet op andere ESG aspecten.
- 2 Er in 2015 wel een exposure in controversiële wapens (via beleggingsfondsen) was.
- 3 BPL 'zelf' geen stembeleid heeft (maar de fiduciair wel...).

BPL ziet het als een maatschappelijke verplichting om 'verantwoord' te beleggen, overigens zonder de deelnemers daar expliciet over bevraagd te hebben. De exposure in 2015 valt binnen een afgesproken marge. Afbouw hiervan is op zich wenselijk, echter de uitstapkosten zijn hoog. Het gesprek met de betreffende fondsbeheerder is aangegaan. BPL heeft geen vastgelegd stembeleid, maar onderschrijft/volgt het UN-PRI protocol, als gehanteerd door de fiduciair (max 5%).

Aanbeveling 9: Herzie/formaliseer het ESG-beleid, incl. uitsluitingsbeleid en stembeleid.

Reactie:

Heroverweging van het ESG beleid staat op de roadmap (de strategische kalender) van 2017. Naar verwachting leidt dit tot een (aangepast) ESG beleid per jaareinde 2017. (Aktie). Het stembeleid is herzien.

Wijzigingen Governance

Mede naar aanleiding van de rapportage 'on site onderzoek naar BP Loodsen (DNB)' en de bestuurswisselingen heeft BPL haar governance gewijzigd. De introductie en verankering van de balansmanagementscommissie heeft plaatsgehad en is inwerking getreden op 5 april 2016. BPL geeft aan inmiddels een aantal werkgroepen te hebben geïnstalleerd, te weten: "Kapitaal"; "Reputatie"; "Communicatie"; "Toekomst"; "Regeling en uitvoering". Het is de VC onduidelijk wat nu de precieze status, werkveld en opdracht van deze werkgroepen is.

Aanbeveling 10 (hoewel formeel buiten de scope van deze visitatie):

Bepaal hoe de governance van BPL eruit ziet en zorg voor een correcte en concrete formalisering in diverse fondsdocumenten.

Reactie:

De werkgroep besturing inventariseert de governance en zal zorgdragen voor een eenduidige vastlegging daarvan in de fondsdocumenten (Aktie)

Deskundigheid, opleidingsplan

De VC mist een actueel opleidingsplan, op basis van een integraal deskundigheidsbeleid, hetgeen zijn fundament dient te vinden in de strategie voor de komende jaren. BPL geeft aan dat, onderdeel uitmakend van de wijzigingen in de governance, de ambitie is losgelaten dat alle bestuursleden op niveau 'B' dienen te kunnen acteren; dit is vastgelegd in de geschiktheidsmatrix. Daarnaast is een opleidingsplan / overzicht van te volgen opleidingen beschikbaar. Het VC geeft aan dat dit alles niet kwalificeert als een 'Deskundigheidsplan'

Aanbeveling 11: Herijk en integreer aanwezige documenten c.q. wensen tot een integraal deskundigheidsplan, op basis van de gewenste doelorganisatie en laat daar het opleidingsplan uit volgen.

Reactie:

De werkgroep besturing heeft een integraal geschiktheidsplan opgesteld dat begin 2017 is vastgesteld door het bestuur.

Communicatie

Het -formele- communicatieplan is gedateerd (2009) en beperkt in relatie tot wat BPL ten aanzien van communicatie in -bijv.- het crisisplan heeft uitgewerkt.

Aanbeveling 12: Actualiseer het communicatieplan.

Reactie:

Het actualiseren van het communicatieplan is onderdeel van de roadmap 2017 van de werkgroep Communicatie & Reputatie. (Aktie)

Bijlage 3

Rapport visitatiecommissie over beroepspensioenfondsen loodsen 2017 (samenvatting)

De taak van visitatiecommissie (hierna VC) bestaat uit het toezicht houden op het beleid van het bestuur van Stichting Beroepspensioenfondsen Loodsen (hierna het fonds), op de algemene gang van zaken in het fonds en het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

De VC heeft de periode januari 2017 tot en met december 2017 onderzocht. De VC volgt bij het uitvoeren van haar rol de toezichtcode van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector (hierna VITP). De VC is door het bestuur benoemd, nadat het verantwoordingsorgaan (hierna VO) een positief advies heeft uitgebracht voor de benoeming van de leden van de VC. De VC legt jaarlijks haar bevindingen vast in een rapport aan het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het VO en in het jaarverslag.

Het functioneren van de governance

De VC heeft vastgesteld dat alle organen naar behoren zijn ingericht en in de statuten van het fonds zijn het bestuur, het VO, de VC en de mogelijkheid tot inrichting van commissies verankerd. De BMC en de IRM werkgroepen functioneren goed. Het onderscheid tussen werkgroepen en commissies behoeft verduidelijking. Ook de IORP II wetgeving die in januari 2019 van kracht wordt, is hier van belang. De reglementen van de organen, met uitzondering van het reglement van de VC, zijn up to date. De VC heeft vastgesteld dat binnen het VO en tussen het VO en bestuur men niet geheel eensgezind is over de reikwijdte van taken en bevoegdheden. De VC beveelt aan:

- notulen op te stellen van de werkgroepen en onderscheid in taken en bevoegdheden te maken tussen werkgroepen en commissies;
- de werkgroepenstructuur en hun risicomanagementfunctie ook in het licht van de aankomende (januari 2019) IORP II wetgeving te bezien;
- de taken en bevoegdheden van het VO, samen met het VO, opnieuw tegen het licht te houden.

Het functioneren van het bestuur

De VC is van oordeel dat het bestuur regelmatig bijeenkomt en de opkomst goed is. De vergaderingen worden goed voorbereid en op de agenda van de bestuursvergaderingen staan de voor het fonds actuele onderwerpen. De VC heeft geen aanbevelingen.

Het beleid van het bestuur

De VC heeft vastgesteld dat de missie, visie en risicohouding van het fonds duidelijk en actueel zijn. Het beleid is uitgewerkt in actuele beleidsplannen die vrijwel allen onderdeel zijn van de ABTN en ook met de nodige regelmaat worden herijkt. Inzake de discussie actief versus passief beheer van de beleggingsportefeuille is de VC van oordeel dat alles begint met de door het bestuur vastgestelde investment beliefs.

Deze leiden dan in beginsel automatisch tot eventuele vervolgstappen en mogelijke besluitvorming over inrichting en beheer van de beleggingsportefeuille. Ten aanzien van de het informatie(beveiligings)beleid, in het kader van de niet-financiële risico's, is niet duidelijk welke eisen het bestuur zelf daaraan stelt. De VC beveelt aan:

- de investment beliefs inzake actief versus passief beheer te herijken.

Algemene gang van zaken in het fonds

De VC is van oordeel dat het bestuur in voldoende mate 'in control' is. Het veelvuldig vergaderen van het bestuur en het DB zorgen ervoor dat het bestuur kort op de bal speelt.

De bestuursondersteuning functioneert goed en het bestuur staat open voor inhuur van professionele externe expertise. De uitbestedingsrelaties worden adequaat gemonitord en zo nodig worden acties ondernomen om problemen op te lossen en in de toekomst te voorkomen. De VC heeft geen aanbevelingen.

Adequate risicobeheersing

De VC heeft vastgesteld dat het integraal risicomanagement op orde is en dat het bestuur daaraan de nodige aandacht besteedt. In de voorleggers ten behoeve van besluitvorming worden de risico-aspecten betrokken bij het betreffende voorstel. De lines of defence verdienen nadere aandacht. Dat geldt ook voor het moment van herijking van de risicohouding. De VC beveelt aan:

- het 5 lines of defence model, mede in het kader van IORP II, op zijn effectiviteit en correctheid te evalueren;
- de frequentie van de herijking van de risicohouding parallel te laten lopen aan de ALM-studie.

Evenwichtige belangenafweging

De VC is van oordeel dat het betrokken bestuur zich volledig inzet voor de belangen van alle belanghebbenden bij het fonds en alle belangen helder tegen elkaar afweegt bij relevante besluitvorming en dat ook in voldoende mate vastlegt. De VC beveelt aan:

- mogelijke onbedoelde overdrachten tussen generaties te betrekken in de evenwichtige belangenafweging.

Communicatie

De VC is van oordeel dat het bestuur veel aandacht besteedt aan de binding met de deelnemers en hen zoveel als mogelijk betreft via de communicatiekanalen bij belangrijke onderwerpen en vraagt naar hun mening. Informatie wordt gegeven via een maandelijkse nieuwsbrief en via de website die actueel is. De VC beveelt aan:

- de communicatiedoelstellingen te vertalen in een aantal meetbare KPI's;
- de recente ontwikkelingen op het terrein van digitale financiële planning op de voet te volgen en de voor- en nadelen hiervan af te wegen ten opzichte van de huidige wijze waarop de ondersteuning aan de deelnemers is ingevuld op dit gebied.

Naleving Code Pensioenfondsen

De VC heeft vastgesteld dat het bestuur in 2016 afweek van 5 normen van de in totaal 83 normen van de Code Pensioenfondsen. Aan de formele vastlegging van het voldoen aan de normen 36 (bevordering klokkenluidersregeling bij dienstverleners) en 81 (geen ontslagvergoeding bij tussentijds ontslag bestuurslid of lid het intern toezicht) wordt nog gewerkt. Over blijven dan de normen 60 (zittingsduur), 67 en 68 (diversiteitsbeleid). Deze normen heeft het bestuur naar het oordeel van de VC voldoende en plausibel beargumenteerd terzijde gelegd. De VC heeft geen aanbevelingen.

Cultuur en gedrag

De VC is van oordeel dat het bestuur als team goed functioneert, in een open en prettige sfeer met elkaar communiceert. De voorzitter vervult daarin een belangrijke rol. Voor zover de VC heeft kunnen vaststellen, is er geen sprake van tunnelvisie of ongewenste groepsprocessen. De VC heeft geen aanbevelingen.

Opvolging van eerdere aanbevelingen van het interne toezicht

De VC heeft vastgesteld dat het bestuur van de 18 aanbevelingen er 3 beargumenteerd ter zijde heeft gesteld. De overige 15 aanbevelingen zijn of worden opgevolgd.

De VC beveelt aan:

- de nog niet afgeronde opvolging van de aanbevelingen op de actielijst van het bestuur te plaatsen.

De Visitatiecommissie:

Dhr. drs. H.J.J. Debrauwer

Dhr. A.Th.M. van Hulst

Mw. mr. M. Meijer-Zaalberg (voorzitter)

26 april 2018

Bijlage 4

Reactie bestuur op rapport visitatiecommissie 2017

Het bestuur is verheugd over het positieve rapport van de visitatiecommissie over 2017. Dit is het eerste rapport van de nieuwe visitatiecommissie. De visitatiecommissie komt tot de conclusie dat het bestuur "in control" is.

Het bestuur heeft het rapport besproken met de visitatiecommissie en zal de aanbevelingen bestuderen en op basis hiervan een reactie opstellen, welke zal worden gedeeld met de visitatiecommissie en het verantwoordingsorgaan.

Hoek van Holland, 14 juni 2018

Bijlage 5

Oordeel van het verantwoordingsorgaan (VO) over het door het BPL-bestuur gevoerde beleid in 2017

Het VO heeft kennisgenomen van het concept jaarverslag 2017, alsmede het concept actuarieel rapport 2017.

Beide documenten zijn kort besproken met het DB-BPL tijdens de vergadering van 9 mei 2017.

- Het VO heeft kennis genomen op 9 mei van het concept jaarverslag. Op dat moment waren de verklaringen van de certificerend actuaire en de accountant nog niet beschikbaar.
- Het VO neemt in haar oordeel over het gevoerde beleid echter ook de behandelde stukken mee uit het jaar 2017, alsmede de documenten waartoe zij inzage heeft op de sharepoint omgeving van het BPL.

Het VO oordeelt positief over het beleid over het boekjaar 2017.

Hoek van Holland, 23 mei 2018.

Namens het VO-BPL,

Guido van Rooij
Voorzitter

Herman Broers
Secretaris

Bijlage 6

Reactie van het bestuur op het oordeel van het Verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid in 2017

Het bestuur is verheugd over het positieve oordeel van het Verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid in 2017.

Financiële vooruitzichten 2017 (visie Robeco assetmanagement)

Omgevingsschets economie

Overheerste vorig jaar rond deze tijd pessimisme ten aanzien van de toekomstige groei- en inflatieverwachtingen voor de wereld, nu is er eerder sprake van optimisme. Het producentenvertrouwen zit wereldwijd in de lift, de arbeidsmarkt heeft zich de afgelopen twaalf maanden verder hersteld en diverse economieën groeien inmiddels op of boven hun trendmatige groeipad. Als gevolg hiervan is het voor het eerst sinds jaren dat het IMF weer eens met een opwaartse herziening van de meeste groeicijfers naar buiten kon komen. In hoeverre het hier gaat om een tijdelijk opleving, of een structurele verbetering is een vraag die economen in twee kampen verdeeld. De pessimistische visie is dat er (te) veel structurele problemen zijn, waardoor het slechts een kwestie van tijd is voordat de economie weer zal tegenvallen. Hoge schulden in de private sector, groeiende ongelijkheid, vergrijzing, populisme, een verzwakkend Europa en een financieel systeem dat te veel afhankelijk is van liquiditeit van centrale banken: er zijn veel structurele problemen die nog niet zijn opgelost. De optimistische interpretatie is dat negatieve verwachtingen te ver zijn doorgeschoten, waardoor het relatief makkelijk is om opwaarts te verrassen. Dat de werkloosheid in de meeste landen van de wereld inmiddels onder de langdurige gemiddelden liggen, zal de huidige conjuncturele expansiefase extra brandstof verschaffen.

Eén van de opmerkelijke elementen van het huidige groeiherstel is dat het vooralsnog nauwelijks tot hogere inflatie heeft geleid. Er is een hele range aan mogelijke verklaringen voor dit fenomeen. Van de gestegen concurrentie als gevolg van het internet en globalisering, de opmars van robots en computers, efficiëntere productieprocessen als gevolg van big data, tot aan de afname van de macht van vakbonden en digitalisering. Ook hier speelt de vraag in hoeverre het hier gaat om een proces dat tot structureel lagere inflatie leidt, of dat het slechts om een tijdelijk fenomeen gaat. Dat de lage inflatie gevolgen heeft gehad voor de ontwikkelingen in de financiële markten, is echter wel duidelijk. Zo zijn de kapitaalmarktrentes in de wereld weliswaar iets gestegen, maar liggen ze nog steeds op onwaarschijnlijk lage niveaus, als je het bijvoorbeeld relateert aan nominale groei. Voor Europa en Japan geldt hierbij dat het gevoerde beleid van de centrale banken eveneens een niet te veronachtzamen rol heeft gespeeld. Per saldo hebben we het afgelopen jaar weliswaar een draai gezien in de obligatie- en rentemarkten, maar van een radicale draai is zeker geen sprake geweest.

De onzekerheid ten aanzien van het al dan niet structurele karakter van de groeiafzwakking en het ontbreken van inflatie maken we inzichtelijk door middel van scenario's. In de volgende paragraaf schetsen we de drie scenario's die we waarschijnlijk achten, waarbij we in vergelijking met voorgaande jaar een iets lager gewicht geven aan het stagnatiescenario (van 30% naar 20% waarschijnlijkheid), ten gunste van het zogenaamde Boom! Bust! scenario.

Economische scenario's

Omdat ook wij geen glazen bol hebben, moeten de scenario's worden gezien als een algemene richting, een gemiddelde, waarbij alle ruwe randjes en (tijdelijke) uitschieters buiten beschouwing worden gelaten. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan: zelfs de verkiezing van President Trump kun je als een 'tijdelijke' uitschieter beschouwen, mits de tijdshorizon maar voldoende lang is. Doorgaans bestaat er de neiging om (te) veel nadruk te leggen aan recente ontwikkelingen en actuele problemen, waar die op de langere termijn eigenlijk zelden een blijvende impact hebben op beleggingsrendementen. Zelfs zo iets als de volgende recessie hoeft geen blijvende schade te berokkenen, mits het maar om een normale groeivertraging gaat, niet de schok die de wereld in 2008-2009 te verwerken kreeg. Door de sterke correcties die we gezien hebben ten tijde van de dot.com zeepbel en de subprime crisis bestaat het beeld dat recessies met een halvering van de beurs gepaard gaan. Historisch gezien is dat zeker niet het geval: een Amerikaanse recessie leverde historisch gezien een gemiddeld verlies van 20% voor aandelen op, een verlies dat doorgaans binnen anderhalf jaar weer volledig weggewerkt was. Anders gezegd, zelfs een recessie betekent niet het einde van de wereld, maar levert per saldo lagere groei, inflatie en aandelenrendementen op.

We bespreken hieronder kort drie verschillende scenario's.

In het **basisscenario** (60% waarschijnlijkheid) houden we vast aan de verwachting dat de huidige fase van (groei)normalisatie in de eerste instantie zal aanhouden. Meerdere van de leidende economieën hebben inmiddels het punt bereikt waarbij geïnvesteerd moet gaan worden om de capaciteitsgraad op het gewenste niveau te brengen, terwijl de arbeidsmarkt in diverse regio's als krap kan worden gekenschetst. Loongroei is tot op heden wellicht teleurstellend geweest, maar zal zich met enige vertraging uiteindelijk manifesteren. Het startpunt is dus zeker gunstig, maar dat neemt niet weg dat de kans op een (milde) recessie op termijn is toegenomen. De sterk opgelopen private schulden in China en de structurele erosie van de kredietwaardigheid van het Amerikaanse bedrijfsleven zijn beide factoren die zeker op termijn om een correctie vragen. Zeker, groei en inflatie worden hierdoor geraakt en ook de aandelenmarkten zullen onder druk komen te staan, maar over een middellange periode van vijf jaar moet de impact van een dergelijke 'normale' groeiafzwakking niet overdreven worden.

In het minder gunstige **stagnatie scenario** (20% waarschijnlijkheid), zal de huidige groei-impuls toch weer een tijdelijk fenomeen blijken te zijn. Vergrijzing, te hoge besparingen, tegenvallende productiviteitsgroei, de last van de hoge schulden: de economie weet zich niet aan de structurele problemen te onttrekken. Hiermee is niet gezegd dat we in een depressiescenario terechtkomen, maar eerder een stagnatiescenario zoals we dat in Japan hebben gezien. Groei en inflatie komen wereldwijd structureel op een lager niveau te liggen. Centrale banken zullen hun best doen de economie te ondersteunen, maar het is duidelijk dat additionele obligatie-aankopen steeds minder effectief zullen zijn de gestelde doelstellingen te halen.

Het derde scenario staat te boek als het **Boom! Bust! scenario** (20% waarschijnlijkheid). Dit scenario vormt tot op zekere hoogte het spiegelbeeld van het voorgaande scenario. De zwakke groei die we de afgelopen jaren hebben gezien is juist niet een reflectie van de eerder genoemde structurele problemen, maar was het gevolg van een aaneenschakeling van verschillende crisissen: de subprime crisis, de bankencrisis, de eurocrisis en de oliecrisis. Nu zich geen nieuwe crisis meer aandient, komt de structurele kracht van de wereldeconomie naar boven, waarbij inflatie een onverwachte comeback maakt. Centrale banken nemen te lang een afwachtende houding aan, met als gevolg dat inflatie op een goed moment alleen nog maar met harde hand onder controle kan worden gebracht. Het patroon dat resulteert is een klassieke Boom! Bust! Hoge groei, hoge inflatie, gevolgd door een zwaardere recessie om de zaak weer onder controle te krijgen.

Financiële markten

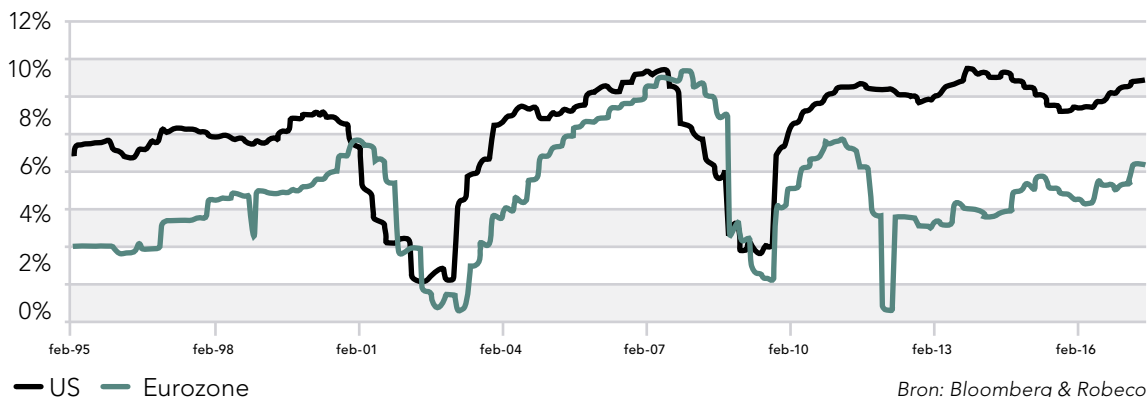
De aanhoudend lage inflatie in combinatie met het toegenomen optimisme ten aanzien van het groeimomentum in de wereldeconomie heeft zijn weerslag op de financiële markten zeker niet gemist. Om met de obligatiemarkt te beginnen; hoewel de neerwaartse trend in kapitaalmarktrente tot stilstand is gekomen, kun je nog maar moeilijk spreken van een sterke opwaartse trend. Zo bewoog de Duitse kapitaalmarktrente gedurende 2017 in een betrekkelijk nauwe bandbreedte van twintig tot zestig basispunten, waar de Amerikaanse kapitaalmarktrente sinds het begin van het jaar per saldo zelfs een lichte daling heeft laten zien. Bij deze lage kapitaalmarktrentes is het geen verrassing dat ook 2017 wederom een jaar is geworden waarin beleggers op zoek zijn gegaan naar alternatieven (search for yield). Dit heeft er toe geleid dat de risicovergoeding op grote delen van de obligatiemarkten alleen maar verder is teruggelopen: spreads in de markt voor bedrijfsobligaties zijn teruggelopen tot het niveau dat we voor het laatst in de periode 2005-2007 zagen, waarmee deze beleggingscategorieën duidelijk duurder zijn geworden ten opzichte van vorig jaar. Eenzelfde trend is zichtbaar als we kijken naar de Amerikaanse aandelenmarkten: de aantrekkende groei in combinatie met (te) hooggespannen verwachtingen ten aanzien van het stimuleringsbeleid van de Trump administratie hebben er toe geleid dat de Amerikaanse aandelenmarkt volgens meerdere waarderingssmaatstaven duur is geworden. Het positieve nieuws is dat risicodragende beleggingen ook in 2017 weer mooie rendementen hebben opgeleverd, de keerzijde is dat het steeds moeilijker is geworden om nog een waardevolle belegging te vinden. Hierdoor is het de verwachting dat de toekomstige rendementen over de brede linie lager zullen uitvallen dan wat we op lange termijn als normaal zien. Ten opzichte van vorig jaar zijn met name de waardering van Amerikaanse aandelen en bedrijfsobligaties met lage kredietwaardigheid (High Yield) sterk opgelopen. Europese aandelen en beleggingen in opkomende markten zijn in relatieve termen achtergebleven en zijn in onze ogen nog niet direct duur, waardoor we dan ook een voorkeur hebben voor een accent naar deze beleggingscategorieën.

Ten opzichte van 2016 zijn veel markten duurder geworden

Categorie	Waardering 2016	Waardering 2017
AAA staatsobligaties	-/-	-/-
Bedrijfsobligaties hoge kredietwaardigheid	+	=
Obligaties opkomende landen	+	+
Bedrijfsobligaties lage kredietwaardigheid	+	-/-
Aandelen ontwikkelde landen	=	-/-
Aandelen opkomende landen	+	+

Bron: Robeco Expected Returns 2018-2022

De gunstige rendementen van Amerikaanse aandelen hebben er enerzijds toe geleid, dat de waardering is gestegen tot historisch hoge niveaus en anderzijds dat het gewicht van deze regio in de wereldwijde aandelenbenchmark is gestegen tot meer dan 60%. De hoge waardering valt samen met relatief hoge winstmarges in de US, zeker in vergelijking met de winstmarges in Europa. De

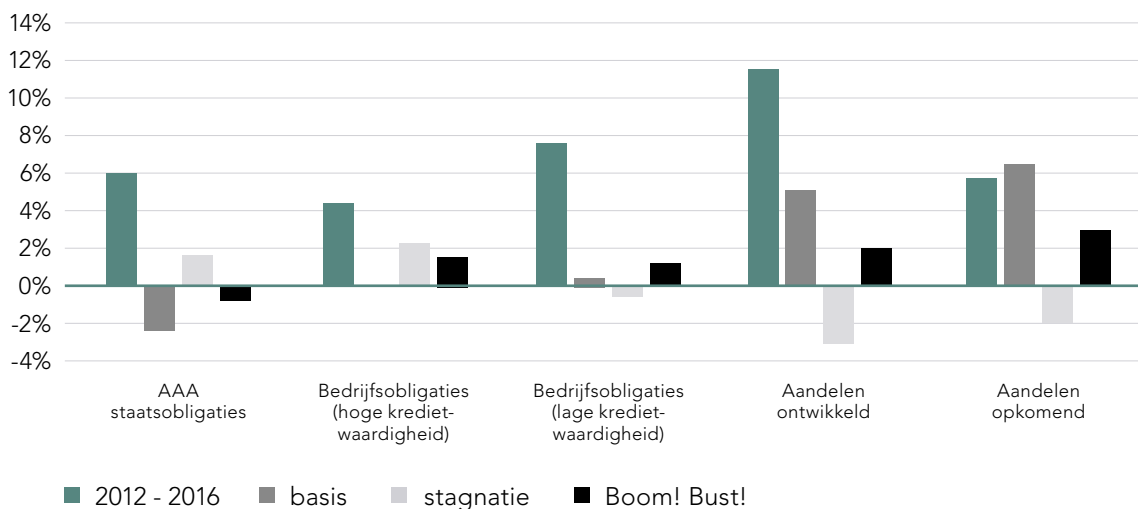

hoge waardering van met name Amerikaanse aandelen drukt de rendementsverwachtingen voor deze categorie. Vanuit waarderingsperspectief staan Europese aandelen er beter voor.

Rendementsverwachtingen

De drie verschillende scenario's leiden uiteraard tot uiteenlopende rendementsverwachtingen voor de komende 5 jaar.

In het **basisscenario** geloven we dat de draai die we in de kapitaalmarktrente hebben gezien, langzaam maar zeker tot een verdere normalisatie van de rentecurve zal leiden. Met de te verwachte groeivertraging in het achterhoofd en rekening houdend met de vertraagde opbouw van inflatiespanningen, verwachten we dat de Duitse kapitaalmarktrente aan het einde van de vijfjaarsperiode tot 2,5% zal zijn opgelopen, waarmee het gemiddelde rendement voor AAA staatsobligaties op een geannualiseerd verlies van -2,5% zal uitkomen. In absolute termen trekt het negatieve rendement op staatsobligaties ook de te verwachten resultaten in de bedrijfsobligaties naar beneden. Voor aandelen wordt geannualiseerd een lokaal rendement van 5% verwacht voor ontwikkelde landen en 6¼% voor opkomende markten. Zoals al eerder aangegeven, hebben we vanuit waarderingsoogpunt momenteel een voorkeur voor Europese aandelen boven Amerikaanse aandelen.

De resultaten zijn een heel stuk minder gunstig in het **stagnatie scenario**. In dit scenario stagneert de groei blijvend en is er van inflatie vrijwel geen sprake meer. De Europese kapitaalmarktrente zal in dit scenario terugkeren naar de negatieve niveaus die we in 2016 hebben gezien, waarmee het geannualiseerde rendement (beperkt) positief zal zijn. Voor aandelen zijn de vooruitzichten in dit scenario duidelijk ongunstig: lage nominale groei, hoge waardering (VS) en een afnemende effectiviteit van centrale banken om een extra stimulans toe te dienen, komen hard aan. Het geannualiseerde lokaal rendement voor ontwikkelde landen komt op -3% uit, bij opkomende landen blijft het verlies beperkt tot -2%. Valuta's in opkomende markten zullen in dit scenario echter ook terrein verliezen waardoor het rendement in EURO zal achterblijven bij ontwikkelde markten. In dit scenario doen alle risicodragende beleggingen het slecht, dus ook bedrijfsobligaties met lage kredietwaardigheid.

In het **Boom! Bust! scenario** komen de rendementen iets gunstiger uit, waarbij overigens wel sprake is van een zekere vertekening aangezien de inflatie in dit scenario ook duidelijk hoger uitvalt. Het belangrijkste kenmerk van dit scenario is waarschijnlijk dat de volatiliteit een stuk hoger ligt. In de positieve fase zullen aandelen en risicodragende beleggingen het goed doen, waarna een aanzienlijk deel van de winst weer zal moeten worden ingeleverd. Bij obligaties zien we hier juist het tegenovergestelde: oplopende kapitaalmarktrentes in de eerste helft van de periode, waarna het verkrappende monetaire beleid van de centrale banken uiteindelijk voor rust zal zorgen.

Conclusie

Gegeven de conclusie dat de meeste beleggingscategorieën momenteel aan de dure kant zijn, is het niet verwonderlijk dat we voor de komende jaren lagere beleggingsrendementen verwachten dan hetgeen er de afgelopen vijf jaar is verdiend. Toch hoeft dat niet slecht nieuws te zijn voor het fonds. De dekkingsgraad zal met name in het basisscenario een verbetering laten zien. Weliswaar verwachten we negatieve rendementen op de obligatiebeleggingen, maar omdat het fonds het renterisico niet volledig heeft afgedekt, zal dit een positief effect hebben op de dekkingsgraad. Het verwachte positieve rendement op aandelen draagt daarnaast een steentje bij aan het herstel van de dekkingsgraad. Het basisscenario geeft het fonds geen aanleiding om het risicoprofiel van de portefeuille aan te passen. Wel vormt het gestegen belang van Amerika in de aandelenmarkt en de hoge waardering van deze regio aanleiding om een gedeelte van de Amerikaanse aandelenbeleggingen te ruilen naar Europese aandelen.

Bijlage 8

Verslag compliance officer 2017 (samenvatting)

De Stichting Beroepspensioenfonds Loodsen (hierna te noemen het Pensioenfonds) heeft een Gedragscode opgesteld, waarin regels met betrekking tot de naleving van de Gedragscode en de invulling van de functie van compliance officer worden behandeld.

Het Nederlands Compliance Instituut (NCI) is door het bestuur als externe compliance officer aangewezen. Vanuit die functie is het NCI verantwoordelijk voor de uitoefening van het toezicht op compliance inclusief de naleving van de Gedragscode. Sinds 2017 werkt het NCI onder het mandaat van een 3-jarige overeenkomst Compliance Support welke is ingegaan per 1 januari 2017 en welke formeel ten einde loopt per 31 december 2019.

Wij hebben het toezicht afgerond over de periode 1 januari tot en met 31 december 2017. Onderstaand zijn onze meest relevante bevindingen opgenomen.

Ingediende verklaringen

- Alle verklaringen zijn ingediend en op één na goedgekeurd. De verklaring van de heer Broers is ter verbetering retour gezonden. Er zijn niet materiële bevindingen gedaan inzake de verklaringen. Deze zijn op individueel niveau uitgelegd in bijlage I van de jaarrapportage van 2017. Wij bevelen aan om deze zaken alsnog op korte termijn in de portal aan te passen, zodat dit een juiste weergave is van de realiteit.

Hoofd- en nevenfuncties

- Inzake hoofd- en nevenfuncties concluderen wij dat bij nagenoeg alle verklaringen is aangegeven dat het melden van nevenfuncties niet van toepassing is. De compliance officer zal buiten de bespreking van het jaarrapport om met de manager van het bestuursbureau contact opnemen. Er zal worden bekeken of de term 'Nevenfuncties' in de Gedragscode ten behoeve van de uitvraag in 'relevante nevenfuncties' gewijzigd dient te worden. Hierover dient dan wel gecommuniceerd te worden naar de verbonden personen.
- Tevens is in één geval de hoofd- en de nevenfunctie omgedraaid genoteerd in de verklaring.
- Wij adviseren het bestuur te overwegen om, voor zover dat nog niet het geval is, de relevante nevenfuncties van bestuursleden tevens in het Jaarverslag op te nemen.

Uitnodigingen en relatiegeschenken

- Er zijn gedurende het rapportagejaar geen uitnodigingen, relatiegeschenken van >€ 50,- gemeld bij de compliance officer. Dit is consistent met de meldingen in de verklaringen.

(Financieel) belang in zakelijke relaties

- In geen van de ontvangen verklaringen is melding gemaakt van een (financieel) belang in een zakelijke relatie of van een 'overige situatie van belangenverstrengeling'.

Insiders

- Wij adviseren het bestuur om de beslissing om geen insiders aan te wijzen ieder jaar te evalueren om te bepalen of de onderliggende argumentatie nog steeds onverkort van toepassing is.

SIRA

- Bij het screenen van de notulen BPL-591-2017;SV-verslag AB 217 is gebleken dat het bestuur heeft besloten dat de SIRA om de twee jaar zal worden uitgevoerd. Wij adviseren het bestuur om dit besluit te heroverwegen. Het is niet zo dat de periodiciteit van de gehele SIRA cyclus zondermeer van jaarlijks naar tweejaarlijks kan worden gewijzigd. Dat zal naar alle waarschijnlijkheid tot vragen en wellicht zelfs opmerkingen van DNB leiden omdat dit niet aansluit bij wat DNB verstaat onder 'Systematisch'. Tevens merken wij op dat in de betreffende notulen een nadere onderbouwing ontbreekt waaruit geconcludeerd zou kunnen worden dat er inderdaad sprake is van een deugdelijke inregeling van de beheersing van de (alle) risico's, welke ten grondslag moet liggen aan een eventuele aanpassing van de frequentie.
- Bij de bespreking van de voorgenomen aanpak van de SIRA met de compliance officer werd door het bestuur de beslissing genomen om de uitvoering van de SIRA sessie door te schuiven naar Q2 van 2018. Door dit uitstel werd de tijd en ruimte gecreëerd voor de deelnemers aan de SIRA sessie om de risicoscenario's met voldoende diepgang voor te bereiden. Wij ondersteunen deze beslissing omdat daarmee kwaliteit boven snelheid wordt gekozen. Dit onderschrijft het belang dat het bestuur hecht aan een goede uitvoering van de SIRA. Inmiddels is bij het schrijven van dit rapport de uitvoering van de SIRA afgerond. De bevindingen zullen worden verwerkt in een eindverslag dat aan het bestuur zal worden aangeboden. Wij zullen hierover verder rapporteren in het compliance jaarrapport van 2018.

Incidenten

- In 2017 heeft een tweetal incidentmeldingen plaatsgevonden. De eerste melding betreft een verschil van inzicht tussen het bestuur en één van haar leden welke middels een bemiddeling van de compliance officer heeft geresulteerd in een hernieuwd en gedeeld uitgangspunt. Over deze melding is separaat door de compliance officer gerapporteerd aan het bestuur. Wij verwijzen voor verdere informatie naar het betreffende rapport. Het tweede incident betreft een melding van fouten in de Pensioenoverzichten door PGGM. Dit incident is tevens gemeld bij AFM die aansluitend heeft aangegeven daaraan geen vervolg te zullen geven. Ook de DNB is hierover geïnformeerd. De compliance officer heeft hierbij geen rol gespeeld en heeft de melding verder ter kennisgeving aangenomen.

Overig

- Een belangrijk aspect van compliance en integriteit is dat verbonden personen op de hoogte zijn van de risico's en uitgangspunten op deze gebieden. Hiertoe heeft het Pensioenfonds afgelopen jaar een aantal initiatieven genomen. De lijst initiatieven kan worden gevonden in de jaarrapportage van 2017.
- In 2018 zouden wij graag wat vaker fysiek aanwezig zijn bij bestuursoverleggen als de onderwerpen zich daarvoor lenen.
- Wij zouden graag worden betrokken bij (geïnformeerd worden over) ontwikkelingen van het fonds inzake de AVG en de IORP II.

Stichting Beroepspensioenfonds Loodsen
Berghaven 16
3151 HB Hoek van Holland

Manager Pensioenen
Th. A. Wittkamp

Voor vragen over uw pensioen
kunt u terecht bij PGGM
e-mail: bpl@pggm.nl
telefoon: 030-2775660

Het BPL heeft aan het opstellen van dit jaarverslag veel zorg besteed.
Toch is het mogelijk dat dit document onvolledig is, onjuistheden bevat.
Het BPL aanvaardt daarvoor geen enkele aansprakelijkheid.